

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kibővített negyedik tanács)

2006. február 23.*

A T-282/02. sz. ügyben,

a **Cementbouw Handel & Industrie BV** (székhelye: Le Cruquius [Hollandia], képviselik: W. Knibbeler, O. Brouwer és P. Kreijger ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselek kezdetben: A. Nijenhuis, K. Wiedner és W. Mölls, később: A. Nijenhuis, É. Gippini Fournier és A. Whelan, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen

* Az eljárás nyelve: angol.

a 4064/89/EGK tanácsi rendelet alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/M.2650 – Haniel/Cementbouw/JV [CVK] ügy) 2002. június 26-án hozott, egy összefonódást a közös piaccal és az EGT-megállapodással összeegyeztethetőnek nyilvánító 2003/756/EK bizottsági határozat (HL 2003. L 282., 1. o., helyesbítés: HL 2003. L 285., 52. o.) megsemmisítése iránt benyújtott keresete tárgyában,

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA
(kibővített negyedik tanács),

tagjai: H. Legal elnök, P. Lindh, P. Mengozzi, I. Wiszniewska-Bialecka és V. Vadapalas bírák,

hivatalvezető: K. Andová tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. július 6-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita előzményei

- ¹ 2002. január 24-én a Franz Haniel & Cie GmbH (a továbbiakban: Haniel) és a felperes az 1997. június 30-i 1310/97/EK tanácsi rendelettel (HL L 180., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 8. kötet, 1. fejezet, 164. o.) módosított, a vállalkozások közötti

összefonódások ellenőrzéséről szóló, 1989. december 21-i 4064/89/EGK tanácsi rendelet (HL L 395., 1. o., helyesbítése: HL 1990. L 257., 13. o.; magyar nyelvű kiadás: 8. kötet, 1. fejezet, 31. o.) 4. cikkének megfelelően bejelentették összefonódásukat. E bejelentés szerint a Haniel és a felperes 1999-ben a 4064/89 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében szerződéskötéssel, valamint a német RAG AG vállalkozás (a továbbiakban: RAG) tulajdonában lévő társasági részesedések megvásárlásával közös irányítást szereztek a holland Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Kalkzandsteenproducenten vállalkozás (a továbbiakban: CVK), valamint annak tizenegy tagvállalkozása felett.

- 2 A Haniel különböző tevékenységeket végző német holding, amely az építőanyag-ágazatban falépítésre használt építőanyagokat – például mészhomok téglát, pórusbetont, valamint öntésre kész betont – gyárt és forgalmaz. A Haniel lényegében Németországban végzi tevékenységét. Hollandiában az összefonódást megelőzően több, mészhomok téglát gyártó CVK-tagvállalkozásban rendelkezett részesedéssel.
- 3 A felperes, amely előzőleg a holland NBM Amstelland BV csoport tagja volt, Hollandiában az építőanyag-piacon, általánosabban: az építőiparban, a logisztikai szolgáltatások, valamint a nyersanyag-kereskedelem terén fejti ki tevékenységét. A 4064/89 tanácsi rendelet alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/M.2650 – Haniel/Cementbouw/JV [CVK] ügy), egy összefonódást a közös piaccal és az EGT-megállapodással összeegyeztethetőnek nyilvánító 2003/756/EK bizottsági határozat (a továbbiakban: a megtámadott határozat) meghozatalának időpontjában a felperes a CVC Capital Partners Group Ltd. elnevezésű portfóliótársaság tulajdonában állt.
- 4 A CVK 1947 óta létezik, és feladata eredetileg a tagvállalkozásai – a holland mészhomoktéglagyártók – által gyártott termékek eladása volt. 1989-ben a CVK holland jog alapján létrehozott szövetkezetté alakult annak érdekében, hogy elősegítse a tagok együttműködését.

- 5 Az összefonódás végrehajtását megelőzően a CVK tizenegy tagja közül öt – a Kalkzandsteenfabriek De Hazelaar BV (a továbbiakban: De Hazelaar), a Kalkzandsteenindustrie Loevestein BV (a továbbiakban: Loevestein), a Steenfabriek Boudewijn BV (a továbbiakban: Boudewijn), a Kalkzandsteenfabriek Hoogdonk BV (a továbbiakban: Hoogdonk) és a Kalkzandsteenfabriek Rijsbergen BV (a továbbiakban: Rijsbergen) – a Haniel leányvállalata volt. Három téglagyár – a Kalkzandsteenfabriek Harderwijk BV (a továbbiakban: Harderwijk), a Kalkzandsteenfabriek Roelfsema BV (a továbbiakban: Roelfsema) és a Kalkzandsteenfabriek Bergumermeer BV (a továbbiakban: Bergumermeer) – a felperes leányvállalata volt, két gyártó pedig – az Anker Kalkzandsteenfabriek BV (a továbbiakban: Anker) és a Vogelenzang Fabriek van Bouwmaterialen BV (a továbbiakban: Vogelenzang) – a RAG leányvállalata volt. Az egyik gyártó, a Van Herwaarden Hillegom BV vállalkozás (a továbbiakban: Van Herwaarden), a ([bizalmas] %) ¹, a felperes ([bizalmas] %) és a RAG ([bizalmas] %) közös tulajdonában voltak.
- 6 1998-ban a Nederlandse Mededingingsautoriteitnek (a holland versenyhatóság, a továbbiakban: NMa) összefonódási tervezetet jelentettek be, amelynek értelmében a CVK irányítást szerzett volna a tagvállalkozásai felett. Az irányítás átruházásnak ún. poolmegállapodás megkötése keretében, valamint a CVK létesítő okiratának módosításával kellett megvalósulnia. 1998. április 23-án az NMa elhatározta az eljárás ún. „második fázisának” megnyitását. 1998. október 20-i határozatával az NMa lezárta az eljárás második fázisát, és engedélyezte a kérdéses tervezetet.
- 7 Mielőtt ez az ügylet megvalósult volna, a RAG úgy döntött, hogy a CVK tagvállalataiban fennálló részesedéseit eladja a Haniel és a felperes részére. 1999 márciusában a felek értesítették e szándékukról az NMa-t. Ez utóbbi 1999. március 26-i levelében arról tájékoztatta őket, hogy a tervezett átruházás a wet van 22 mei 1997 houdende nieuwe regels omtrent de economische mededinging (Mededingingswet) (a gazdasági verseny új szabályait rögzítő, 1997. május 22-i törvény) (Stb. 1997, 242. sz.) 27. cikke szerint nem minősül összefonódásnak, feltéve, hogy az 1998. október 20-i határozattal engedélyezett ügylet legkésőbb a kérdéses átruházás időpontjáig megvalósul.

1 – Titkosított bizalmas adatok.

- 8 1999. augusztus 9-én a CVK és tagvállalkozásai megkötötték a 6. pontban hivatkozott poolmegállapodást. A CVK létesítő okiratát a poolmegállapodás rendelkezéseinek figyelembevétele érdekében ugyanazon a napon módosították (a továbbiakban e két ügyletet az „első ügyletcsoport” megnevezés jelöli). Még ugyanezen a napon a RAG átruházta a CVK három tagvállalkozásában (Anker, Vogelenzang és Van Herwaarden) fennálló részesedéseit a Hanielre, valamint a felperesre (a továbbiakban: a RAG-ügylet), és az utóbbiak egyébiránt együttműködési szerződést kötöttek a CVK-n belüli együttműködés szabályozására (a két ügyletet együttesen a „második ügyletcsoport” megnevezés jelöli).
- 9 A Bizottság, miután a Haniel által bejelentett két egyéb ügylet (COMP/M.2495 – Haniel/Fels, illetve COMP/M.2568 – Haniel/Ytong ügy) vizsgálata révén tudomást szerzett az 1999. augusztus 9-i ügyletről, 2001. október 22-i levelében értesítette a felperest, valamint az ügyletben részt vevő többi vállalkozást, hogy az összefonódást a 4064/89 rendelet 4. cikke értelmében be kell neki jelenteni.
- 10 Amint azt a fenti 1. pont kifejti, a Haniel és a felperes 2002. január 24-én a 4064/89 rendelet 4. cikke értelmében bejelentette az összefonódást.
- 11 2002. február 25-én a Bizottság a 4064/89 rendelet 6. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében határozatot hozott, megállapítva, hogy a bejelentett összefonódás komoly kétségeket támaszt a közös piaccal és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodással (a továbbiakban: EGT-megállapodás) való összeegyeztethetőségét illetően.
- 12 2002. április 25-én a Bizottság kifogásközlést intézett a felekhez. A felperes 2002. május 13-án válaszolt a kifogásközlésre.

- 13 2002. május 16-án a Bizottság meghallgatta az érintett feleket.
- 14 Az első kötelezettségvállalási tervezet 2002. május 28-i benyújtását követően – a Bizottság álláspontja szerint a tervezet az általa megállapított versenyjogi helyzet megoldása tekintetében nem volt megfelelő – a Haniel és a felperes 2002. június 5-én benyújtották a végleges kötelezettségvállalásokat.
- 15 2002. június 26-án a Bizottság meghozta a megtámadott határozatot, amelyben azt állapította meg, hogy a bejelentett összefonódás összeegyeztethető a közös piaccal, valamint az EGT-megállapodással (a megtámadott határozat 1. cikke), amennyiben a Haniel és a felperes teljes mértékben tiszteletben tartják a hivatkozott határozat mellékletének 27., 28., 32–35. és 40. pontjában felsorolt kötelezettségvállalásokat (a megtámadott határozat 2. cikke), illetve amennyiben teljes mértékben tiszteletben tartják a fent említett mellékletben felsorolt egyéb kötelezettségvállalásokat (a megtámadott határozat 3. cikke). A megtámadott határozat 2. cikkében meghatározott kötelezettségvállalások alatt a Bizottság különösen a CVK-nak a megtámadott határozat meghozatalától számított tizennyolc hónapos határidőn belüli végelszámolását is felsorolja. A bizalmas információkat nem tartalmazó megtámadott határozatot 2003. október 30-án tették közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* (HL L 282., 1. o., helyesbítés: HL L 285., 52. o.).

Az eljárás és a felek kérelmei

- 16 A felperes az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2002. szeptember 11-én érkezett keresetlevelével az EK 230. cikk értelmében megindította a jelen eljárást.

- 17 Az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 14. cikkének értelmében, illetve a negyedik tanács javaslatára, és a feleknek az eljárási szabályzat 51. cikke alapján történt meghallgatását követően, az Elsőfokú Bíróság úgy határozott, hogy az ügyet kibővített bírói tanács elé utalja.
- 18 Az előadó bíró jelentése alapján az Elsőfokú Bíróság (kibővített negyedik tanács) a szóbeli szakasz megnyitására határozott, valamint a pervezető intézkedések keretében felszólította a feleket bizonyos kérdések írásbeli megválaszolására, illetve bizonyos dokumentumok benyújtására. A felek e felhívásnak a megadott határidőn belül eleget tettek.
- 19 A 2005. július 6-i tárgyaláson a felek megtették szóbeli előterjesztéseiket, és válaszoltak az Elsőfokú Bíróság által feltett kérdésekre.
- 20 A felperes azt kéri az Elsőfokú Bíróságtól, hogy:
- semmisítse meg a megtámadott határozatot;
  - kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.
- 21 A Bizottság azt kéri az Elsőfokú Bíróságtól, hogy:
- utasítsa el a keresetet;
  - kötelezze a felperest a költségek viselésére.

A jogkérdésről

22 A felperes keresete alátámasztására lényegében három jogalapot hoz fel. Az első jogalap szerint a Bizottság a 4064/89 rendelet 3. cikke értelmében nem rendelkezett hatáskörrel a megvalósult ügyletek vizsgálatára. A második jogalap szerint a Bizottság a 4064/89 rendelet 2. cikkének megsértésével értékelési hibát vétett az összefonódással létrehozott erőfölényes helyzet vonatkozásában. Végül a harmadik jogalap a 4064/89 rendelet 3. cikkének és 8. cikke (2) bekezdésének, valamint az arányosság elvének megsértésére vonatkozik.

1. Az első jogalapról: a szóban forgó ügyleteknek a 4064/89 rendelet 3. cikke szerinti vizsgálatával kapcsolatos bizottsági hatáskör hiánya

23 E jogalap három részre osztható. Az első rész szerint a Bizottság nem rendelkezett hatáskörrel a RAG-ügylet vizsgálatára, mivel a CVK irányítása nem változott. A második rész a Bizottságnak a 4064/89 rendelet 3. cikke értelmében vett egységes összefonódás két különálló ügyletként való minősítésével kapcsolatos hatáskörének hiányára vonatkozik, valamint arra, hogy a jelen esetben a 4064/89 rendelet 3. cikkének értelmében nincs szó összefonódásról. A harmadik rész szerint a Bizottság nem rendelkezett hatáskörrel a CVK-nak a tagvállalkozásai felett szerzett irányításának vizsgálatára, mivel ezt az irányítást az NMa engedélyezte.

Az első jogalap első részéről: a RAG-ügylet vizsgálatával kapcsolatos bizottsági hatáskörnek a CVK irányításának változatlansága miatti hiánya

A felek érvei

- 24 A felperes fenntartja, hogy a Bizottság a 4064/89 rendelet értelmében nem rendelkezik hatáskörrel a RAG-ügylet vizsgálatára, mivel ezen ügylet következtében a Haniel és a felperes nem vette át az együttes irányítást a CVK felett.
- 25 A felperes elsősorban a megtámadott határozat azon megállapítását vitatja, miszerint a RAG-ügyletet megelőzően lehetőség volt a CVK taggyűlésén belüli többség módosítására.
- 26 Először is a felperes úgy ítéli meg, hogy ez a megállapítás meglepő, mivel az NMa 1998. április 23-i és október 20-i határozatai egyáltalán nem ejtenek szót erről a lehetőségről.
- 27 Továbbá a felperes furcsállja, hogy a megtámadott határozat nem tartalmaz semmiféle elemzést arra nézve, hogy a RAG-ügylet előtt a CVK taggyűlésén belüli többség módosítására konkrétan is volt-e lehetőség. A Bizottság a felperes véleménye szerint nem szorítkozhat pusztán annak kijelentésére – mint azt a megtámadott határozatban tette –, hogy a fenti ügyletet megelőzően megváltozott a többségi arány, anélkül hogy bármiféle módon bizonyítaná – a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 4064/89/EGK tanácsi rendelet alapján az összefonódás fogalmáról szóló közlemény 35. pontjának (HL 1998. C 66., 5. o.;

magyar nyelvű különkiadás: 8. kötet, 1. fejezet, 195. o.) értelmében vett – erős közös érdekek, illetve stabil többség hiányát. A felperes álláspontja szerint a Bizottság nem bizonyította, hogy a RAG-ügyletet megelőzően a CVK-nál „irányítási hiány” lépett fel. A felperes kijelenti, hogy a Bizottság feladata volt a RAG-ügyletet megelőző irányítás hiányának bizonyítása, az e tranzakciót megelőző, a CVK „részvényesei” között különösen a poolmegállapodásra alapozott fennálló erős közös érdekekre tekintettel.

- 28 Másodszer: a felperes úgy véli, a megtámadott határozat szerint a felperes és a Haniel rendelkezésére álló állítólagos vétójogok nem hozzák létre a CVK feletti közös irányítást, és az utóbbi önálló gazdasági egység.
- 29 Először is: a Bizottság csupán feltételezte, hogy a felperes és a Haniel vétójogokkal rendelkeztek a CVK döntéshozatali szerveiben.
- 30 Ezért a felperes elöljáróban leszögezi, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta felperes és a Haniel által az NMa-nak az 1998. október 20-i határozattal jóváhagyott poolmegállapodás bejelentése során nyújtott biztosítékokat. E biztosítékok egyrészt azt írták elő, hogy a CVK igazgatótanácsának kizárólag a CVK tagjainak képviselőiből vagy független személyekből kell állnia, amelyben a CVK egy vagy több tagja anyavállalatának csoportjához tartozó társaságok képviselői nem kaphatnak tisztséget. Másrészt a CVK felügyelőbizottságának többségben független személyekből kell állnia. A felperes szerint e szabályok azt biztosítják, hogy se a felperes, se a Haniel ne befolyásolhassa a CVK stratégiai fontosságú üzleti döntéseit.
- 31 Továbbá a felperes fenntartja, hogy a holland polgári törvénykönyv szerint a CVK-hoz hasonló szövetkezetek döntéshozatali szerveinek kizárólag a vállalkozás, és nem

részvényesei érdekét kell figyelembe venniük. A felperes szerint ebből következően sem neki, sem a Hanielnek nem állt módjában akár jogilag, akár ténylegesen befolyásolni a CVK döntéshozatali szerveinek stratégiai fontosságú üzleti döntéseit. Ezért a felperes véleménye szerint az általa és a Haniel által nyújtott biztosítékokat elfogadó, 1998. október 20-i határozat megalapozta a jogos bizalmat számára, miközben a Bizottság feladata volt annak bizonyítása, hogy a Hanielnek és a felperesnek valóban lehetősége volt meghatározó befolyást gyakorolni a CVK döntéseire.

32 Másodszer: a felperes vitatja a Bizottságnak a megtámadott határozat (19) preambulumbekezdésben kifejtett következtetését, miszerint a felperes és a Haniel között létrejött együttműködési megállapodás, a mészhomok téglát gyártó három vállalkozás bezárása, valamint a Haniel egyes belső használatra készült dokumentumai a Haniel és a felperes által a CVK felett gyakorolt közös irányítására utaló tényezők. A Haniel és a felperes között létrejött együttműködési megállapodással kapcsolatosan az utóbbi megjegyzi, hogy a megtámadott határozat által hivatkozott rendelkezések csupán a [bizalmas adat] használatára vonatkoznak, amely nem tekinthető automatikusan a CVK stratégiai döntéseit befolyásoló tényezőnek. A három CVK-tagvállalkozás bezárásával kapcsolatosan a felperes emlékeztet arra, hogy nem kötött semmiféle megállapodást a Haniellel e tárgyban, és hogy a poolmegállapodás aláírását követően a CVK határozott e bezárásokról, a saját üzleti elemzéseire támaszkodva. A Haniel belső használatra készült dokumentumaival kapcsolatosan a felperes azt állítja, hogy miután engedélyt kapott e dokumentumok megismerésére, kijelentheti, hogy ezek nem bizonyítják a 4064/89 rendelet értelmében vett közös irányítás fennállását, és csupán a Haniel szubjektív és a jelen ügyben irreleváns érdekeit fedik fel.

33 Végül, harmadszer: a felperes úgy véli, hogy a Bizottság három szempontból sem indokolta megfelelően a megtámadott határozatot: először is a CVK-n belüli érdekszövetségek RAG-ügyletet megelőző állítólagos módosulásával kapcsolatosan, különösen, mivel nem fejtette ki azon érveket, amelyek miatt a Bizottság az NMa-tól eltérő álláspontot foglalt el; továbbá azon indokokkal kapcsolatosan, amelyek miatt a Bizottság úgy véli, hogy a Haniel által és általa az NMa-nak nyújtott biztosítékok

nem felelnek meg a közös irányítás lehetősége megszüntetésének; végül pedig azon kijelentéssel kapcsolatosan, miszerint a Haniel és a felperes közötti együttműködés megállapodás, bizonyos mézshomok-téglát gyártó vállalkozások bezárása, valamint a Haniel egyes belső használatra készült dokumentumai milyen módon bizonyítják a CVK feletti közös irányítás fennállását.

34 A Bizottság elöljáróban emlékeztet, hogy a megtámadott határozat nem tekintette a RAG-ügyletet különálló ügyletnek. A poolmegállapodás, vagyis a CVK tagvállalkozásai feletti irányításszerzés, valamint a RAG-ügylet, vagyis a Hanielnek és a felperesnek a CVK felett az előzőleg a RAG-nak a CVK tagvállalkozásai alaptőkéjében fennállt részvényeivel történt irányításszerzése egyetlen összefonódásnak minősül.

35 A Bizottság azt válaszolja először is, hogy fő szabály szerint amennyiben két részvényes egyenlő arányban osztozik a közös vállalat szavazati jogain, ez a helyzet, amelyet a fenti 27. pontban hivatkozott összefonódások értékeléséről szóló bizottsági közlemény 20. pontja ismertet, vétójogot biztosít számukra, és ebből következően közös irányítást hoz létre. A jelen ügyben az összefonódást megelőzően sem a felperes, sem a Haniel, sem a RAG nem rendelkezett vétójoggal. Ráadásul a Bizottság hangsúlyozza, hogy bár nem kizárt, hogy kirívóan különleges esetekben a vétójoggal nem rendelkező – kisebbségben lévő – részvényesek ténylegesen közös irányítást szerezzenek valamely vállalkozás felett, a felperes keresetében emellett nem hivatkozott arra, hogy az összefonódást megelőzően erős közös érdekek álltak volna fenn a három részvényes között. E tekintetben a Bizottság azt is megjegyzi, hogy a felperes ezzel kapcsolatosan a válaszban kísérletet tett arra, hogy bizonyítsa, hogy – különös tekintettel a poolmegállapodásra – léteztek közös érdekek, ám ez az érv elvonatkoztat attól a tényről, hogy ez a megállapodás az összefonódás elválaszthatatlan részét képezi, és ezért az 1999. augusztus 9. előtti időszakra nézve nem releváns. E körülmények között a Bizottság álláspontja szerint meg kell állapítani, hogy a három részvényes érdekei különbözőek voltak, és feltehető, hogy a CVK-n belüli többségi erőviszonyok változása az összefonódást megelőzően lehetséges volt.

36 Az NMa 1998. október 20-i határozatának, valamint a felperes és a Haniel által részére nyújtott biztosítékok figyelmen kívül hagyásával kapcsolatban a Bizottság hangsúlyozza, hogy az NMa eltérő jogszabályok alapján más összefonódást vizsgált. Egyrészt az NMa-nak bejelentett összefonódás önmagában nem valósult meg, és egy másik, az első és a második ügyletszoportot magában foglaló összefonódás – amelyet a 4064/89 rendelet értelmében be kellett volna jelenteni – jött létre, 1999. augusztus 9-én. Másrészt az NMa az irányítás fogalmát a holland versenyjog alapján értékelte, miközben a Bizottság ugyanezt az értékelést a 4064/89 rendelet rendelkezései alapján végezte el. Vagyis a Bizottság véleménye szerint bár az NMa szerint a többségi viszonyok változása nem volt releváns, a 4064/89 rendeletnek a másik összefonódás tekintetében történő alkalmazása során a Bizottság fontosnak vélte a többségi viszonyok változását, úgy ítélve meg, hogy az a tény, hogy ezek a változások az összefonódás következtében lehetővé váltak, kizárta a CVK bármiféle korábbi közös irányítását. A felperes által hivatkozott biztosítékok nem változtatnak semmit ezen a következtetésen, mivel céljuk pusztán az, hogy a CVK irányító szerveiben fennálló üres pozícióknak a CVK „végső részvényeseiben” funkciókat betöltő személyek általi betöltését korlátozni lehessen. E szervek tagjait mindemellett a részvényesek igazgatóinak javaslatára a CVK taggyűlése fogja kinevezni, akiket ugyancsak saját részvényeseik neveztek ki. Ennélfogva a Bizottság úgy ítéli meg, hogy valószínűtlen, hogy a CVK irányító szerveinek tagjai anélkül végeznék tevékenységüket, hogy figyelembe vennék a végső soron kinevezésükről és visszahívásukról döntők – vagyis a felperes, illetve a Haniel mint „végső részvényesek” – érdekeit.

37 Ráadásul a Bizottság kiemeli, hogy a holland polgári törvénykönyv rendelkezései nem befolyásolják azt a megállapítást, miszerint a felperes és a Haniel közösen irányítják a CVK-t. A Bizottság egyrészt fenntartja, hogy igaz, hogy a holland jog szerint valamely vállalkozás irányító szerveinek határozatait a vállalkozás érdekében kell meghozni, ám a részvényesek érdeke mindig olyan tényező, amelyet a vállalkozás érdekének megítélésénél figyelembe kell venni. Másrészt a Bizottság megjegyzi, hogy a CVK és a felperes közötti viszonyok hasonlóak a leányvállalatok és anyavállalatok közötti viszonyokhoz; vagyis mivel a holland társasági jog kötelezően előírja a leányvállalatok számára az anyavállalatok utasításainak követését, ugyanez a

helyzet áll fenn abban az esetben, amikor két vállalkozás – a felperes és a Haniel – közösen irányítja közös vállalatát.

- 38 A Bizottság továbbá vitatja a megtámadott határozat (19) preambulumbekkezdésével kapcsolatos kifogásokat, miszerint az együttműködési megállapodás, a CVK három tagvállalkozásának bezárása, valamint a Haniel egyes belső használatra készült dokumentumai a Haniel és a felperes által a CVK felett gyakorolt közös irányításra utaló tényezők. A Bizottság ezzel kapcsolatosan emlékeztet, hogy e tényezők – amint az a megtámadott határozat (13)–(17) preambulumbekkezdésében bizonyításra került – csupán a közös irányítás fennállását szemléltetik, amit a felperes válaszában el is ismert. Ennélfogva a felperesnek és a Hanielnek a CVK döntéshozatali szervei tagjainak kinevezésével kapcsolatos vétőjogának már önmagában is elegendőnek kell lennie a CVK közös irányításának megállapításához. Mindenesetre a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a felperesnek és a Hanielnek a CVK stratégiai döntéseibe való beleavatkozásra való lehetőségének szempontjából az első két tényező az igazán releváns. A Haniel belső használatra készült dokumentumaival kapcsolatosan a Bizottság úgy véli, hogy azok alátámasztják azt a feltevést, miszerint a Hanielnek és a felperesnek szándékában állt a CVK feletti közös irányítást létrehozni.
- 39 Végül a Bizottság a megtámadott határozat indokolásának elégtelenségére vonatkozó állításokat is elutasítja.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

— Előzetes megjegyzések

- 40 Előjáróban emlékeztetni kell, hogy a 4064/89 rendeletnek „Az összefonódás meghatározása” című, 3. cikke értelmében:

„(1) Vállalkozások összefonódása jön létre, ha:

a) két vagy több előzőleg egymástól független vállalkozás összeolvad,

vagy

b) egy vagy több személy, amely már irányít legalább egy vállalkozást:

– egy vagy több vállalkozás,

akár értékpapírok, akár vagyoni érdekeltség vásárlásával, szerződéssel vagy más úton, közvetlen vagy közvetett irányítást szerez egy vagy több vállalkozás egésze vagy részei felett.

(2) [...]

Egy önálló gazdasági személy összes feladatát tartósan ellátó közös vállalat létrehozása, amely nem vezet a felek egymás közötti, illetve a felek és a közös vállalat közötti versenymagatartás koordinálásához, az (1) bekezdés b) pontja szerinti összefonódást képez.

(3) E rendelet céljának megfelelően az irányítást olyan jogok, szerződések vagy más egyéb eszközök testesítik meg, amelyek akár külön-külön, akár együttesen és a kapcsolódó jogi és ténybeli megfontolásokra tekintettel adnak lehetőséget egy vállalkozás feletti meghatározó befolyás gyakorlására, különösen:

- a) a vállalkozás eszközei egészének vagy részének tulajdonjoga vagy használati joga révén;
- b) olyan jogok vagy szerződések révén, amelyek meghatározó befolyást biztosítanak egy vállalkozás testületeinek összetétele, szavazása vagy határozatai felett.

(4) Az irányítást olyan személyek vagy vállalkozások szerzik meg, akik:

- a) rendelkeznek a jogosultságokkal vagy a szerződések értelmében jogok jogosultjai; vagy
- b) nem rendelkeznek e jogosultságokkal vagy ilyen szerződések értelmében nem jogosultjai e jogoknak, de jogukban áll az ebből származó jogok gyakorlása.

[...]"

- 41 A fentiekből következően az összefonódás különösen önállóan fellépő vállalkozásnak, illetve kettő vagy több együttesen fellépő vállalkozásnak egy vagy több vállalkozás feletti irányításszerzésével jön létre, figyelembe véve, hogy bármilyen formát ölt is az irányításszerzés, ennek – az egyes esetek sajátos ténybeli és jogi körülményeire tekintettel – mindenképpen biztosítania kell, hogy a [megszerzett] jogok, szerződések vagy más egyéb eszközök útján meghatározó befolyást lehet gyakorolni a megszerzett vállalkozás tevékenysége felett.
- 42 Amint azt a Bizottság a megtámadott határozat (19) preambulumbekzdésében a fenti 27. pontban hivatkozott összefonódás fogalma tekintetében kifejtette (ahogy azt lényegében a megtámadott határozat (14) preambulumbekzdésében már megfogalmazta, és ezt a felperes sem vitatta): közös irányítás áll fenn, amikor két vagy több vállalkozás vagy személy meghatározó befolyást gyakorolhat egy másik vállalkozásra, vagyis lehetősége van a másik vállalkozás stratégiai üzleti magatartását meghatározó intézkedések blokkolására. Tehát a közös irányítás lehetőséget biztosít a kettő vagy több vállalkozás kezében lévő irányítás tényleges megakadályozására, valamint a javasolt stratégiai döntések elutasítására. E részvényeseknek tehát szükségszerűen meg kell egyezniük a közös vállalat üzletpolitikájáról.
- 43 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozat (15)–(17) preambulumbekzdésében a következő megállapításokat tette:

„(15) A Haniel és a Cementbouw a RAG részesedéseinek megszerzésével megszerezte a CVK feletti közös irányítást. A CVK-ban fennálló, egyenként 50%-os közvetett részesedés a CVK taggyűlésén biztosítja a Haniel és a Cementbouw számára a vétőjogok gyakorlását (ledenvergadering). E vétőjogok a RAG kivonulásával jöttek létre; a RAG taggyűlésen való részvétele lehetővé tette volna a többségi viszonyok megváltoztatását, és ebből következően kizárta volna annak eshetőségét, hogy a részvényesek megszerezzék a taggyűlés feletti irányítást.

(16) A CVK taggyűlése határoz a CVK döntéshozatali szerveinek – vagyis az igazgatótanács (Raad van Bestuur) és a felügyelő bizottság (Raad van Commissarissen) – összeállításáról. A létesítő okirat és a poolmegállapodás választási korlátokat támaszt a CVK elé, mivel az igazgatótanács egyik tagja sem tölthet be párhuzamosan más posztokat a CVK-tagok részvényeseinek szerveiben, és csupán a felügyelő bizottságnak is csak kisebb része jogosult erre.

(17) A vállalkozások döntéshozatali szerveinek összetételével kapcsolatos döntési lehetőség lényeges stratégiai döntés. Az összefonódási rendelet értelmében az ilyen döntéssel kapcsolatos vétőjog következképpen biztosítja annak jogosultja részére a vállalkozás – vagyis a jelen esetben a CVK – feletti irányítást. Amikor ugyanis e döntéshozatali szervek tagjai saját döntéseket hoznak, figyelembe veszik a vétőjog jogosultjainak nézőpontját is.”

44 A megtámadott határozat (19) preambulumbekzdésében a Bizottság a következőket állapította meg:

„(19) A Haniel és a Cementbouw CVK feletti irányításszerzését a két vállalkozás által a poolmegállapodás keretében kötött együttműködési megállapodás önti formába. A Haniel és a Cementbouw ebben a CVK-ban folytatandó együttműködésük bizonyos aspektusait határozza meg ((11) preambulumbekzdés). A Haniel és a Cementbouw már az összefonódás előtt részletesen megtárgyalta a CVK igazgatósága által hozott bizonyos, a jelen ügy tárgyát képező összefonódás megvalósulását követő stratégiai döntéseket, különösen a tizenegy mészhomoktégla-gyár közül három üzem bezárását; a felek tehát nyilvánvalóan ezekre a döntésekre támaszkodtak a poolmegállapodás megkötése érdekében. Általánosságban a Haniel-csoport igazgatósága számára a jelen összefonódással kapcsolatos belső döntéshozatal érdekében készített dokumentumok azt mutatják, legalábbis a Haniel szemszögéből, hogy a poolmegállapodás megkötése biztosítaná a felek részére a CVK közös irányítását.”

- 45 A megtámadott határozat fent idézett részleteiből kiderül, hogy a Bizottság bizonyította a Haniel és a felperes CVK feletti irányításszerzését, függetlenül a jelen jogalap második részében felvetett azon kérdéstől, hogy a jelen ügyben egy vagy több összefonódás jött-e létre. Ennélfogva még ha a Bizottság beadványaiban felhívja is a figyelmet arra, hogy nem csupán a RAG-ügyletet vizsgálta meg, hanem a fenti 8. pontban említett első és második ügyletcsoportot magában foglaló összefonódást is, mindenesetre meg kell állapítani, hogy a Haniel és felperes CVK feletti közös irányításszerzése meghatározásának érdekében a Bizottság csupán a második ügyletcsoportra támaszkodott.
- 46 Meg kell jegyezni, hogy a felperes először is lényegében arra céloz, hogy a második ügyletcsoport megkötése előtt, és különösképpen a RAG-ügylet megkötése előtt, a CVK-t három részvényese, vagyis a felperes, a Haniel és a RAG együttesen irányította – mint ahogy az azon állításából kitűnik, miszerint „a CVK részvényesei között komoly érdekközösség” állt fenn (lásd a fenti 27. pontot), amelyet az összefonódás fent hivatkozott fogalmáról szóló bizottsági határozat 30–35. pontja határoz meg –, és a felperes azt sérelmezi, hogy a Bizottság nem bizonyította a CVK részvényeseinek a második ügyletcsoport létrejöttét megelőző „közös érdekei hiányát”, mielőtt megállapította, hogy a Haniel és a felperes „közös irányítást” szerzett a CVK felett. Később a felperes azt állítja, hogy a 8. pontban említett első ügyletcsoport tervezetének bejelentési eljárása során az NMa-nak a CVK igazgatótanácsának és felügyelő bizottságának összetételével kapcsolatosan nyújtott biztosítékok kizárják bármiféle közös irányítás lehetőségét, méghozzá a Hanielnek és a felperesnek a vállalkozás stratégiai döntéseivel kapcsolatos vétőjoga hiányában.
- 47 Az alábbiakban következő vizsgálat tehát elsősorban a felperes azon állítására vonatkozik, miszerint a második ügyletcsoport megkötését megelőzően a három részvényes közös irányítással rendelkezett a CVK felett. Amennyiben a fenti kérdésre a válasz nemleges, az Elsőfokú Bíróság másodsorban azt értékeli majd, hogy – amint azt a megtámadott határozat megállapította – a második ügyletcsoport, és különösen a RAG-ügylet, a CVK Haniel és felperes közös irányításszerzéséhez

vezetett-e. Végül harmadsorban az Elsőfokú Bíróság a felperes által felhozott, a megtámadott határozat CVK feletti közös irányításszerzés megállapítására vonatkozó indokolási kötelezettség elégtelenségére vonatkozó kifogást vizsgálja majd meg.

— A felperesnek a második ügyletcsoport megkötését megelőző CVK feletti közös irányításra vonatkozó állításairól

48 Meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat (15) preambulumbekkezdésében tett megállapítás, miszerint a RAG-nak a CVK taggyűlésében való jelenléte lehetővé tette volna a többségi viszonyok változását, és kizárta volna, hogy a részvényesek irányítást szerezzenek a CVK-tagok felett, szükségszerűen az alaptőke megoszlására, valamint az ahhoz kapcsolódó, a megtámadott határozat (5) preambulumbekkezdésében található szavazati jogokra vonatkozó adatok értelmezésén alapul.

49 Az alábbiakban a CVK tizenegy tagjának a CVK alaptőkében fennálló részesedéseivel – és az ezekhez kapcsolódó szavazati jogaikkal – kapcsolatos, százalékban megadott adatokat a CVK létesítő okiratának megfelelően ismertetjük.

– De Hazelaar [bizalmas] %

– Loevestein [bizalmas] %

– Boudewijn [bizalmas] %

– Hoogdonk [bizalmas] %

– Rijsbergen [bizalmas] %

- Harderwijk [bizalmas] %
- Roelfsema [bizalmas] %
- Bergumermeer [bizalmas] %
- Anker [bizalmas] %
- Vogelenzang [bizalmas] %
- Van Herwaarden [bizalmas] %

50 Emlékeztetni kell, hogy a második ügyletcsoport megkötése előtt a felsorolt első öt vállalkozásnak a Haniel volt a tulajdonosa, a felperes pedig a Harderwijk, a Roelfsema és a Bergumermeer anyavállalata volt, miközben a RAG tulajdonában volt az Anker és a Vogelenzang. A Van Herwaarden vállalkozás alaptőkéjében a Haniel [bizalmas] %-os, a felperes [bizalmas] %-os, a RAG [bizalmas] %-os részesedéssel rendelkezett.

51 Ebből következően a második ügyletcsoport megkötését megelőzően a Haniel közvetetten a CVK alaptőkéjének [40–45]%-ával² rendelkezett ([bizalmas] % az első öt vállalkozásban fennálló összesített részesedése alapján + [bizalmas] % a Van Herwaardenben fennálló [bizalmas] %-os részesedése alapján), a felperes [40–45]%-kal ([bizalmas] % a három leányvállalatában fennálló összesített részesedése alapján + [bizalmas] % a Van Herwaardenben fennálló [bizalmas] %-os részesedése alapján),

2 – Bizalmas adatok.

a RAG pedig [15–20]%-kal ([*bizalmas*] % a két leányvállalatában fennálló összesített részesedése alapján + [*bizalmas*] % a Van Herwaardenben fennálló [*bizalmas*] %-os részesedése alapján).

- 52 A CVK taggyűlésén belüli szavazati módokat figyelembe véve elméletileg arra lehetett következtetni, hogy amennyiben a RAG részesedése fennmaradt volna a CVK-ban, a CVK három részvényese közül egyiknek sem lett volna lehetősége a taggyűlés – különösen a CVK stratégiai – döntései meghozatalának megakadályozására.
- 53 Ezt a megállapítást nem vonja kétségbe a felperes azon állítása, miszerint az összefonódás fogalmáról szóló bizottsági közleményben meghatározott érdekekhez hasonló fontos közös érdekek álltak fenn, és emiatt valójában a három részvényes a fent hivatkozott ügyletet megelőzően is közösen irányította a CVK-t.
- 54 Ki kell emelni, hogy a hivatkozott közlemény 30. pontjában a Bizottság kifejtette, hogy a valamely másik vállalkozásban kisebbségi részesedést megszerző két vagy több vállalkozás konkrét vétőjogok hiányában is megszerezheti a közös irányítást. A közleményből kiderül, hogy ez a helyzet vagy jogilag kötelező megállapodásból, vagy tényleges körülményekből eredhet. A közlemény szerint a szavazati jogok közös gyakorlásának egyik lehetséges jogi eszköze a holdingtársaság, amelyre a kisebbségi részvényesek átruházzák jogaikat, vagy olyan megállapodás, amelyben kötelezettséget vállalnak arra, hogy ilyen módon járnak el (poolmegállapodás). Az együttes fellépésre utaló körülmények kapcsán a közlemény 32. pontja kifejti, hogy egészen kivételes körülmények között közös fellépés *de facto* alapon is bekövetkezhet akkor, amikor a kisebbségi részvényesek közös érdekei olyan erősek, hogy a közös vállalatra vonatkozó szavazati jogaik gyakorlása során nem lépnek fel egymás ellen.

- 55 A közlemény egyrészt kimondja, hogy a már létező közös vállalatban történő részesedés szerzése esetén a kisebbségi részvényesek közötti korábbi viszonyok, illetve a részesedések összehangolt fellépéssel történő megszerzése az ilyen fajta közös érdek fennállására utalhat. Másrészt új közös vállalat alapítása esetén nagyobb a valószínűsége annak, hogy az alapító vállalatok a már létező vállalkozásban fennálló kisebbségi részesedések megszerzése során megbeszéltek közös politikát valósítják meg, különösen akkor, ha mindegyik anyavállalat olyan hozzájárulással segíti a közös vállalatot, amely létfontosságú annak működéséhez (például különleges technológiák, helyi know-how vagy szállítási szerződések). Végül a közlemény 35. pontja kitér arra, hogy a fentiekhez hasonló erős közös érdekek hiányában a kisebbségi részvényesek közötti változó szövetségek lehetősége általában kizárja a közös irányítás létrejöttét. Amikor a döntési folyamatban nincs stabil többség, és a többség minden alkalommal a kisebbségi részvényesek közötti lehetséges különböző kombinációk révén alakul ki, nem feltételezhető, hogy a kisebbségi részvényesek képesek együttesen irányítani a vállalkozást.
- 56 A felperes nem cáfolja a Bizottság által az összefonódás fogalmáról szóló közleményben a közös érdekekkel kapcsolatosan kifejtett általános okfejtést, ám fenntartja, hogy a jelen ügyben a második ügyletcsoport megkötését megelőzően a három részvényesnek már a közleményben meghatározott értelemben léteztek ilyen közös érdekeik.
- 57 Meg kell jegyezni, hogy a felperes beadványaiban nem szolgál egyetlen olyan bizonyítékkal sem, amely állítását konkrétan alátámasztaná. Legfeljebb azt említi meg, hogy e közös érdekek a poolmegállapodáson – vagyis az első ügyletcsoport részét alkotó egyik tranzakción – alapulnak. Mindemellett ezzel kapcsolatosan emlékeztetni kell arra, hogy az egyértelmű, hogy a poolmegállapodást csupán 1999. augusztus 9-én, vagyis a második ügyletcsoport létrejöttének napján kötötték meg. Ennél fogva a felperes állításával ellentétben a fenti megállapodás nem szolgálhat a három részvényes közötti, a második ügyletcsoport megkötését megelőző érdekközösség fennállása bizonyításának alapjául, amely lehetővé tenné annak megállapítását, hogy az adott időszakban lehetőség volt-e arra, hogy a három részvényes meghatározó befolyást gyakoroljon a CVK stratégiai döntéseire. Az a tény, hogy a

poolmegállapodás tervezetét bejelentették az NMa-nak, nem változtat semmit e megállapításon, mivel a hivatkozott megállapodásból eredő azon lehetőség, hogy a felperes és a Haniel meghatározó befolyást gyakoroljon a CVK stratégiai döntéseire, a második ügyletsoport megkötését megelőzően még nem volt hatályos.

- 58 Meg kell állapítani tehát, hogy bár a 4064/89 rendelet 3. cikkének (3) bekezdése értelmében vett meghatározó befolyás létezéséhez e befolyást nem kell szükség-szerűen gyakorolni, annak érdekében, hogy a rendelet 3. cikke szerinti irányítás fennálljon, az e befolyás gyakorlására vonatkozó lehetőségnek ténylegesnek kell lennie. Az a pusztán tény ugyanis, hogy a poolmegállapodást bejelentették az NMa-nak, nem bizonyítja, hogy a három részvényes e bejelentésből eredően a második ügyletsoport megkötését megelőzően a CVK felett meghatározó befolyást szerzett.
- 59 Ebből következően – a felperes állításával ellentétben – a jelen ügy tekintetében nem hozható fel a Bizottsággal szemben, hogy nem bizonyította, hogy a CVK kisebbségi részvényesei között a második ügyletsoport megkötését megelőzően nem álltak fenn fontos közös érdekek, mivel a felperes még az Elsőfokú Bíróság előtt sem volt képes azokat a bizonyítékokat megjelölni, amelyekre az állítólagos közös érdekek fennállásával kapcsolatos érveit alapozza.
- 60 Egyébiránt irreleváns a felperes azon állítása, miszerint az NMa 1998. április 23-i és október 20-i határozatai nem tesznek említést a részvényesek közötti érdekszövetségekről, valamint arról, hogy a CVK-t önálló gazdasági egységnek tekintették-e.
- 61 Egyrészt még ha feltételezzük is, hogy a Bizottság határozata ellentétes az NMa határozataival, megállapítandó, hogy az NMa e határozatokban arról hozott érdemi döntést, hogy a poolmegállapodás tárgyát képező tervezett tranzakció a holland jog

szerint összefonódásnak minősül-e. Az NMa tehát nem volt hivatott érdemi döntést hozni a második ügyletcsoporthoz, amelyről a fent hivatkozott határozatok meghozatalakor nem is volt tudomása. Mindenesetre azon túl, hogy nem említi meg az érdekszövetségek változását, az NMa 1998. október 20-i végleges határozatában arról sem tesz említést, hogy a második ügyletcsoporthoz megkötését megelőzően a CVK a három részvényes közös irányítása alatt állt; ezt az elméletet a felperes a jogalap ezen részében fejti ki.

- 62 Másrészt a felperes tévedésben van az önálló gazdasági egység fogalmát illetően. Az a tény, hogy valamely vállalkozás zavartalanul működik, tehát funkcionális szempontból gazdaságilag független, nem jelenti azt, hogy a stratégiai döntéshozatal terén önállóságot élvez. Az ezzel ellentétes következtetés arra vezetne, hogy a „közös vállalatban” soha nem jöhetne létre közös irányítás, mert e vállalat gazdaságilag önálló. A 4064/89 rendelet 3. cikkének (2) bekezdésében – annak érdekében, hogy az egy vagy több vállalkozás által irányított közös vállalat létrehozatala összefonódásnak minősüljön – meghatározott feltétel, miszerint a közös vállalatnak „összes feladatát tartósan” kell ellátnia, bizonyítja, hogy a jelen esetben ez a helyzet nem áll fenn.
- 63 Következésképpen a megtámadott határozatban felsorolt adatok, valamint a határozat elfogadásának idején rendelkezésre álló, az akta részét képező tényezők alapján a felperes nem bizonyította, hogy a három részvényes a CVK feletti irányítást közösen gyakorolta a második ügyletcsoporthoz megkötését megelőzően, és hogy a Bizottság az ügyletcsoporthoz fennállását helytelenül nem vette figyelembe.
- 64 Azt kell tehát még megvizsgálni, hogy a második ügyletcsoporthoz megkötése a Haniel és a felperes irányítástervezésével járt-e, és a CVK stratégiai döntéseire nézve biztosított-e vétőjogokat.

— A Haniel és felperes CVK feletti, a második ügyletcsoport megkötése során létrejött közös irányításszerzéséről

- 65 Először is nyilvánvaló, hogy a RAG-ügylet során a Haniel és a felperes közös irányítást szereztek a CVK három tagvállalata, vagyis az Anker, a Vogelenzang és a Van Herwaarden felett. E tranzakció – amely a RAG utóbbi vállalkozásokban fennálló kizárólagos és kisebbségi részesedéseinek megvásárlása útján jött létre – már önmagában is összefonódásnak minősül. Az átruházási megállapodás ezenfelül tipikusan összefonódásokkal kapcsolatos – például versenytilalmi – kikötéseket tartalmaz, amelyeket a RAG a tartófal-építőanyagok holland piacán csoportja minden vállalkozása tekintetében vállal.
- 66 Továbbá megjegyzendő, hogy – amint az a megtámadott határozat (5) preambulumbekezdésében szerepel – a CVK alaptőkéjének a tagok közötti megoszlására tekintettel a Haniel és a felperes a CVK alaptőkéjének 50-50%-ára tett szert egyrészt azzal, hogy az Anker és a Vogelenzang részesedésének egyenként [*bizalmas*] %-át megszerezte, másrészt a RAG-nak a Van Herwaarden alaptőkéjében fennálló [*bizalmas*] %-os részesedésének a felperes általi megszerzéséről történt megállapodással.
- 67 A CVK alaptőkéjéből való egyenlő arányú részesedés, valamint az ezekhez járuló szavazati jogok elvben lehetővé teszik mindkét részvényes számára a közös vállalat stratégiai döntéseinek megakadályozását, így például a közös vállalat döntéshozatali szervei, vagyis az igazgatótanács, valamint a felügyelő bizottság tagjai kinevezésének megakadályozását. Ahhoz, hogy a közös vállalat stratégiai döntéseinek meghozatalakor felmerülő ilyen helyzetet el lehessen kerülni, a részvényeseknek folyamatosan együtt kell működniük.
- 68 Ezzel kapcsolatosan a felperes fenntartja először is, hogy a CVK döntéshozatali szerveinek összetételével kapcsolatosan az NMa-nak nyújtott biztosítékok kizárják,

hogy az egyes részvényesek a döntések meghozatala tekintetében vétójoggal rendelkezzenek. Másodsor: a felperes úgy véli, hogy a holland polgári törvénykönyv a CVK döntéshozatali szerveivel szemben előírja, hogy döntéseiket kizárólag a vállalkozás, és ne a részvényesek érdekében hozzák meg. Harmadszor: a felperes vitatja a Bizottság azon értékelését, miszerint a közötte és a Haniel között létrejött együttműködési megállapodás, valamint a megtámadott határozat (19) preambulumbekezdésében felsorolt további példák bizonyítják a CVK közös irányítását.

69 Ezek az érvek nem elfogadhatók.

70 Az első állítással kapcsolatosan ki kell emelni, hogy a CVK létesítő okirata 9. és 12. cikkének 1999. augusztus 9-i módosítása értelmében az igazgatótanács, valamint a felügyelő bizottság összes tagját a taggyűlés választja meg. A társasági szerződés – az NMa-nak nyújtott biztosítékoknak megfelelően – előír bizonyos korlátozásokat azon személyekre nézve, akik a döntéshozatali szervekben tisztséget vállalhatnak. Az igazgatótanács tekintetében a társasági szerződés 9. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy e szerv kizárólag a CVK tagjainak képviselőiből, illetve független személyekből állhat, és egyik olyan vállalatcsoport képviselője sem lehet tag, amelyhez a CVK egy vagy több tagjának anyavállalata tartozik. A felügyelő bizottság tekintetében a társasági szerződés 12. cikkének (2) bekezdése megjegyzi, hogy e szerv tagjainak többsége a tagok képviselőiből, illetve független személyekből áll, ám kisebb része állhat olyan vállalatcsoportok képviselőiből, amelyekhez a CVK egy vagy több tagjának anyavállalata tartozik.

71 Mivel ezek a korlátozások csupán a CVK döntéshozatali szerveiben tisztséget kapó személyek kiválasztását érintik, nem teljesen zárható ki a CVK-tagok részvényeseinek azon lehetősége, hogy a CVK felett meghatározó befolyást gyakoroljanak.

- 72 El kell ismerni, hogy a CVK-tagok részvényesei közvetlenül nem rendelkeznek vétőjogokkal a CVK taggyűlésén, mivel azokat a tagok maguk gyakorolják. Mindemellett emlékeztetni kell, hogy a 4064/89 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja kimondja, hogy egy vagy több személy „közvetlen vagy közvetett irányítást szerez”, a rendelet 3. cikke (4) bekezdésének b) pontja pedig elismeri, hogy az irányításszerzők lehetnek olyan személyek is, akik bár nem rendelkeznek e jogosultságokkal vagy ilyen szerződések értelmében nem jogosultjai e jogoknak, de jogukban áll az ebből származó jogok gyakorlása. Mivel egyrészt kizárólagos részvényesük döntéseit minden esetben követő többségi gazdasági társaságokról, másrészt a társaságot közösen irányító CVK-tagvállalatokról – a jelen ügyben vagy a felperes, vagy a Haniel kizárólagos tulajdonában, illetve az utóbbiak által közösen irányított leányvállalatokról – van szó, ebből szükségszerűen az következik, hogy a személyeknek a CVK döntéshozatali szerveibe való kinevezése a két részvényes megállapodását feltételezi. Ennek hiányában a tagok nem tudnák kinevezni a CVK döntéshozatali szerveinek tagjait, és a közös vállalat nem tudna működni.
- 73 Az a körülmény, hogy az anyavállalatok képviselői nem választhatók be a CVK igazgatótanácsába, illetve a felügyelő bizottságban csupán kisebbséget képviselhetnek, nem befolyásolja azt, hogy a CVK tagjai – és e tagok révén a két részvényes – határozzák meg a döntéshozatali szerveinek összetételét.
- 74 Meg kell még jegyezni, hogy a CVK két döntéshozatali szervének összetétele tekintetében nem kizárt, hogy az e szervekben tisztséget viselő személyek mindegyike tisztséget viseljen a CVK tagvállalatainak döntéshozatali szerveiben, ezt a CVK társasági szerződésének 9. és 12. cikkének alternatív megfogalmazása – miszerint a CVK döntéshozatali szervei „kizárólag a CVK tagjaiból, illetve független személyekből” állnak majd – lehetővé is teszi. Amennyiben ez a helyzet, a CVK tagvállalataiban tisztséget viselő képviselőket szükségszerűen a CVK-tagok részvényesei nevezik ki, és a CVK döntéshozatali szerveiben a tisztségük betöltése során szükségszerűen figyelembe kell venniük e részvényesek érdekeit.

- 75 E körülmények között a felperes nem szolgált semmilyen bizonyítékkal a Bizottság azon következtetésének cáfolására, miszerint a második ügyletcsoport megkötését követően egyáltalán nem kizárt, hogy a Haniel és a felperes meghatározó befolyást gyakoroljon a CVK felett.
- 76 Egyébiránt a felperes nem hozhatja fel a Bizottsággal szemben az irányítás fogalmának a holland versenyjog alkalmazásában az NMa általi értelmezésre alapozott állítólagos jogos bizalom fennállását.
- 77 E tekintetben emlékeztetni kell, hogy a bizalomvédelem elvére való hivatkozás jogának fennállásához három feltétel teljesülése szükséges. Az első: a közösségi adminisztrációnak pontos, feltétel nélküli és ellentmondásmentes, jogosultsággal rendelkező és megbízható forrásokból származó biztosítékokat kell nyújtania az érdekelt számára. A második: e biztosítékoknak jogos bizalmat kell kelteniük abban a személyben, akihez intézik. A harmadik: a megadott biztosítékoknak összhangban kell állniuk az alkalmazható szabályokkal (lásd az Elsőfokú Bíróság T-347/03. sz., Branco kontra Bizottság ügyben 2005. június 30-án hozott ítéletének [EBHT 2005., II-2555. o.] 102. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 78 A jelen esetben elégséges megemlítenünk azt, hogy a közösségi hatóság semmiféle olyan pontos biztosítékot nem nyújtott a felperes számára, miszerint a Bizottság – feltéve, hogy valóban köteles lett volna ilyen módon kötelezettséget vállalni – az irányítás fogalmát a 4064/89 rendelet értelmében az NMa 1998. október 20-i határozatában megfogalmazottakkal azonos módon fogja értékelni. Továbbá a felperes arra sem kapott semmiféle olyan pontos biztosítékot az NMa-tól – különösen a fenti 7. pontban idézett 1998. március 26-i levélben –, amelyet a Bizottság jóváhagyott volna, illetve amelynek értelmében a Bizottság a fent hivatkozott levélben megfogalmazottal azonos megközelítést fogadott volna el, miután megkötötték a második ügyletcsoportot. Mindenesetre még ha feltételezzük is, hogy a felperes biztosítékokat kapott, ez a részéről nem keletkeztethetett volna megalapozott reményeket, mivel az előzőekben kifejtett érvelés értelmében e biztosítékok nem a 4064/89 rendelet 3. cikkének megfelelő értékelésen alapultak volna.

- 79 A második, a holland polgári törvénykönyvre vonatkozó érv sem meggyőző. Ugyanis bár – amint arra a felperes hivatkozik - a holland polgári törvénykönyv azt írja elő, hogy a szövetkezeti társaság döntéseit a társaság érdekeiben eljárva kell meghozni, ettől még azok a személyek jogosultak e döntéseket meghozni, akik közvetlenül vagy közvetetten szavazati jogokkal rendelkeznek e társaságban. Ennélfogva a felperesnek a holland polgári törvénykönyv rendelkezéseire vonatkozó érvei nem cáfolják, hogy a második ügyletcsoport megkötését követően létrejött a Haniel és a felperes CVK-ra gyakorolt meghatározó befolyása.
- 80 Végül a harmadik állítással kapcsolatosan a felperes is elismeri válaszában, hogy a megtámadott határozat (19) preambulumbekkezdésben hivatkozott, a Haniellel kötött együttműködési megállapodás, a CVK három tagvállalatának bezárása, valamint a Haniel bizonyos belső használatra készült dokumentumai nem tartoznak a megtámadott határozat CVK közös irányítására vonatkozó jogi indokolásának lényegi részéhez – amely indokolás a Haniel és a felperes vétőjogának létezésére koncentrál –, csak szemléltetik azt. Következésképpen még ha feltételezzük is – amint azt válaszában a felperes teszi –, hogy e példák nem bizonyítják a CVK feletti meghatározó befolyás tényleges gyakorlását – amelynek lehetőségét a megtámadott határozat (13)–(17) preambulumbekkezdése megállapította, és amely a fentiekben elemzett vétőjogok létezéséből ered –, és hogy ebből következően a megtámadott határozatban a fenti, példaként felhozott bizonyítékok révén a Bizottság értékelési hibát vétett, ez még nem vezet a megtámadott határozat megsemmisítéséhez, mivel a meghatározó befolyás gyakorlásának lehetőségére vonatkozó feltételezés továbbra is érvényes.
- 81 Mindezen túlmenően az Elsőfokú Bíróság megemlíti, hogy a CVK három tagjának (a Boudewijn, a Bergumermeer és a Vogelenzang) bezárása – amelyről a felperes sem vitatja igazán, hogy stratégiai döntésnek minősül – megfelelően szemlélteti a Haniel és a felperes CVK feletti irányítástervezését.
- 82 Különösen a Vogelenzang vállalkozás tekintetében – amely a RAG-ügyletet megelőzően a RAG egyik leányvállalata volt – a második ügyletcsoport megkötését

követően sem a Haniel, sem a felperes nem tudott egyedül dönteni e vállalkozás bezárásáról, mivel a vállalkozás alaptőkéjéből a két részvényes azonos arányban részesedett. Egyébiránt a felperes az Elsőfokú Bíróság előtt folyó eljárás során egyszer sem tudta alátámasztani azon állítását, miszerint saját üzleti politikája alapján a CVK döntött e vállalkozás bezárásáról. Ebből következően csupán a Hanielnek és a felperesnek állt módjában a Vogelenzang bezárásáról dönteni.

- 83 A fenti indokokat tekintve megállapítható, hogy a Bizottság helyesen ítélte meg úgy, hogy a Haniel és a felperes a második ügyletcsoport megkötésével a 4064/89 rendelet 3. cikkének értelmében vett közös irányítást szerzett a CVK felett.

— Az indokolás állítólagos elégtelenségéről

- 84 A felperes három kifogást hoz fel a megtámadott határozatban a Haniel és felperes CVK feletti irányításszerzésével kapcsolatosan kifejtett indokolásának állítólagos elégtelenségére vonatkozóan (lásd a fenti 33. pontot).
- 85 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az indokolási kötelezettség terjedelme a kérdéses jogi aktus természetétől, valamint elfogadásának körülményeitől függ. Az indokolásnak világosan és egyértelműen kell tartalmaznia az intézmény érvelését oly módon, hogy lehetővé tegye egyrészt az érdekeltek számára jogaik védelme és a döntés megalapozottságának megítélhetősége érdekében a meghozott intézkedés indokainak megismerését, másrészt a közösségi bíróság számára a jogszerűség felülvizsgálatára vonatkozó hatásköre gyakorlását (lásd az Elsőfokú Bíróság T-251/00. sz., Lagardère és Canal+ kontra Bizottság ügyben 2002. november 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-4825. o.] 155. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 86 A jelen ügyben a megtámadott határozat arra vonatkozó indokolása, hogy a második ügyletcsoportot, különösen a RAG-ügyletet megelőzően a három részvényes nem rendelkezett a CVK feletti közös irányítással, csupán közvetett, a megtámadott határozat ennek ellenére érthető volt abban a háttérben – különösen társasági szerződés módosításának, illetve az 1999. augusztus 9-én kötött megállapodásoknak a megtámadott határozat (5) preambulumbekzdésében szereplő adatai alapján –, amelyben a Bizottság azt elfogadta. Amint azt a fenti elemzés is hangsúlyozza, a megtámadott határozat ezen tárggyal kapcsolatos indokolása nem akadályozza meg az Elsőfokú Bíróságot a jogszerűségi felülvizsgálat gyakorlásában.
- 87 A felperes azt sem hozhatja fel a Bizottsággal szemben, hogy nem magyarázta el megfelelően azon indokokat, amelyeket alapján úgy ítélte meg, hogy az NMa-nak nyújtott biztosítékok nem voltak megfelelők. A megtámadott határozat (25) és (27) preambulumbekzdéséből kiderül, hogy a Bizottság megjelölte azon indokokat, amelyek miatt nem tudta az NMa által az 1998. október 20-i határozatban a holland versenyjog alapján meghatározott irányítás fogalmát a 4064/89 rendelet 3. cikke (3) bekezdésében foglalt értelmezésre kiterjeszteni, amelyre – figyelemmel a közösségi bíróságnak a nemzeti bíróságok eljárását kizáró jogszerűségi felülvizsgálatra – a Bizottságnak van hatásköre. E magyarázatok önmagukban is megfelelőek voltak. A jogszerűségi felülvizsgálatot e kérdés nem akadályozza, amint azt az előzőekben kifejtett érvek is bizonyítják.
- 88 A megtámadott határozat (19) preambulumbekzdésében hivatkozott, a közös irányítás létezésére vonatkozó példák kapcsán ugyanerre a következtetésre jutottunk. Bár a megtámadott határozat indokolása e tárgy tekintetében meglehetősen tömör, a felperes tökéletesen megérthette azon indokokat, amelyek alapján a Bizottság azt gondolhatta, hogy ezek a tényezők a CVK-nek a felperes és a Haniel általi közös irányítására utalnak, anélkül hogy emellett a jogszerűségi felügyelet akadályozva lenne.
- 89 E körülmények között a megtámadott határozat indokolásának elégtelenségére vonatkozó kifogásokat el kell utasítani.

90 Ennélfogva az első jogalap első részét is el kell utasítani.

Az első jogalap második részéről, amely szerint a Bizottság nem rendelkezett hatáskörrel arra, hogy két ügyletet egységes összefonódásként minősítsen, illetve amely szerint a jelen ügyben nem állt fenn a 4064/89 rendelet 3. cikke értelmében vett összefonódás

A felek érvei

- 91 Először is a felperes azt sérelmezi, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, hogy a CVK-nak a tagvállalatai feletti irányításszerzése egyrészt a poolmegállapodás megkötése, másrészt a RAG-ügylet révén egységes összefonódásnak minősül, mivel azok időben és gazdaságilag szorosan összefüggnek. A felperes beadványai szerint a 4064/89 rendelet nem hatalmazza fel a Bizottságot semmiféle általános hatáskörrel annak megállapítására, hogy két külön ügyletet egységes tranzakciónak kell tekinteni.
- 92 Ezzel kapcsolatosan a felperes megjegyzi, hogy kizárólag a 4064/89 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének második albekezdése – amely bizonyos feltételek mellett a Bizottság részére lehetővé teszi, hogy az egy vagy több vállalkozást megszerző érintett vállalkozások forgalmának kiszámítása céljából két vagy több ügyletet azonos összefonódásnak tekintsen – utal ilyen helyzetre. Mindemellett a felperes hangsúlyozza, hogy ez a rendelkezés a jelen ügyben nem releváns. Egyrészt a 4064/89 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének második albekezdése annak elkerülését célozza, hogy a vállalkozások kijátsszák a rendelet alkalmazását oly módon, hogy az összefonódást mesterségesen különböző tranzakciókra bontják annak érdekében, hogy az összefonódás a rendeletben előírt forgalomküszöbök alá essen. Eközben a jelen ügyben a megtámadott határozatban semmiféle bizonyíték nem utal arra, hogy a felperes, illetve a Haniel megpróbálta kijátsszani a 4064/89 rendelet alkalmazását.

Másrészt a felperes megjegyzi, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (23) preambulumbekkezdésében arra a megállapításra jut, hogy a 4064/89 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének második albekezdése a jelen ügyben közvetlenül nem releváns. Mindenesetre a felperes fenntartja, hogy a 4064/89 rendelet hatályának jelenlegi korlátait maga a Bizottság is elismerte a 4064/89 rendelet felülvizsgálatáról szóló zöld könyvben (COM(2001) 745 végleges határozat), valamint a Bizottság által a 4064/89 rendelet módosítására vonatkozóan benyújtott, a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló tanácsi rendelet javaslatában (HL 2003. C 20., 4. o.).

93 Másodszor: a felperes hangsúlyozza, hogy még ha feltételezzük is, hogy a 4064/89 rendelet hatáskört biztosít a Bizottság számára arra, hogy különböző tranzakciókat egy összefonódásnak tekintsen, a Bizottság nem támasztotta alá megfelelően azon értékelését, miszerint a jelen ügyben a két szóban forgó tranzakció között olyan szoros összefüggés állt fenn, hogy azokat egy összefonódásnak kellene tekinteni.

94 A felperes álláspontja szerint annak a ténynek, hogy az első és második ügyletcsoport ugyanazon a napon – vagyis 1999. augusztus 9-én –, ugyanazon közjegyző előtt jött létre, nincs különös jelentősége a tranzakciók szoros összefüggése tekintetében. A felperes e tekintetben hangsúlyozza, hogy már jelezte a Bizottságnak, hogy a CVK-n belüli nyereségek és veszteségeknek a poolmegállapodásba foglalása – amely több nagyszabású technikai és kereskedelmi tranzakciót foglal magában –, valamint a különböző környezetvédelmi tanulmányok késleltették a poolmegállapodás megkötését, amelyre így 1999. augusztus 9-én került sor.

95 A felperes továbbá vitatja a Bizottság azon értékelését, miszerint a poolmegállapodás megkötése a második ügyletcsoport, illetve különösen a RAG-ügylet végrehajtásától függött. Ezzel kapcsolatosan a felperes először is emlékeztet, hogy a poolmegállapodás

podást 1998. február 26-án jelentették be az NMa-nak, ami azt jelenti, hogy a szerződéskötésre irányuló szándék megfelelően pontos volt, miközben a a RAG-nak a CVK-tagokban lévő részesedéseinek az eladásáról ebben az időszakban a felperesnek még nem volt tudomása, és következésképpen a második ügylet a két tranzakció szoros összefüggésének bizonyítása szempontjából nem releváns. A felperes hangsúlyozza, hogy nem létezik semmiféle, a két ügyletet összekapcsoló kötelező jellegű szerződéses megállapodás vagy egyéb egyezség. Végül a felperes arra hivatkozik, hogy a Haniel azon álláspontját sem kell relevánsnak tekinteni, miszerint az ügyletek között szoros összefüggés áll fenn, mivel a Bizottságnak az ilyen szoros összefüggés értékelésénél tényekre, és nem pedig valamelyik fél szubjektív véleményére kell támaszkodnia, amely helyzetben ráadásul – a jelen ügy háttérére tekintettel – a Hanielnek érdekében állhatott a CVK végelszámolása, amint azt a megtámadott határozat meg is követte. A felperes véleménye szerint tehát igenis két külön összefonódásról van szó.

⁹⁶ Először is: a Bizottság annak eldöntésére vonatkozó általános hatáskörével kapcsolatos érvre válaszolva, hogy két külön ügyletet egységes tranzakciónak kell tekinteni, a Bizottság megjegyzi, hogy a 4064/89 rendelet 3. cikke – amely az összefonódás fogalmára vonatkozik – nem zárja ki, hogy az összefonódás több tranzakcióból álljon. Az összefonódás ugyanis egy vagy több ügyletből állhat. A Bizottság álláspontja szerint a saját döntéshozatali gyakorlatában több ilyen értelmű példa is létezik.

⁹⁷ A Bizottság szerint továbbá a felperes által a 4064/89 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének második alpontjára tett utalás nem releváns. Ez a rendelkezés csupán a forgalom azzal a céllal való kiszámítására vonatkozik, hogy az összefonódás közösségi léptékű-e, vagy sem, és célja annak megakadályozása, hogy a vállalkozások kijátsszák a 4064/89 rendelet alkalmazását oly módon, hogy tranzakcióikat több különálló, két éven belül megvalósított összefonódásra bontják, amelyek egyenként nem érik el a rendelet által megállapított forgalomküszöböt. Az összefonódás fogalma viszont a 4064/89 rendelet 3. cikkének hatálya alá esik.

- 98 A Bizottság továbbá vitatja a felperesnek a fent említett zöld könyvre, valamint a Bizottságnak a 4064/89 rendelet módosításával kapcsolatos javaslatára vonatkozó hivatkozását. A Bizottság álláspontja szerint a zöld könyv – mindamellett, hogy a Bizottság hatáskörének bizonyos sajátos típusú ügyletekre való kiterjesztését javasolta – megfelelőnek találta az összefonódás általános és tág meghatározását, míg a Bizottság módosítási javaslata csupán a létező döntéshozatali gyakorlat pontosítására vonatkozott.
- 99 Másodszor: a Bizottság nem ért egyet a felperes azon megközelítésével, miszerint a Bizottság nem bizonyította megfelelően a szóban forgó két fő tranzakció közötti szoros összefüggést.
- 100 A Bizottság álláspontja szerint a három együttesen figyelembe vett tényező alapján – amint az a megtámadott határozat (20)–(22) preambulumbekkezdésében bizonyításra került – megállapítható ez a szoros összefüggés.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 101 A jelen rész keretében – igaz, álláspontját a tárgyalás során pontosítva – a felperes először is vitatja a Bizottság arra vonatkozó általános hatáskörét, hogy a 4064/89 rendelet 3. cikkének alkalmazásában két külön ügyletet egységes összefonódásnak tekintsen. Másodszor a felperes úgy ítéli meg, hogy téves a Bizottság azon értékelése, miszerint az 1999. augusztus 9-én kötött tranzakciók szorosan összefüggtek egymással, és gazdasági szempontból egységet alkottak.

— A Bizottság arra vonatkozó jogosultságáról, hogy a 4064/89 rendelet 3. cikkének alkalmazásában két külön ügyletet egységes összefonódásnak tekintsen

- 102 A 4064/89 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének értelmében vállalkozások összefonódása jön létre, ha két vagy több, előzőleg egymástól független vállalkozás összeolvad (a 4064/89 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja), vagy egy vagy több személy, aki már irányít legalább egy vállalkozást, akár értékpapírok, akár vagyoni érdekeltség vásárlásával, szerződéssel vagy más úton, közvetlen vagy közvetett irányítást szerez egy vagy több vállalkozás egésze vagy részei felett (a 4064/89 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja).
- 103 Miközben a 4064/89 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja az összefonódást viszonylag egyszerű és felismerhető jelenségként – vagyis két vagy több, előzőleg egymástól független vállalkozás összeolvadásaként – fogalmazza meg, a b) pont alatti rendelkezés minden egyéb olyan helyzet összefoglalását tartalmazza, amelyben egy vagy több vállalkozás közvetlen vagy közvetett irányítást szerez egy vagy több vállalkozás egésze vagy részei felett.
- 104 Az összefonódás ezen általános és lényegre törő meghatározása – amelynek végeredménye az egy vagy több vállalkozás feletti irányításszerzés – azt jelenti, hogy amennyiben az elért eredmény egyetlen összefonódást képez, teljesen közömbös, hogy az irányítás közvetlen vagy közvetett megszerzése egy, kettő vagy több lépésben egy, kettő vagy több ügylet révén valósult-e meg.
- 105 Ugyancsak irreleváns, hogy a felek az összefonódás Bizottságnak való bejelentésekor még csak készülnek az egy vagy több ügylet megkötésére, vagy azokat a bejelentésük előtt már megkötötték. Minden esetben a Bizottság feladata annak értékelése, hogy

ezen ügyletek egységesek-e, és ezért a 4064/89 rendelet 3. cikke értelmében egyetlen összefonódásnak minősülnek-e.

- 106 Ezen eljárás célja az egyes ügyek sajátos ténybeli és jogi körülményeitől függően a felek által kitűzött gazdasági cél és az összefonódások alapjául szolgáló tényleges gazdasági indokok feltárásának szándékával történő megismerése, több, jogilag különálló ügylet arra irányuló vizsgálata révén, hogy az érintett vállalkozásoknak szándékukban állt volna-e az egyes ügyleteket elkülönítve is megkötni, vagy ellenkezőleg: az egyes ügyletek csupán valamely összetettebb összefonódás egy-egy elemét képezik, amely nélkül a felek nem kötötték volna meg az ügyletet.
- 107 Másképpen megfogalmazva: a szóban forgó ügyletek egységes jellegének meghatározása érdekében minden esetben azt kell értékelni, hogy az ügyletek annyira szorosan összefüggnek-e, hogy az egyiket nem hajtották volna végre a másik nélkül.
- 108 Ez a megközelítés egyrészt jogbiztonságot kíván nyújtani az összefonódást megvalósító összes ügylet tekintetében, azon vállalkozások számára, amelyek összefonódást jelentenek be, másrészt lehetővé kívánja tenni a Bizottság részére, hogy hatékonyan ellenőrizhesse azokat az összefonódásokat, amelyek jelentősen akadályozhatják a hatékony versenyt a közös piacon vagy annak egy jelentős részén. Ez a két cél a 4064/89 rendelet fő célkitűzése (az Elsőfokú Bíróság T-290/94. sz., Kaysersberg kontra Bizottság ügyben 1997. november 27-én hozott ítéletének [EBHT 1997., II-2137. o.] 109. pontja; az Elsőfokú Bíróság elnökének a T-322/94. R. sz., Union Carbide kontra Bizottság ügyben 1994. december 2-án hozott végzésének [EBHT 1994., II-1159. o.] 36. pontja; e tekintetben lásd még az Elsőfokú Bíróság T-3/93. sz., Air France kontra Bizottság ügyben 1994. március 24-én hozott ítéletének [EBHT 1994., II-121. o.] 48. pontját).

- 109 Ebből következik, hogy a 4064/89 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének értelmében az összefonódás több, formailag elkülönülő jogügylet révén is megvalósulhat, mivel ezen ügyletek annyira szorosan összefüggnek, hogy egyiket sem hajtották volna végre a másik nélkül, és ennek végeredményeként egy vagy több vállalkozás közvetlenül vagy közvetetten gazdasági ellenőrzést szerez egy vagy több vállalkozás tevékenysége felett.
- 110 Ezt az értékelést nem gyengítik a felperes által felhozott különböző érvek.
- 111 Először is: a 4064/89 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének második alpontjára vonatkozó állítást, miszerint e rendelkezés – mivel ez az egyetlen olyan rendelkezés, amely kifejezetten többszörös ügyletekre vonatkozik, és mivel a Bizottság úgy vélte, hogy ez a jelen ügyben nem közvetlenül alkalmazható – kizárja a Bizottság arra vonatkozó hatáskörét, hogy a 4064/89 rendelet 3. cikke értelmében két vagy több ügyletet egy összefonódásnak tekintsen, el kell utasítani, mint megalapozatlant.
- 112 Emlékeztetni kell arra, hogy a 4064/89 rendelet „A forgalom kiszámítása” című, 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A teljes forgalom az 1. cikk (2) bekezdése értelmében az érintett vállalkozások által az előző pénzügyi évben a vállalkozások rendes tevékenységi körébe tartozó termékek értékesítéséből és szolgáltatások nyújtásából származó bevételt jelenti, a kereskedelmi árengedmények és a hozzáadottérték-adó, valamint a forgalomhoz közvetlenül kapcsolódó egyéb adók levonása után. Egy érintett vállalkozás teljes

forgalmába nem kell beszámítani a (4) bekezdésben említett vállalkozások bármelyike közötti termékértékesítést és szolgáltatásnyújtást.

[...]

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően, ha az összefonódás egy vagy több vállalkozás részének megszerzésében valósul meg, akár önálló jogi személyek ezek a részek, akár nem, csak az ügylet által érintett részekhez kapcsolódó forgalmat kell figyelembe venni az eladó vagy az eladók tekintetében.

Az első albekezdés értelmében két vagy több ügyletet, amelyek ugyanazon személyek vagy vállalkozások között két éven belül történnek, ugyanannak az összefonódásnak kell tekinteni, amely az utolsó ügylet napján jön létre.

[...]”

¹¹³ E rendelkezés szövegezéséből világosan kiderül, hogy a 4064/89 rendelet a 3. cikkében szabályozott tárgytól eltérő kérdést szabályoz.

¹¹⁴ Miközben a 4064/89 rendelet 3. cikke az „összefonódás” fennállásának feltételeit határozza meg, és arra szorítkozik, hogy általánosan, illetve gyakorlati szempontból határozza meg, hogy mit kell „összefonódásnak” tekinteni, a fenti rendelkezés nem szabályozza a Bizottság összefonódásokkal kapcsolatos hatáskörének kérdését (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság T-22/97. sz., Kesko kontra Bizottság ügyben 1999.

december 15-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-3775. o.] 138. pontját). A 4064/89 rendelet 3. cikkének hatálya alá eső összefonódások közül kizárólag a rendelet 1. cikkében meghatározott ún. „közösségi léptékű” összefonódások tartoznak a Bizottság kizárólagos hatáskörébe, ha a rendelet másképp nem rendelkezik. Következésképpen egy összefonódás nem azért esik szükségszerűen a Bizottság kizárólagos hatáskörébe, mert megfelel a 4064/89 rendelet 3. cikke meghatározásának, hanem még az is szükséges, hogy e tranzakció „közösségi léptékű” legyen.

- 115 A 4064/89 rendelet 1. cikkéből kitűnik, hogy a közösségi jogalkotó szándéka szerint a Bizottság az összefonódások tekintetében ráruházott hatáskör keretében csak akkor léphet fel, ha a tervezett – vagy már megvalósított – összefonódás bizonyos gazdasági méretet és földrajzi kiterjedést ér el, vagyis „közösségi léptékűvé” válik. Ezen túlmenően a 4064/89 rendelet 5. cikkének általános szerkezetéből kiderül, hogy a közösségi jogalkotó a rendelet hatályát úgy kívánta pontosítani, hogy meghatározta az összefonódások résztvevőinek azon forgalmát, amelyet a 4064/89 rendelet 1. cikkének értelmében vett „közösségi lépték” meghatározása érdekében figyelembe kell venni.
- 116 A 4064/89 rendelet 5. cikke (2) bekezdéséből az következik, hogy kizárólag a vállalkozás ténylegesen megszerzett részeihez kapcsolódó üzleti forgalmat lehet figyelembe venni a tervezett összefonódás léptékének megítélésakor (az Air France kontra Bizottság ügyben hozott, a 108. pontban hivatkozott ítélet 103. pontja).
- 117 Ez az értékelés magában foglalja a 4064/89 rendelet 5. cikke (2) bekezdése második albekezdésében meghatározott értelmezést is, oly módon, hogy amikor egy vagy több vállalkozás részeinek megszerzése több, két év alatt ugyanazon személyek vagy vállalkozások között megvalósított tranzakció révén jön létre, a forgalomnak e megszerzett és együttesen figyelembe veendő részekre kell vonatkoznia.

- 118 A 4064/89 rendelet 5. cikke (2) bekezdése második albekezdésének a rendeletbe illesztését az motiválta – ennek elemzése egyébként a jelen eljárás felei előtt ismeretes –, hogy elkerülhető legyen, hogy ugyanazon vállalkozások vagy személyek kijátsszák a rendelet alkalmazását, oly módon, hogy az összefonódást mesterségesen több, időben elkülönülő részleges eszközátruházásra bontják, hogy az összefonódás a 4064/89 rendeletben előírt – a Bizottság hatáskörét meghatározó – forgalomküszöbök alá essen.
- 119 Ennélfogva az a tény, hogy a 4064/89 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének második albekezdése lehetővé teszi a Bizottság részére, hogy az érintett vállalkozások forgalmának kiszámítása céljából két vagy több tranzakciót egy összefonódásnak minősítsen annak elkerülése érdekében, hogy a rendelet által részére biztosított hatáskört kijátsszák, a felperes állításával ellentétben nem jelenti azt, hogy ez a rendelkezés megfosztja a Bizottságot annak lehetőségétől, hogy a rendelet 3. cikkének alkalmazásában meghatározza, hogy több, a részére bejelentett ügylet egyetlen összefonódás, vagy éppen ellenkezőleg: e tranzakciókat több összefonódásnak kell tekinteni.
- 120 Amennyiben a Bizottság által folytatott vizsgálatból kiderül, hogy két, a Bizottságnak bejelentett ügylet nem függ szorosan össze, ezen ügyleteket a Bizottság külön-külön fogja értékelni. Amennyiben az egyik vagy a másik ügylet nem közösségi léptékű, a Bizottság megállapítja hatásköre hiányát az egyik vagy másik ügylet elbírálása tekintetében. Amennyiben a fenti vizsgálatból az tűnik ki, hogy az ügyletek egységeseek, és lehetőség van arra, hogy a Bizottság ezeket a 4064/89 rendelet 3. cikke alkalmazásában egyetlen összefonódásnak minősítse, a Bizottság ezt követően hatásköre megállapítása, valamint az összefonódás versenyre gyakorolt hatásának értékelése érdekében ellenőrzi, hogy az így feltárt összefonódás közösségi léptékű-e.
- 121 Mindenesetre a 4064/89 rendelet 3. cikke valamely ügyre való alkalmazásának célja nem a Bizottságnak a feltárt összefonódások vizsgálatára vonatkozó hatáskörének a

megállapítása – illetve abból e hatáskör nem következik –, hanem annak vizsgálata, hogy a bejelentett ügyletek egy vagy több összefonódást képeznek-e.

- 122 E körülmények között a felperesnek a 4064/89 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének második albekezdésére alapozott érve nem releváns a 4064/89 rendelet 3. cikkének értelmezése tekintetében, amely annak vizsgálatát teszi lehetővé a Bizottság számára, hogy a szóban forgó ügyletek egységes jellegüknél fogva e rendelet hatálya alá esnek-e.
- 123 Másodszor: a felperes azon állításával kapcsolatosan, miszerint a Bizottság a 4064/89 rendelet felülvizsgálata keretében egy vagy több ügyletnek a 4064/89 rendelet 3. cikkének értelmében vett összefonódásként történő minősítése tekintetében elismerte hatáskörének hiányát, elegendő megjegyezni, hogy még ha ez az eset állna is fenn, a Bizottság ezen álláspontja nem befolyásolja a 4064/89 rendelet 3. cikkének az Elsőfokú Bíróság által a fentiekben kifejtett értelmezését.
- 124 Következésképpen a felperes által felhozott, a Bizottság két különálló ügyletnek a 4064/89 rendelet 3. cikke értelmében vett egységes összefonódásként való minősítésével kapcsolatos hatáskörének hiányára vonatkozó kifogást el kell utasítani.

— Az 1999. augusztus 9-én kötött ügyletek önálló jellegéről

- 125 A felperes azt hozza fel a Bizottsággal szemben, hogy értékelési hibát vétett, amikor megállapította, hogy a jelen ügyben – a fenti 8. pontban hivatkozott – az 1999. augusztus 9-én kötött első és második ügyletcsoporthoz hasonlóan szorosan összefüggött, hogy gazdasági szempontból a két csoport egységet képezett.

126 Először is emlékeztetni kell, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban a következőket állapította meg:

„(20) [...] A különböző ügyletek időben és gazdaságilag szorosan összefüggve folytak le. Mind a Hanielnek és Cementbounak a CVK feletti irányításszerzéséhez vezető jogi aktusok, mind azok, amelyek a CVK-nak a tizenegy téglagyár feletti irányításszerzéséhez vezettek, 1999. augusztus 9-i keltezésűek, és a közjegyző ugyanazon dokumentumban jegyezte ellen őket. A felek e két irányításszerzést ráadásul úgy kívánták összekötni, hogy az egyik ne jöhessen létre a másik nélkül. Az NMa-hoz benyújtott megállapodások megkötését elhalasztották a RAG részesedéseinek megszerzéséről szóló tárgyalások befejezéséig. E döntést a RAG időközben megfogalmazott azon szándékának figyelembevétele érdekében hozták meg, hogy az utóbbi ki kívánt vonulni a CVK-ból, mivel a RAG a továbbiakban nem kívánt a CVK tervezett új struktúrájában részt venni. Gazdasági szempontból e két irányításszerzést ugyancsak egyetlen összefonódásnak kell tekinteni. Még ha abból a feltételezésből indulunk is ki, hogy két különböző összefonódásról van szó, amelyeket »logikai pillanat« választ szét, e két ügylet annyira szorosan összefügg, hogy egyetlen összefonódásnak kell tekinteni őket.

(21) A Haniel a kifogásközléssel kapcsolatos észrevételeiben, valamint a meghallgatáson ugyancsak ezen az állásponton volt. Ezzel szemben a Cementbouw azt állította, hogy amennyiben a RAG kivonulása a CVK feletti irányításnak a Haniel és a Cementbouw általi megszerzésének minősül – amit az utóbbi vitát – a Bizottság hatásköre még akkor sem terjeszthető ki erre az irányításszerzésre. A Cementbouw ezzel szemben úgy véli, hogy a CVK-nak a tagvállalatai feletti irányításszerzése jogilag elkülönülő összefonódást képez. Álláspontja szerint azon tényből, hogy a poolmegállapodást és a [RAG-ügyletet] ugyanazon a napon kötötték, nem lehet arra következtetni, hogy egyetlen jogi vagy gazdasági eljárásról lenne szó; inkább előzőleg: nem részletezett gyakorlati problémák akadályozták a poolmegállapodásnak az NMa 1998. október 20-i engedélyező határozatot követő haladéktalan megkötését. Az NMa 1998. október 20-án hozott jogerős határozata mindemellett jogszerűnek találta a CVK-nak a tagvállalatai feletti irányításszerzését, és ezért a Bizottság ezen ügyben folytatott vizsgálata egyáltalán nem terjeszthető ki erre az összefonódásra.

(22) A Bizottság nem ért egyet a Cementbouw elméletével. Az 1998. augusztus 9-én kötött valamennyi szerződés egyetlen gazdasági műveletet képez, mivel eredményeként a tizenegy – addig jogilag önálló, három különböző alapító társasághoz tartozó – mészhomoktégla-gyártó vállalkozásból álló közös kereskedelmi szervezet a Haniel és a Cementbouw által közösen irányított, önállóan működő vállalkozássá alakult. A Haniel többször is kijelentette, hogy az 1999. augusztus 9-i tranzakcióban részt vevő felek, vagyis a Haniel, a Cementbouw és a RAG számára e szerződések mindegyike szorosan összefüggött, és gazdasági szempontból egységet képezett. Kérdésre felelve a Cementbouw sem adott meggyőző magyarázatot arra, hogy az NMa engedélyező határozatának végrehajtását miért halasztották el több mint kilenc hónappal, és az miért csak a RAG kivonulásakor lépett hatályba. A Bizottság tehát abból a feltételezésből indul ki, hogy a RAG nem szándékozott a CVK közvetett részvényeseként részt venni a poolmegállapodás végrehajtásában.

(23) Alaki szempontból a RAG valóban azelőtt hagyta jóvá a poolmegállapodás megvalósítását, hogy részesedését átruházta a Hanielre és a Cementbouwra. Mindemelllett a poolmegállapodás közjegyző által ellenjegyzett írásba foglalását és közvetlenül a RAG-részesedés átruházásának írásba foglalását megelőzően történt létesítő okirat módosításra tekintettel, amely mind ugyanazon a megbeszélésen történt, ugyanazon közjegyző előtt, aki ebben a tárgyban egyetlen jegyzőkönyvet szerkesztett, első látásra és alaki szempontból valóban úgy vélhetjük, hogy a CVK-nak az NMa által engedélyezett új struktúrája a RAG közreműködésével jött létre. A tényleges helyzet e tisztán alaki szemlélete mégsem releváns azon kérdésnek az összefonódási rendelet értelmében történő értékelése során, hogy egy vagy több irányításszerzés egyetlen közösségi ellenőrzés tárgyát képező összefonódásnak minősül-e. Ráadásul az összefonódási rendelet 5. cikke (2) bekezdésének [második albekezdése] – amely a jelen ügyben nem alkalmazható közvetlenül – is azt mutatja, hogy a gazdasági megközelítést kell alkalmazni. Következésképpen abból a feltevésből kell kiindulni, hogy az 1999. augusztus 9-én ellenjegyzett szerződések egyetlen összefonódást képeznek, amely révén a CVK irányítást szerzett a tagvállalatai felett, a Haniel és a Cementbouw pedig ezzel egy időben a CVK felett szerzett irányítást.”

127 A megtámadott határozat fent idézett indokaiból az következik, hogy a Bizottság az alábbi három tényező alapján állapította meg a tranzakciók szoros összefüggését: a gazdasági összefüggés, a tranzakciók ugyanazon közjegyző előtti egyidejű megkötése, valamint a Hanielnek a tranzakciók szoros összefüggésével kapcsolatos nyilatkozata.

128 Nyilvánvaló, hogy a felperes nem vitatja, hogy a második ügyletsoport (a RAG-ügylet és a Haniel, valamint a felperes között létrejött együttműködési szerződés) az első ügyletsoport megvalósításától függött. Ennélfogva megállapítható, hogy a második ügyletsoportot az első ügyletsoport létezése nélkül nem kötötték volna meg.

129 Ezzel szemben a felperes sérelmezi, hogy a Bizottság tévesen azt állapította meg, hogy az első ügyletsoport a második ügyletsoporttól függött. A felperes emlékeztet arra, hogy a CVK és a tagvállalatai között megkötendő poolmegállapodás-tervezetnek az NMa felé 1998 februárjában történt bejelentésekor a RAG három tagvállalatban rendelkezett részesedéssel. A felperes erre a tényezőre hivatkozik annak alátámasztására, hogy ebben az időpontban még nem volt tudomása arról, hogy a RAG az e vállalkozásokban fennálló részesedéseit el kívánja idegeníteni, ami azt tanúsítja, hogy az első ügyletsoport – amely a poolmegállapodást is magában foglalja – különálló összefonódást képez. Egyébiránt a felperes azt állítja, hogy 1999. augusztus 9-én, vagyis az összes tranzakció megkötése időpontjában, a RAG-ügyletről szóló szerződés kimondta, hogy azt a felek a CVK és annak tagvállalatai közötti poolmegállapodás megkötését követően írták alá annak érdekében, hogy – legalábbis formálisan – megfeleljenek az NMa 1999. március 26-i levélben kifejtett álláspontjának, miszerint ahhoz, hogy a RAG-ügylet a holland versenyjog értelmében ne minősüljön összefonódásnak, a CVK és annak tagvállalatai között létrejött poolmegállapodást legkésőbb a RAG-ügylet létrejöttéig kell megkötöni.

130 A fenti érvek nem elfogadhatók.

- 131 Először is, bár el kell ismerni, hogy az akta egyelten bizonyítéka sem cáfolhatja a felperes azon kijelentését, miszerint az első ügyletcsoporthoz való bejelentése időpontjában, vagyis 1998 februárjában még nem volt tudomása arról, hogy a RAG majd el akarja idegeníteni a CVK tagvállalataiban tulajdonolt részesedéseit, ettől még e tranzakció csak 1999. augusztus 9-én, vagyis a második ügyletcsoporthoz kötődésének napján jött létre. Vagyis ezen időpontban nem csupán világos volt, hogy a RAG úgy határozott, hogy a CVK tagvállalataiban fennálló részesedéseit átruházza a Hanielre és a felperesre, hanem az első ügyletcsoporthoz jelentős módosításon ment keresztül az ugyanazon a napon megkötött második ügyletcsoporthoz kötődése, különösen a RAG-ügylet miatt, amely révén a Haniel és a felperes közös irányítást szerzett a CVK felett.
- 132 E helyzet láttán a Bizottság a közigazgatási eljárás során jogosan kutatta annak indokait, hogy az első ügyletcsoporthoz miért nem 1999. augusztus 9. előtt kötötték meg, és a megtámadott határozat fent idézett részeiben jogosan vizsgálta újra a kérdést, amikor a felektől nem kapott kielégítő választ.
- 133 Bár általánosságban több jogügylet párhuzamos megkötése nem szükségszerűen meghatározó e tranzakciók szoros összefüggésének megállapítása szempontjából, a jelen ügyben az első ügyletcsoporthoz kötődésének a második ügyletcsoporthoz kötődéséig történő elhalasztása jelentős tényező, mivel bizonyíthatja, hogy a RAG nem kívánt az első ügyletcsoporthoz részt venni, és ahhoz, hogy ezek az ügyletek mégis megkötésre kerülhessenek, az első ügyletcsoporthoz szükségeszerűen a RAG-nak a CVK alaptőkéjéből való kivonulásától, vagyis – más szóval – a második ügyletcsoporthoz kötődésétől kellett függővé tenni.
- 134 Az első ügyletcsoporthoz aláírásának a második ügyletcsoporthoz kötődésének időpontjához való elhalasztásának magyarázataként beadványaiban a felperes a tagvállalatok nyereségeinek és veszteségeinek összevonásához kapcsolódó technikai és kereskedelmi nehézségekre hivatkozik. Válaszában a felperes azt is megemlíti, hogy több

környezettanulmányt kellett készíteni, valamint hogy az építőiparban tapasztalható nyári szabadságok is késleltették az első ügyletsoport megkötését.

- 135 Ezen érvek mindemellet nem elfogadhatók egy olyan fontos döntésnek az NMa engedélyezésétől számított több mint kilenc hónappal való elhalasztásának magyarázatára, mint a CVK tagvállalatai összes tevékenységének közös struktúrán belüli újraszervezése.
- 136 Egyrésről az első ügyletsoportot késleltető állítólagos környezettanulmányokkal, valamint szabadságokkal kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy a felperes csupán válaszában hivatkozott ezekre az érvekre, amelyek nem megalapozottak.
- 137 Másrésről a tagvállalatok nyereségeinek és veszteségeinek összevonásához kapcsolódó technikai és kereskedelmi nehézségekre vonatkozó állítással kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy ezt az állítást sem támasztja alá semmi, és az érvelést jelentősen gyengítik az akta részét képező bizonyítékok. Meg kell jegyezni, hogy – és ezt a felperes sem vitatta, amikor az Elsőfokú Bíróság a tárgyalás során erről kérdezte – még az összes ügylet megkötésének időpontjában, vagyis 1999. augusztus 9-én is azt mondta ki a Haniel és a felperes közötti együttműködési megállapodás, hogy a CVK tagvállalatai elszámolásainak és saját forrásainak összevonása még nem volt teljesen szabályozva azon vállalkozások tekintetében, amelyeknek a RAG volt az előző tulajdonosa. Vagyis ha ez a kérdés olyan fontos lett volna, hogy emiatt az első ügyletsoport megkötését el kellett halasztani, akkor indokolt lett volna e szerződést 1999. augusztus 9. utánra halasztani. Mivel ez bizonyosan nem történt meg, a második ügyletsoport megkötésének időpontja utánra halasztása ugyancsak fontos jelzés volt arra nézve, hogy az első ügyletsoport szorosan a másodiktól függött.

- 138 A felperes által hivatkozott egyéb indokok hiányában tehát megállapítandó, hogy az első ügyletsoport megkötésének feltétele a második ügyletsoport megkötése, vagyis a RAG-nak a CVK alaptőkéjéből történő kivonulása volt.
- 139 Másodszor: azon tényből, hogy az a szerződés, amely a RAG-ügylet megkötését foglalta magában, megemlíti a poolmegállapodás előzetes megkötését, nem következik az első ügyletsoport másodikhoz viszonyított önállóságának elismerése, és következésképpen nem állapítható meg, hogy a Bizottság értékelési hibát vétett.
- 140 Kétségtől megállapítható, hogy – a Bizottság által a (23) preambulumbekkezdésben foglaltakkal ellentétben – a megkötött szerződéseket ellenjegyző közjegyző nem egyetlen dokumentumba foglalta e szerződéseket.
- 141 Mindemellett ez a hiba nem vezethet a megtámadott határozat megsemmisítéséhez.
- 142 A jelen ügyben e hiba nem csökkentheti azon alapvető megállapítás jelentőségét, miszerint a szerződések amiatt kerültek ugyanazon a napon megkötésre, hogy a második ügyletsoport megkötése nélkül a RAG nem volt hajlandó beleegyezni az első ügyletsoport megkötésébe, mivel a második tranzakció szüntette meg a RAG első ügyletsoportban való részvételét. A két tranzakció szoros összefüggésének gazdasági értékelése szempontjából nem releváns az a tény, hogy az első ügyletsoport a másodiknál pár perccel, illetve órával előbb jött létre.

- 143 E tekintetben a felperes nem hivatkozhat a Bizottsággal szemben az NMa 1999. március 26-i levelére alapozott állítólagos jogos bizalomra, miszerint az NMa annak érdekében javasolta a két ügyletcsoport végrehajtásának e módját, hogy a második ügyletcsoport – ideértve a RAG-ügyletet is – a holland versenyjog értelmében ne képezzen összefonódást.
- 144 Az NMa érvelése figyelembevételének szükségessége nélkül megállapítható, hogy a felperes soha nem kapott kifejezett biztosítékot arra, hogy a két ügyletcsoport nem fog a 4064/89 rendelet hatálya alá, és következésképpen a Bizottság hatáskörébe esni. Mivel a Bizottság hatásköre nem csupán a bejelentett jogügyletekre korlátozódik (az Elsőfokú Bíróság T-310/00. sz., MCI kontra Bizottság ügyben 2004. szeptember 28-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-3253. o.] 93. pontja), a feleknek ahhoz, hogy a Bizottság jóváhagyó határozataihoz fűződő jogbiztonságot élvezhessék, be kellett volna jelenteniük az 1999. augusztus 9-én megkötött összefonódás létrehozásával kapcsolatos szándékukat. Ez viszont nem történt meg.
- 145 Harmadszor: annak ellenére, hogy a felperes azt állítja, hogy az első ügyletcsoport különálló összefonódásnak tekintendő, nem adott magyarázatot arra, hogy mi lehetett a három részvényes gazdasági célja és elképzelése, amikor beleegyeztek abba, hogy a CVK tagvállalatai egy gazdasági egységben tömörüljenek anélkül, hogy a részvényesek e vállalkozást irányítani tudnák, miközben az első ügyletcsoport teljesen logikusnak tűnik abban az esetben, ha a RAG-nak a CVK alaptőkéjéből való kivonulása révén a Haniel és a felperes megszerezte a CVK feletti közös irányítást.
- 146 Negyedszer: megjegyzendő, hogy a Haniel és a felperes között kötött együttműködési megállapodásból kiderül, hogy mindkét vállalkozás úgy ítélte meg, hogy a CVK tagvállalatainak egy vállalkozásba történő jogi összeolvadása kívánatos, továbbá figyelmesen megvizsgálták ezen összeolvadás lehetőségét, amelynek során a CVK

egyetlen – a Haniel és a felperes közös tulajdonában lévő – vállalkozássá alakulna. Ez a tényező alátámasztja a Bizottság elméletét, amely kiemeli azt a tényt, hogy az első ügyletcsoport végül is nem volt más, mint a nagyobb terjedelmű jogügylet egyik állomása, tényleges önállóság nélkül.

¹⁴⁷ Végül ötödször: a fentiek a Bizottság azon körülményre vonatkozó elemzését is alátámasztják, hogy a Haniel a közigazgatási eljárás során kijelentette, hogy a két jogügylet szorosan összefüggött, és a felperes nem cáfolta a megtámadott határozatban hivatkozott fenti állítás valóságtartalmát. El kell ismerni ugyan – amint azt a felperes állítja –, hogy a bejelentő felek által védett álláspont természetéből eredően szubjektív, és kijelentései szükségszerűen a felek saját érdekeit tükrözik. Mindemellett ez nem járhat azzal, hogy a Bizottság – valamely összefonódás valós gazdasági hátterének feltárása érdekében – köteles elhatárolódni a felek olyan kijelentéseitől, amelyek magyarázatot adnak arra, hogy mi is volt a szóban forgó tranzakciók megkötésének időpontjában a felek által kitűzött valós gazdasági cél. Bár az egyik bejelentő fél által nem vitatott kijelentések önmagukban nem lehetnek meghatározóak, a Bizottság mindemellett jogosult – mint a jelen ügyben is – e kijelentésekre támaszkodni, amennyiben az utóbbiak alapján alá tudja támasztani azokat az értékelési elemeket, amelyeken elemzése nyugszik.

¹⁴⁸ Ebből következően a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság értékelési hibát vétett, amikor a megtámadott határozatban arra a következtetésre jutott, hogy a jelen ügy tárgyát képező két jogügylet annyira szorosan összefüggött, hogy közösen – a 4064/89 rendelet 3. cikke értelmében – egyetlen összefonódást képeztek.

¹⁴⁹ Következésképpen az első jogalap második részét el kell utasítani.

Az első jogalap második részéről, amely szerint a Bizottság nem rendelkezett hatáskörrel a CVK-nak a saját tagvállalatai feletti irányításszerzésre vonatkozó vizsgálatra, mivel az irányításszerzést az NMa engedélyezte

A felek érvei

150 E rész keretében a felperes egyrészt azt állítja, hogy a Bizottság – még ha feltételezzük is, hogy a 4064/89 rendelet 3. cikke értelmében hatáskörrel rendelkezik a RAG-ügylet vizsgálatára – nem rendelkezik hatáskörrel a CVK-nak a saját tagvállalatai felett a poolmegállapodás révén történő irányításszerzésének vizsgálatára, mivel azt az összefonódást az NMa már engedélyezte.

151 Ezen elméletének alátámasztására a felperes először is kijelenti, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban állítottakkal ellentétben nincs semmiféle különbség az NMa-nak bejelentett jogügylet és azon jogügylet között, amelyet az NMa 1998. október 20-án engedélyezett, valamint az 1999. augusztus 9-én megkötött jogügylet között. Egyébiránt a felperes megjegyzi, hogy a Bizottság elismerte, hogy ez a jogügylet nem volt közösségi lépékű, és hivatalosan nem támadta meg az NMa határozatát, amint azt az EK 226. cikk és az EK 228. cikk értelmében tennie kellett volna, ami a felperes vonatkozásában jogos bizalmat keletkeztetett. Továbbá a felperes úgy véli, hogy kevésbé meggyőző a Bizottság azon érve, miszerint az NMa határozata egyáltalán nem releváns, mivel nemzeti jogszabályon alapul. A felperes szerint ez az álláspont figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a holland versenyjogi rendelkezések a közösségi versenyjogból származnak, és a közösségi jognak megfelelően kell értelmezni őket. Végül a felperes elutasítja a Bizottságnak a megtámadott határozat (30) preambulumbekzdésében található feltevést, miszerint a felek nem tartották be az NMa-nak a szóban forgó jogügylet engedélyezése érdekében felajánlott biztosítékokat. A felperes álláspontja szerint e gyanúsítás teljesen megalapozatlan.

- 152 Másrésztől a felperes fenntartja, hogy a Bizottság nem tett eleget az azzal kapcsolatos indokolási kötelezettségének, hogy miért ítélte úgy, hogy az NMa határozata téves.
- 153 A Bizottság elutasítja az összes érvet, és úgy véli, hogy nem sértette meg a 4064/89 rendelet 3. cikkét, továbbá eleget tett a megtámadott határozattal kapcsolatos indokolási kötelezettségének.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 154 Elsősorban, ahogy az a jelen jogalap fent vizsgált második részében már megállapításra került, a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság értékelési hibát vétett volna annak megállapításával, hogy a 8. pontban ismertetett első és második ügyletcsoport a 4064/89 rendelet 3. cikke értelmében egyetlen összefonódást képez.
- 155 Következésképpen az NMa által az első ügyletcsoport megvalósítására adott engedély biztos nem jogosította fel a feleket az 1999. augusztus 9-én megkötött összefonódás megvalósítására. Az 1999. augusztus 9-én megkötött tranzakciók által létrehozott összefonódás, közösségi léptéke miatt – a megtámadott határozat (33) preambulumbekkezdésében található és a felperes által sem vitatott értékelés szerint –, kizárólag a Bizottság rendelkezett hatáskörrel ezen összefonódás vizsgálatára és esetleges engedélyezésére.
- 156 Másodsorban: a felperes nem hivatkozhat az abba vetett jogos bizalomra, hogy a Bizottság nem támadta meg az NMa által az első ügyletcsoport megvalósítására adott engedélyt.

157 Az NMa által a holland versenyjogi rendelkezések értelmezése alapján az első ügyletcsoport megvalósítására megadott engedélyre nem alapozható a Bizottsággal szembeni jogos bizalom, mivel az engedélyt nem valamely közösségi intézmény bocsátotta ki a hatályos közösségi rendelkezéseknek – a jelen ügyben a 4064/89 rendelet 3. cikkének – megfelelően (lásd e tekintetben a Branco kontra Bizottság ügyben hozott, a 77. pontban hivatkozott ítélet 102. pontját). Mindenesetre az első ügyletcsoportot nem ugyanazon feltételekkel kötötték, mint amelyeket az NMa-nak bejelentettek. Az első ügyletcsoport megkötésének a második ügyletcsoport megkötésének napjáig történő elhalasztása azon ténybeli és jogi tényezők jelentős módosulásához vezetett, amelyekre az NMa az első ügyletcsoport-tervezet engedélyezésekor támaszkodott. Amint azt a Bizottság helyesen jelentette ki: az 1999. augusztus 9-én kötött összefonódással a felek nem csupán a CVK tagjai közötti tényleges összeolvadást valósították meg, hanem működőképes közös vállalatot hoztak létre, amelyet a Haniel és a felperes közösen irányított. Végül: az NMa olyan ügyletcsoport megvalósítását engedélyezte, amely ebben a formájában valójában soha nem jött létre.

158 Mivel egységes jellegénél fogva a két ügyletcsoport nem választható szét, a Bizottság csupán a teljes összefonódásról hozhatott határozatot, az összefonódás közösségi léptéke miatt.

159 Hozzá kell tenni, hogy ez a megközelítés nem sérti a nemzeti versenyhatóságok és a Bizottság hatáskörének a 4064/89 rendelet 3. cikkében meghatározott megoszlását.

160 Igaz, a Bizottság eljárásának eredménye bizonyos helyzetekben azzal a következménnyel járhat, hogy valamely tranzakció a Bizottság hatáskörébe tartozik, annak

ellenére, hogy a 4064/89 rendelet értelmében nem felel meg a közösségi lépték feltételeinek, mivel egy vagy több egyéb ügylettel szorosan összefügg.

- 161 Mindemellett a jelen ügyben nem életszerű az első ügyletcsoportot gazdasági szempontból önállóan minősíteni.
- 162 Harmadsorban: hatástalan a felperes azon érve, miszerint a Bizottságnak az EK 226. cikke alapján tagállami kötelezettségzegési eljárást kellett volna indítania. Először is az akta egyetlen eleme sem utal arra, hogy a Bizottság kétségbe vonta az NMa arra vonatkozó hatáskörét, hogy a nemzeti jogi szabályozás alapján 1998. október 20-án elfogadott határozatában érdemi döntést hozzon az első ügyletcsoport vonatkozásában, oly módon, hogy e határozat a Holland Királyság tekintetében tagállami kötelezettségzegésnek minősülhessen. Éppen ellenkezőleg: a Bizottság elismerte az NMa hatáskörét, és többször is hangsúlyozta, hogy a megtámadott határozat – az első ügyletcsoport megkötésének a második ügyletcsoport megkötésének időpontjára, vagyis 199. augusztus 9-re történt halasztása miatt – nem ugyanarra az összefonódásra vonatkozott. Másodszor a Bizottságnak a forrásainak felhasználásával és a fellépésével kapcsolatos mérlegelési keretére tekintettel a Bizottságot semmi sem kötelezi arra, hogy az EK 226. cikk alkalmazásában eljárást indítson valamely tagállam ellen, még mielőtt meghozná a közösségi léptékű összefonódás értékelésére vonatkozó határozatát.
- 163 Végül negyedsorban: a felperes a 151. pontban kifejtett egyéb megjegyzései – amelyek egyrészt arra vonatkoznak, hogy a holland versenyjogi rendelkezések 4064/89 rendelet rendelkezéseire hasonlítanak, másrészt arra, hogy a bejelentést tevő felek betartották az NMa-nak felajánlott biztosítékokat, és amelyeket az Elsőfokú Bíróság a jelen jogalap első részében elutasított (lásd a fenti 70–78. pontot) – egyébként sem vezethetnének a megtámadott határozat megsemmisítéséhez. A

felperes azon állítását, miszerint a megtámadott határozat nem megfelelően indokolt, ugyancsak el kell utasítani. A jelen ügy körülményeire tekintettel a Bizottság nem volt köteles feltárni azon indokokat, amelyek miatt az NMa nemzeti jog alapján meghozott határozata állítólag téves volt.

- 164 Következésképpen a jelen jogalap harmadik részét, és így az egész jogalapot el kell utasítani.

2. A második jogalapról: a 4064/89 rendelet megsértésével történt összefonódás révén létrejött erőfölényre vonatkozó bizottsági megállapítással kapcsolatos értékelési hiba

- 165 A jelen jogalap két részre osztható. Az első a Bizottság által a CVK erőfölényének fennállásával kapcsolatos értékelési hibára vonatkozik. A második az összefonódás és az erőfölény létrejötte közötti, a Bizottság által állított okozati kapcsolat bizonyításának hiányára vonatkozik.

A második jogalap első részéről: a CVK erőfölényére vonatkozó bizottsági megállapítással kapcsolatos értékelési hiba

A felek érvei

- 166 A felperes vitatja a Bizottság azon öt tényezőt tartalmazó értékelését, amelyek alapján a Bizottság megállapította a CVK-nak a tartófal-építőanyagok holland piacán (a továbbiakban: az érintett piac) meglévő erőfölényét.

- 167 Elsősorban a felperes azt sérelmezi, hogy a Bizottság tévesen értékelte a mészhomok téglával versenyző építőanyagoknak a tartófal-építésben játszott szerepét.
- 168 Egyrészt a felperes úgy véli, hogy a Bizottságnak a megtámadott határozat (96) preambulumbekzdésében kifejtett megállapítása, miszerint a CVK az egyetlen mészhomoktégla-gyártó és -forgalmazó Hollandiában, nem veszi figyelembe azt a tényt, hogy a mészhomok termékeket Németországból importálják, és hogy maga a megtámadott határozat is kimondja, hogy nem létezik mészhomoktégla-piac.
- 169 Másrészt a felperes vitatja a Bizottságnak a megtámadott határozat (97) preambulumbekzdésében kifejtett következtetését, miszerint nem tekinthető úgy, hogy a betonágazat versenynomást gyakorol a CVK-ra. A felperes fenntartja, hogy a tartófal építésére használt építőanyagok betonpiacon meglévő részesedésének stabilitásáról harmadik személyek által közölt információk önmagukban nem engednek erre a tényre következtetni. A felperes szerint a Bizottság egyrészt a CVK-ra gyakorolt konkrét versenynomás meghatározásakor nem vizsgálta meg a piaci részesedések fokozatos növekedését, másrészt nem vette figyelembe a betonágazat méretét, valamint az ebben az ágazatban tevékenységet végző piaci szereplők pénzügyi és gazdasági kapacitásait. A felperes véleménye szerint ezek a tényezők miatt a CVK kénytelen a betonágazatot figyelembe venni, hogy meghatározhassa az érintett piacon követendő magatartását. Végül a felperes válaszában arra hivatkozik, hogy az öntésre kész beton ágazata által gyakorolt versenynomás felmérése érdekében az érintett piacon a helyben felhasználható folyékony beton piacának részesedését ([10–15]%) is figyelembe kell venni, nemcsak a legjelentősebb helyben felhasználható folyékony betont gyártó versenytárs részesedését ([2–5]%).
- 170 Másodsorban a felperes vitatja a Bizottságnak a megtámadott határozat (99)–(101) preambulumbekzdésében kifejtett értékelését, miszerint a piacra lépésnek jelentős akadályai vannak az érintett piacon. A felperes szerint a Bizottság elemzésében a mészhomok téglával versenyző összes termék tekintetében meg-

vizsgálhatta volna az összes költséget, illetve a piacra lépés egyéb akadályait. Ezzel szemben a felperes fenntartja, hogy a Bizottság elemzése lényegében a beruházási költségekre, valamint a mészhomoktégla-gyárok felépítéséhez és beüzemeléséhez szükséges hosszú időre szorítkozott. A felperes egyébként vitatja, hogy a határidők, valamint a felszerelési szükségletek a 4064/89 rendelet értelmében a piacra lépés valós akadályát képezhetnék, különösen, ha a tőkepiacok hatékonyan működnek. A felperes továbbá sérelmezi, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg pontosan azokat a költségeket, amelyeket a többi építőanyag-gyártónak kellett volna viselnie, ha gyártott termékeik egy részét a mészhomok téglával versenyző építőanyagokkal kellett volna helyettesíteniük, miközben – amint azt a kifogásközlésre adott válaszában is kifejtette – a betont többféle célra gyártják (például falépítésre), ugyanúgy, mint az egyéb építőanyagokat, például a téglát, a gipszet és a fát. Végül a felperes kijelenti, hogy önmagában az a tény, hogy – amint azt a megtámadott határozat (101) preambulumbekszdése megjegyzi – a mészhomok téglából túlermelés van, ami a piacra lépést kevésbé vonzóvá teszi, nem elegendő ahhoz, hogy e túlermelést a piacra lépést akadályozó tényezőnek tekintsük.

171 Harmadsorban a felperes a megtámadott határozatban kifejtett azon bizottsági értékelésnek több elemét is vitatja, miszerint sem az építőanyag-forgalmazók, sem az építési vállalkozások nem rendelkeznek a CVK kínálati oldalról fennálló erőfölénnyel kiegyenlítésére alkalmas vevői erővel.

172 A forgalmazók vevői erejével kapcsolatosan a felperes emlékeztet arra, hogy a forgalmazók nemzetközi csoportok tagjai, illetve vásárlásra szakosodott szövetkezetekből állnak, és emiatt a CVK-val szemben erőpozícióban vannak. A felperes hozzáteszi, hogy az a – megtámadott határozat (102) preambulumbekszdésében foglalt – tény, miszerint az öt fő hollandiai építőanyag-forgalmazó a CVK eladásainak közel [60–80]-át rendeli meg, amelyből a legjelentősebb forgalmazó része [20–30]%, nyilvánvalóan azt mutatja, hogy a nagykereskedelmi forgalmazók jelentős vevői erővel rendelkeznek, és az öntésre kész betonon kívül a mészhomok téglát helyettesítő termékek felé is fordulhatnak. Egyébiránt a felperes álláspontja szerint az, hogy a nagykereskedelmi forgalmazók nem tudják továbbértékesíteni az öntésre kész betont, arra ösztönözheti őket, hogy olyan jobb árakat és feltételeket

kényszerítsenek ki a CVK-ból, amely lehetőséget ad nekik arra, hogy a betongyártókkal versenyezzenek. Végül a felperes fenntartja, hogy a nagykereskedelmi forgalmazóknak arra is lehetőségük van, hogy Németországból importáljanak mészhomok termékeket.

173 Ami a CVK, a nagykereskedelmi forgalmazók és a vállalkozók közötti viszonyt illeti, a felperes a megtámadott határozat (75) és (103) preambulumbekzdésében tett megjegyzések közül többet is vitat. A felperes például elutasítja a Bizottság azon kijelentését, miszerint a CVK-nak általában – különösen mivel hozzájut a forgalmának felét kitevő építőanyag-szállításokhoz készült építészeti tervekhez – tudomása van termékei felhasználóiról és rendeltetéséről. Ráadásul a felperes, bár elismeri, hogy a CVK bizonyos építőipari vállalkozásoknak közvetlenül szállít, vitatja, hogy a CVK tudhatja, hogy a szállított termékeket mire használják fel, ideértve azt az esetet is, hogy ismeri a szállított termékek vastagságát. Ezenfelül a felperes megjegyzi, hogy a CVK által a nagykereskedelmi forgalmazóknak bizonyos tervekkel kapcsolatos eladásoktól függően nyújtott, illetve bizonyos építőipari vállalkozásoknak adott árengedmények ritka és alkalmi esetnek számítanak. Hozzáteszi, hogy ez a körülmény egyébként semmi esetre sem vonja kétségbe a nagykereskedelmi forgalmazók vevői erejét.

174 Negyedsorban a felperes fenntartja, hogy téves a Bizottság azon elemzése, amely a válaszfalak építésére szolgáló építőanyagok szomszédos piacának – amelyen a CVK gyengébb helyzetben van – az érintett piacra való befolyásának hiányával foglalkozik. Egyrészt a felperes hangsúlyozza, hogy nincs lehetősége arra, hogy tudomást szerezzen arról, mire használják fel a tartófalak, illetve válaszfalak építésére szolgáló termékeit. A felperes véleménye szerint tehát a CVK az érintett piacon követendő magatartása meghatározásának érdekében kénytelen a válaszfalpiacon fennálló versenyhelyzetét figyelembe venni, függetlenül attól, hogy a CVK forgalmának [60–80]%-a az érintett piacon megvalósított mészhomoktéglá-eladásból ered. Másrészt a felperes fenntartja, hogy a válaszfalak építésének piaca által az érintett piacra gyakorolt „kényszerítő hatás” a von Wieszäcker professzor és Elberfeld professzor által készített, a Bizottságnak benyújtott jelentésben foglalt gazdasági elemzésből is kitűnik, ám ez utóbbi elemzésre a megtámadott határozat nem utal.

175 Ötödösorban a felperes vitatja a Bizottság azon értékelését, miszerint a CVK erőfölényét még tovább erősítik a közte és a felperes között fennálló strukturális viszonyok. Először is a felperes emlékeztet arra, hogy ő nem irányítja a CVK-t, mivel az teljesen önállóan végzi tevékenységét. A felperes továbbá fenntartja, hogy a Bizottság tévesen ítélte meg úgy, hogy a holland falépítőanyag-ellátási piacon „erős helyzetben” van, mivel a [2–5]-ot kitevő piaci részesedése hasonló számos más piaci szereplőéhez, és ezért nem lehet kijelenteni, hogy erőfölényben lenne. Ugyanez vonatkozik a felperesnek az építőanyagok terén végzett nagykereskedelmi forgalmazói tevékenységére, amelynek tekintetében a Bizottság pusztá állításokra és feltételezésekre szorított, így például beírta az NBM Amstelland éves beszámolójára vonatkozó utalással – a felperes tagja e csoportnak –, miközben e társaság piaci részesedése csupán [2–5]% körül van. Végül a felperes – a megtámadott határozatban hivatkozott harmadik felek nyilatkozataival ellentétben – tagadja, hogy a CVK vele kedvezőbben bána az építőanyagok nagykereskedelmi forgalmazás során. Mindenesetre még ha feltételezzük is, hogy a CVK kedvezőbb bánásmódban részesíti a felperest, az utóbbi fenntartja, hogy a harmadik személyektől származó bizonyítékok önmagukban nem alkalmasak arra, hogy a 4064/89 rendelet alkalmazásában erőfölény fennállását feltételezzük.

176 Végül hatodsorban a felperes azt sérelmezi, hogy a Bizottság nem indokolta megfelelően a megtámadott határozatot azzal kapcsolatban, hogy miért tért el az NMa 1998. október 20-i határozatában az erőfölény hiányával kapcsolatban tett megállapítástól, miközben ez a határozat, valamint az NMa piactanulmánya legalább három évvel a megtámadott határozat meghozatala előtt született.

177 Előjáróban a Bizottság megjegyzi, hogy a felperes nem vitatta a megtámadott határozat (90)–(95) preambulumbekzdésében kifejtett, a piacszerkezeti vizsgálatra vonatkozó tényezőt. Vagyis a Bizottság szerint a CVK, a felperes és a Haniel piaci részesedével kapcsolatban feltárt adatok már önmagukban is világosan jelzik az erőfölény fennállását.

- 178 E megjegyzést követően a Bizottság elutasítja a felperesnek az egyéb tényezők értékelésével kapcsolatosan tett kifogásait, miszerint a CVK erőfölénnyel rendelkezik az érintett piacon.
- 179 Először is: egyrészt a különböző falakhoz szükséges építőanyagok szerepével kapcsolatosan a Bizottság megjegyzi, hogy a felperes nem vitatja sem azt, hogy a földrajzi piac Hollandiára korlátozódik, sem azt, hogy a Németországból származó mészhomoktégla-behozatal elenyésző, sem azt, hogy a CVK az egyetlen mészhomoktégla-gyártó Hollandiában, és – amint azt a megtámadott határozat (98) preambulumbekzdése is említi – ezen államban ez a legkeresettebb építőanyag. A Bizottság álláspontja szerint ez a helyzet hozzájárul a CVK-nak az érintett piacon meglévő helyzetének az erősödéséhez, miközben az öntésre kész beton – amennyiben a magas állandó beruházási költségek miatt úgy vesszük, hogy az ugyanehhez a piachoz tartozik – csupán a nagyméretű építkezési projektek tekintetében áll versenyben a mészhomok termékekkel.
- 180 Másrészt a Bizottság elutasítja a felperes azon állítását, miszerint a megtámadott határozat nem bizonyította megfelelően, hogy a betonágazat nem gyakorolt versenynyomást a CVK-ra. Ezzel kapcsolatosan a Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy a megtámadott határozat (97) preambulumbekzdésének szövegezése csupán az öntésre kész beton általi jelentős versenynyomás hiányára, és nem általánosságban a betonágazatra utal. A Bizottság azt is megjegyzi, hogy ez a megállapítás nem csupán az öntésre kész betonágazat figyelembe vételén alapul. A Bizottság az öntésre kész betont gyártók által gyakorolt versenynyomás vizsgálata tekintetében megerősíti a megtámadott határozat indokolásában már kifejtett álláspontját, miszerint az öntésre kész betont gyártó versenytársak piaci részesedését – amely részesedések egyike sem haladja meg a [2–5]-ot az érintett piacon –, és nem pedig az öntésre kész betonágazatnak – mint terméknek – az érintett piacon fennálló részesedését ([10–15]%) kell figyelembe venni. A Bizottság szerint ezt a megközelítést az a tény indokolja, hogy az érintett piac megkülönböztetett termékek piaca, és a [10–15]-os „piaci részesedés” alapján túlbecsüli a CVK-ra gyakorolt versenynyomást, mivel ez magában foglalja a felperesnek az öntésre kész beton ágazatában fennálló piaci részesedését is. Miután e kérdést tisztázta, a Bizottság megjegyzi, hogy a

megtámadott határozat meghozatalát megelőző három év alatt egy betonforgalmazó sem tudott [2–5]-nál nagyobb részesedést szerezni, miközben a CVK részesedése az érintett piacon [50–60]% maradt. A Bizottság tehát vitatja a felperes azon érvét, miszerint a betonágazat jelentősége és az ágazat piaci szereplőinek súlya hatást gyakorolhat a CVK mészhomoktégla-gyártási tevékenységére, valamint a CVK-nak az érintett piacon fennálló helyzetére.

- 181 Másodszor: a Bizottság elutasítja a felperes azon állításait, miszerint nem megfelelően értékelt a piacra lépéssel kapcsolatos, a megtámadott határozatban hangsúlyozott akadályokat.
- 182 Először is a Bizottság emlékeztet arra, hogy – a felperes állításával ellentétben – a megtámadott határozat a tartófalak építésére alkalmas összes építőanyag gyártásával, és nem csupán a mészhomoktégla-gyártással kapcsolatos akadályokra hivatkozik.
- 183 A Bizottság továbbá elutasítja a felperes azon kijelentését, miszerint a beruházási költségek, valamint a piacra lépéshez szükséges időtartam a 4064/89 rendelet alkalmazása szempontjából nem képezi a piacra lépés valódi akadályát. A Bizottság álláspontja szerint – amint azt a megtámadott határozat is kifejti – e költségek és a hosszú időtartam jelentősek. Viszonzásában a Bizottság emlékeztet arra, hogy a betonpiacra való belépés esete ritka és korlátozott, és ezt a megállapítást a felperes sem vonta kétségbe. Ráadásul a Bizottság úgy véli, hogy megalapozatlan a felperes azon kifogása, miszerint a Bizottság nem elemezte a többi építőanyag-gyártónál a termelés (tégla, gipsz, fa) valamely részének a versenyző termékekre – mint például a betonra, illetve mészhomok termékekre – való átállítására miatt esetlegesen felmerült költségeket. A Bizottság fenntartja, hogy ez az elemzés nem releváns, mivel a holland építőipar szerkezete, valamint sajátos jellemzői miatt az építőanyag-gyártóknak – a betongyártók kivételével – a mészhomok termékekkel versenyző termékek termelése érdekében nemcsak, hogy át kellett volna állítaniuk a termelésüket, hanem mindent a nulláról kellett volna kezdeniük.

- 184 Végül a Bizottság – a felperessel ellentétben – úgy véli, hogy az adott piacon fennálló túltermelés fontos szerepet játszik annak meghatározásában, hogy lehetőség van-e a piacra való belépésre, vagyis az ilyen belépés megfelelően megtérülhet-e. A jelen ügyben a Bizottság szerint az érintett piacon a CVK miatti túltermelés nem teszi túl vonzóvá az e piacra való belépést.
- 185 Harmadszor: a Bizottság fenntartja, hogy helyes a megtámadott határozatban végzett azon elemzés, miszerint a CVK erőfölényét nem ellensúlyozza a nagykereskedelmi építőanyag-forgalmazók vevői ereje.
- 186 Először is a Bizottság általánosságban úgy véli, hogy a 4064/89 rendelet keretében a vevői erőt úgy kell értelmezni, hogy ez a jelentős ügyfelek – a jelen esetben a nagykereskedelmi építőanyag-forgalmazók – azon képessége, hogy ésszerű határidőn belül megfelelő megoldásokhoz tudjanak fordulni abban az esetben, ha a forgalmazó úgy dönt, hogy árat emel, vagy rosszabb szállítási feltételekkel szállít. A jelen esetben a Bizottság hangsúlyozza, még ha a nagykereskedelmi építőanyag forgalmazókat ez arra ösztönzi is, hogy a CVK-t a betongyártók által alkalmazott árakhoz képest versenyképes árakra kényszerítsék, e forgalmazók nem rendelkeznek semmiféle alternatívával, mivel nem forgalmaznak – az érintett piac [10–15]-át jelentő – öntésre kész betont, és emiatt nem rendelkeznek megfelelő vevői erővel a CVK-val szemben.
- 187 Továbbá a felperes azon érveléssel kapcsolatban, miszerint a forgalmazók a mészhomok termékeket Németországból is behozhatják, a Bizottság emlékeztet arra, hogy a felperes nem vitatta, hogy e behozatalok mennyisége elenyésző volt, és hogy a Haniel és a CVK megakadályozta ezeket a behozatalokat.

188 Végül a Bizottság megismétli azon értékelését, miszerint – a felperes ellentmondásuktól nem mentes állításával ellentétben – a CVK-nak általában tudomása van termékei felhasználóiról és rendeltetéséről. Ezzel kapcsolatban a Bizottság hangsúlyozza, hogy a CVK által a nagykereskedelmi forgalmazóknak az egyes építési projektek, illetve egyes építőipari vállalkozások ellátása érdekében nyújtott engedmények azt mutatják, hogy a CVK-nak igenis módjában áll befolyásolni a forgalmazóknak az ügyfélvállalkozásaikkal szemben kialakított árpolitikáját, és így befolyásolja a meghatározott projektek keretében fennálló árreéseket, ami korlátozza – vagy éppen kizárja – azon lehetőségüket, hogy a vásárlási mennyiségeikkel általános nyomást gyakoroljanak a CVK árpolitikájára.

189 Negyedszer: a felperes által felhozott, a versenynek a válaszfalépítésére használt építőanyagok szomszédos piacára gyakorolt hatásával kapcsolatos kifogásokra vonatkozóan a Bizottság úgy véli, hogy megfelelően bizonyította hogy egyrészt a CVK meg tudta határozni, vagy legalábbis előre láthatta azt, hogy termékeit tartó- vagy válaszfalak építésére fogják-e felhasználni, másrészt mindenképpen azt, hogy a CVK főképpen az érintett piacot figyelembe véve határozta meg árstratégiáját. A Bizottság – miközben elismeri, hogy e jelentést a megtámadott határozatban nem elemezte kifejezetten – három észrevételt fűz a von Wieszäcker professzor és Elberfeld professzor által készített jelentéshez, amely a felperes szerint bizonyította, hogy a CVK-nak a válaszfal építésére használt építőanyagok piacán betöltött szerepe szabályozó hatást gyakorolt az érintett piacon betöltött helyzetére. Először is kiemeli, hogy a jelentésben bemutatott árértékelési modell nem megfelelően mutatja be az érintett piacot, mégpedig azért, mert abból az előfeltevésekből indul ki, hogy a CVK-nak ugyanazokat az árakat kellett alkalmaznia az érintett piacon, valamint a válaszfal-építőanyagok piacán. Másodszer a Bizottság megjegyzi, hogy a jelentés azt a kérdést vizsgálja – amelyet a Bizottság egyébként irrelevánsnak talál –, hogy a CVK milyen körülmények között rögzítené árait olyan magas szinten, amelyek mellett már nem lenne képes termékeit a válaszfal-építőanyagok piacán eladni. Harmadszor a Bizottság kiemeli, hogy még ha e két piacon ugyanazokat az árakat alkalmaznák is, a jelentés lényege tökéletesen egybevág a megtámadott határozat azon végkövetkeztetésével, miszerint a CVK főképpen az érintett piacon elfoglalt helyzetének megfelelően állapítja meg árait. A Bizottság álláspontja szerint ezért nem volt szükség e jelentést a megtámadott határozatban külön elemzni.

- 190 Ötödször: a Bizottság kitart a megtámadott határozatban kifejtett elemzése mellett, miszerint CVK erőfölényét a közte és a felperes között fennálló strukturális viszonyok még tovább erősítik.
- 191 Hatodszor: a Bizottság vitatja a felperesnek a megtámadott határozat indokolásának nem megfelelő voltára vonatkozó érvét.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

— Előzetes megjegyzések

- 192 A CVK erőfölényének vizsgálata előtt mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a felperes nem vitatja a megtámadott határozat azon megállapítását, miszerint az érintett piac – vagyis a tartófal építésére való építőanyagok hollandiai piaca – korlátozott, ami a falak tartó funkciójával magyarázható. Ezzel kapcsolatosan megjegyzendő, hogy a megtámadott határozat nyitva hagyta azt a kérdést, hogy vajon az öntésre kész beton – nevezetesen a használatával járó magas beruházási költségek (lásd a megtámadott határozat (77) preambulumbekzdését), amelyek miatt ez az építőanyag csupán nagy jelentőségű projektek esetében versenyezhet a mészhomok téglával – az érintett piac termékei közé tartozik-e, amennyiben a Bizottság úgy ítélte meg, hogy e kérdés nincs hatással az összefonódás értékelésére (lásd a megtámadott határozat (81) preambulumbekzdését).
- 193 Azt is meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozatból az következik – anélkül, hogy a felperes e megállapítás kétségbe vonta volna –, hogy az érintett piacon legtöbbször használt építőanyagok csökkenő sorrendben a következők: mészhomok

tégla (a tartófalak [50–60]-át ebből az anyagból építik), öntésre kész beton ([10–15]%), előre gyártott betonelemek ([5–10]%), téglák ([2–5]%), valamint pórusbeton ([0–2]%).

194 Ezenfelül emlékeztetni kell arra, hogy a 4064/89 rendeletnek „Az összefonódások értékelése” című, 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Azon összefonódásokat, amelyek e rendelet hatálya alá tartoznak, az alábbi rendelkezések szerint kell értékelni, hogy megállapítható legyen, összeegyeztethetők-e a közös piaccal, vagy sem.

Az értékelés elkészítése során a Bizottságnak figyelembe kell vennie:

- a) közös piacon belül a hatékony verseny fenntartásának és fejlesztésének szükségességét, tekintettel többek között valamennyi érintett piac szerkezetére és a Közösségen belüli, illetve azon kívüli vállalkozások által támasztott hatékony vagy potenciális versenyre;
- b) az érintett vállalkozások piaci helyzetét, valamint gazdasági és pénzügyi erejét, a szállítók és felhasználók számára nyitva álló választási lehetőségeket, hozzáféréseiket a készletekhez és piacokhoz, a piacra lépés bármilyen jogi vagy más akadályát, az érintett árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos kereslet-kínálat alakulását, a közbelső és végső fogyasztók érdekeit, valamint a műszaki és gazdasági fejlődés fejleményeit, feltéve, hogy ez a fogyasztók számára előnyös, és nem akadályozza a versenyt.

(2) Valamely összefonódást, amely nem hoz létre, vagy nem erősít meg olyan erőfölényt, amelynek következményeként a közös piacon vagy annak egy jelentős részén a hatékony verseny jelentősen korlátozódna, a közös piaccal összeegyeztethetőnek kell nyilvánítani.

(3) Valamely összefonódást, amely olyan erőfölényt hoz létre vagy erősít meg, amelynek következményeként a közös piacon vagy annak egy jelentős részén a hatékony verseny jelentősen korlátozódna, a közös piaccal összeegyeztethetetlennek kell nyilvánítani.”

195 A 4064/89 rendelet 2. cikkében meghatározott erőfölény arra a helyzetre vonatkozik, amikor egy vagy több vállalkozás olyan gazdasági erővel rendelkezik, amely képessé teszi őt (őket) az érintett piacon fennálló hatékony verseny fenntartásának megakadályozására, azáltal, hogy lehetővé teszi számukra, hogy jelentős mértékben függetlenül viselkedjenek versenytársaiktól, vevőiktől és végső soron a fogyasztóktól (az Elsőfokú Bíróság T-102/96. sz., Gencor kontra Bizottság ügyben 1999. március 25-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-753. o.] 200. pontja; lásd még e tekintetben a Bíróság 85/76. sz., Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben 1979. február 13-án hozott ítéletének [EBHT 1979., 461. o.] 38. pontját).

196 Az ítélkezési gyakorlat szerint a 4064/89 rendelet alapvető szabályai, különösen a 2. cikk, bizonyos mérlegelési jogkört biztosítanak a Bizottságnak, mindenekelőtt gazdasági jellegű értékelések vonatkozásában. Következésképpen az ilyen jogkör gyakorlásának felülvizsgálatakor, amely jogkör az összefonódásokra vonatkozó szabályok meghatározásakor nélkülözhetetlen, a közösségi bíróságnak figyelembe kell vennie a mérlegelési mozgásteret, amely az összefonódásokra vonatkozó szabályozás részét képező gazdasági jellegű szabályok alapjául szolgál (a Bíróság C-68/94. és C-30/95. sz., Franciaország és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1998. március 31-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1375. o.] 223. és 224. pontja, valamint a C-12/03. P. sz., Bizottság kontra Tetra Laval ügyben 2005. február 15-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-987. o.] 38. pontja; az Elsőfokú Bíróság Gencor kontra Bizottság ügyben hozott, a 195. pontban hivatkozott ítéletének a 164. és 165. pontja, valamint a T-342/99. sz., Airtours kontra Bizottság ügyben 2002. június 6-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-2585. o.] 64. pontja).

- 197 Ebből következően a közösségi bíróságnak a 4064/89 rendelettel a Bizottságra ruházott mérlegelési jogkör gyakorlása körében végzett összetett gazdasági értékelés feletti felülvizsgálata az eljárási és az indokolásra vonatkozó szabályok betartásának, valamint a tények tárgyi pontosságának, a nyilvánvaló mérlegelési hiba, valamint a hatásköri visszaélés hiányának ellenőrzésére korlátozódik. Így az Elsőfokú Bíróság a Bizottság gazdasági értékelését nem helyettesítheti a sajátjával (az Elsőfokú Bíróság T-342/00. sz., Petrolessence és SG2R kontra Bizottság ügyben 2003. április 3-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-1161. o.] 101. pontja).
- 198 Végül azt is meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (90)–(108) preambulumbekkezdésében hat tényezőre támaszkodott a CVK erőfölényének megállapítása érdekében. E tényezők a következők: először is a piac szerkezete; másodsor az öntésre kész betongyártók által gyakorolt jelentős versenynyomás hiánya, miközben a CVK az egyetlen – a Hollandiában hagyományosan falépítésre használt – mészhomoktégla-gyártó és forgalmazó [Hollandiában]; harmadszor a piacra lépés jelentős akadályai; negyedszer a CVK ügyfelei vevői erejének hiánya; ötödször az, hogy a válaszfal építésére szolgáló építőanyagok szomszédos piacának versenyfeltételei nem korlátozzák a CVK-nak az érintett piacon fennálló mozgásterét, végül hatodszor az, hogy olyan strukturális viszony áll fenn a CVK és a felperes között, amely mind a kínálat, mind a tartófal-építőanyag forgalmazásának terén jóval szélesebb mozgásteret biztosít az utóbbiaknak, mint amilyennel versenytársai rendelkeznek.
- 199 Ezzel kapcsolatosan megállapítható, hogy a felperes egyáltalán nem vitatja a piac szerkezetével – vagyis a CVK piaci részesedésével – kapcsolatos első tényezőre vonatkozóan a megtámadott határozat (90)–(95) preambulumbekkezdésében kifejtett értékeléseket, a bejelentő felek, valamint versenytársaik kilétét.
- 200 Meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat fent hivatkozott indokolása szerint a CVK az érintett piacon több mint [50–60]-os részesedéssel rendelkezik, még

akkor is, ha úgy vesszük, hogy az öntésre kész beton is ehhez a piachoz tartozik; az ugyanígy meghatározott piacon meglévő [2–5]-os piaci részesedésével a felperes a második piaci szereplő, miközben a bejelentő felek legfőbb versenytársa csupán [2–5]-os piaci részesedéssel rendelkezik, illetve a többi versenytárs piaci részesedése [0–2]%. A megtámadott határozat (91) preambulumbekzdésében bemutatott adatokból kitűnik, hogy ez a helyzet a legkedvezőbb a bejelentő felek részére, mivel ha úgy vesszük, hogy az öntésre kész beton egyáltalán nem képezi az érintett piac részét, a CVK piaci részesedése több mint [60–70]-ot tesz ki, miközben a versenytársak összesített piaci részesedése legfeljebb [0–2]-ot tesz ki. Azt is meg kell állapítani, hogy az érintett piac az utóbbi években nem változott jelentősen.

- 201 A nagymértékű piaci részesedés megléte ugyanis különösen jelentőségteljes mutató, továbbá az összefonódásban részt vevő vállalkozás vagy vállalkozások részesedése, valamint a versenytársaik – főleg amelyek a részesedések tekintetében rögtön az összefonódás felei után következnek – tulajdonában lévő piaci részesedések közötti kapcsolat az erőfölényes helyzet fennállásának érvényes jelzője. Ez a tényező ugyanis az érintett vállalkozás versenytársai versenykapacitásának felmérésére szolgálhat (a Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott, a 195. pontban hivatkozott ítélet 39., 40. és 48. pontja, valamint a Gencor kontra Bizottság ügyben hozott, a 195. pontban hivatkozott ítélet 201. és 202. pontja). Ezenkívül a különösen nagymértékű piaci részesedés önmagában is bizonyíthatja a erőfölényt, főleg akkor, ha a piacon jelen lévő többi piaci szereplő ennél jóval kisebb részesedéssel rendelkezik (az Elsőfokú Bíróság T-221/95. sz., Endemol kontra Bizottság ügyben 1999. április 28-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-1299. o.] 134. pontja).
- 202 A fenti indokok miatt az a tény, a CVK piaci részesedése a legfontosabb versenytárs piaci részesedésének legalább tizennégyszerese – amit a felperes sem tagad –, jelentős mutatója annak, hogy a CVK erőfölénnyel rendelkezik az érintett piacon.
- 203 A továbbiakban tehát azt kell megvizsgálni, hogy a felperesnek ennek ellenére sikerült-e bebizonyítani, hogy a Bizottság olyan nyilvánvaló értékelési hibát vétett a megtámadott határozatban foglalt többi öt tényező elemzése során, amely a megtámadott határozat megsemmisítésével járhat.

— Az öntésre kész betont gyártók által a CVK-ra gyakorolt jelentős versenynyomás hiányára vonatkozó tényezőről

204 Emlékeztetni kell, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (96)–(98) preambulumbekezdésében kijelentette, hogy sem az öntésre kész beton, sem ezen építőanyag gyártói nem tudtak jelentős versenynyomást gyakorolni a CVK-ra, amely az egyetlen mészhomoktégla-gyártó Hollandiában – ezt az anyagot Hollandiában hagyományosan és nagy mennyiségben használják tartófalak építésére. Ez az értékelés különösen a CVK versenytársainak rendelkezésére álló piaci részesedések nagyságára, továbbá az érintett piac termékeinek megkülönböztetett jellegére támaszkodik, amely a CVK-hoz hasonló vállalkozás számára azt teszi lehetővé, hogy a látszólagos piaci részesedését meghaladóan erősítse meg erőfölényét amiatt, hogy ő az egyetlen olyan vállalkozás, amely a fogyasztók által vagy bizonyos alkalmazások tekintetében különösen keresett terméket kínál.

205 Lényegében a felperes – anélkül, hogy a Bizottság által feltárt tényezőt érdemileg kétségbe vonná – azt állítja egyrészt, hogy a megtámadott határozat (97) preambulumbekezdésében foglalt megállapítás, miszerint a CVK az egyetlen mészhomoktégla-gyártó, nem veszi figyelembe azt a tényt, hogy importálnak mészhomoktéglaikat Németországból is, és hogy nem létezik külön mészhomoktégla-piac. Másrészt a felperes elutasítja a Bizottságnak a megtámadott határozat (97) preambulumbekezdésében foglalt megállapítását, miszerint a betonágazat nem gyakorolt versenynyomást a CVK-ra. A felperes véleménye szerint a Bizottságnak meg kellett volna vizsgálnia a piaci részesedések alakulását, és különösen figyelembe kellett volna vennie ezen ágazat piaci szereplőinek pénzügyi és gazdasági lehetőségeit. Egyébiránt a felperes úgy véli, hogy nem csupán az öntésre kész betont gyártó legjelentősebb versenytárs ([2–5]-os) piaci részesedését kell figyelembe venni.

206 Ezen állításokat el kell utasítani.

207 Először is: azzal kapcsolatosan, hogy a Bizottság állítólag nem vette figyelembe, hogy mészhomok termékeket Németországból is hoznak be Hollandiába, meg kell állapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (84) preambulumbekzdésében a földrajzi behatárolás meghatározása keretében a következőket jegyezte meg:

„Nyilvánvaló, hogy bizonyos mennyiségű, falépítésre szolgáló építőanyagot [...] Németországból hoznak be Hollandiába, ám e behozatalok mennyisége elenyésző, és ezért nem indokolt, hogy a német [...] területeket az érintett földrajzi piac részének tekintsük. A piactanulmány a piacra lépési akadályok fennállását tárta fel, amelyek különösen a [...] német építőipari ágazat, valamint munkavédelem jogi szabályozásának eltéréseiből erednek, ilyen például az, hogy az összehasonlítható falak az építőipari szabványoknak megfelelően vastagabbak, és a felhasználandó építőanyag mennyiségére tekintettel előállítási ára is magasabb, mint Hollandiában [...]”.

208 Továbbá emlékeztetnünk kell arra is, hogy a felperes nem vitatja sem a releváns piac meghatározását, sem azt a megállapítást, miszerint a CVK az egyedüli mészhomoktégla-gyártó Hollandiában. Egyébiránt a felperes csupán annak megjegyzésére szorítkozik, hogy a nagykereskedelmi építőanyag-forgalmazók látják el a holland piacot mészhomok termékekkel, ám nem közöl semmiféle pontos adatot sem e behozatalok mennyiségére, sem azok értékére nézve, és a beadványában hivatkozott, a kifogásközlésre adott válaszában megelégszik annak kijelentésével, hogy az egyik nagykereskedő, illetve importőr által kínált mészhomok termékkínálat nagyon hasonló a CVK által kínálthoz.

209 Másodszor: a felperes helytelenül értelmezi a megtámadott határozatot, amikor úgy véli, hogy a Bizottság a betonágazat nyomásának hiányát állapította meg. Megjegyzendő, hogy a megtámadott határozat (97) preambulumbekzdése pontosabban azt fejt ki, hogy az öntésre kész beton ágazata, valamint a betongyártók – és nem az egész betonágazat – nem gyakorolnak jelentős versenynyomást. Következésképpen a megtámadott határozat erre vonatkozó indokolásában a Bizottság nem tagadta, hogy az öntésre kész beton ágazata nyomást gyakorol a CVK-ra, ám úgy

ítélte, hogy e nyomás a CVK erőfölényére nézve nem elég jelentős. Ezzel kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy a Bizottság öntésre kész betonra vonatkozó elemzését az a tény indokolja, hogy a CVK két legközelebbi versenytársa kizárólag öntésre kész betont gyárt, amely körülmény feljogosítja a Bizottságot annak vizsgálatára, hogy a CVK jelenlétét – amint azt a piaci részesedése tükrözi – ellensúlyozhatja-e a fenti építőanyagot kínáló versenytársak jelenléte.

- 210 A Bizottság szintén helyesen nemcsak általánosságban az öntésre kész betonágazata által a hollandiai tartófal-ágazatban képviselt piaci részesedést ([10–15]%), vette figyelembe, hanem a CVK legközelebbi versenytársának részesedését ([2–5]%) is. Az első adat ugyanis ([10–15]%) a felperes piaci részesedését is magában foglalja, és a felperes a CVK felett – a fent megállapított szerint – gyakorolt irányítás miatt nem tekinthető az utóbbi versenytársának, és ezért e számadatot súlyozni kellett oly módon, hogy a Bizottság a CVK legközelebbi versenytársának piaci részesedését is figyelembe vette, nehogy alulértékelje a CVK-ra gyakorolt versenynyomást.
- 211 Egyébiránt azzal az állítással kapcsolatosan, miszerint a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie a betonágazat piaci részesedéseinek alakulását, amennyiben ez az öntésre kész betonra vonatkozik, elegendő volt, hogy a Bizottság – amint azt a megtámadott határozat (97) preambulumbekkezdésében kijelentette – megállapítsa, hogy egy holland szakmai szervezet által nyújtott adatok szerint az öntésre kész beton által képviselt piaci részesedés változatlan maradt, sőt, bizonyos piaci szereplők szerint még kicsit csökkent is, ami nem enged arra következtetni, hogy a piac ezen szegmensének versenynyomása jelentős volt. Ráadásul a piacon jelen lévő vállalkozások piaci részesedésével kapcsolatosan megállapítható, hogy 2000-től a megtámadott határozat meghozataláig – amint azt a megtámadott határozat (95) preambulumbekkezdése is hangsúlyozza – a CVK, valamint versenytársainak a fentiekben ismertetett helyzete tulajdonképpen nem változott. Ez az értékelés szükségszerűen az öntésre kész beton ágazatára utal, amely ágazatban – amint az a

megtámadott határozat (91) preambulumbekzdésében lévő táblázatból kitűnik – a CVK két legjelentősebb versenytársa fejtett ki tevékenységet, ám az egyik [2–5]%-nál, a másik pedig [0–2]%-nál kisebb piaci részesedéssel rendelkezett.

212 E tekintetben általánosságban ki kell emelni, hogy a versenytársak jelenléte csak akkor tekinthető olyan tényezőnek, amely bizonyos esetekben mérsékelheti, illetve ki is zárhatja a szóban forgó jogalany erőfölényét, ha e versenytársak piaci helyzete olyan erős, hogy ténylegesen ellensúlyozni tudják az erőfölényt (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság T-114/02. sz., BaByliss kontra Bizottság ügyben 2003. április 3-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-1279. o.] 329. pontját). A felperes viszont nem nyújtott cáfoló bizonyítékot a megtámadott határozat (97) preambulumbekzdésében kifejtett értékelésre, miszerint az öntésre kész betont gyártók – akik tulajdonképpen az érintett piacon a CVK közvetlen versenytársai – nem képesek ilyen ellensúlyozásra.

213 Végül meg kell állapítani, hogy az, hogy az öntésre kész beton ágazata nem képes jelentős versenynyomást gyakorolni, ugyancsak az érintett piac termékeinek megkülönböztetett jellegére vezethető vissza, amint azt a Bizottság a megtámadott határozat (98) preambulumbekzdésében is hangsúlyozta. A termékek megkülönböztetett jellege azt jelenti, hogy nem mindegyik termék tudja tökéletesen helyettesíteni a másikat, következésképpen az egyik termék árának megemelése nem szükségszerűen jár azzal, hogy az áremelést végrehajtó vállalkozás a másik terméket gyártó versenytársai javára piaci részesedést veszít, amint ez történne a tökéletesen helyettesíthető termékeke esetén. Az a tény, hogy az öntésre kész beton nem tökéletes helyettesítője a mészhomok téglának, különösen – amint az a megtámadott határozat (58) és (77) preambulumbekzdésében kifejtésre került, és ezt a felperes sem vitatta – az előbbi termék használatával járó költség magas volta miatt, viszonylagossá teszi azt a versenynyomást, amelyet ez az építőanyag, illetve gyártói a CVK-ra gyakorolhattak.

214 Ezen túlmenően még ha feltételezzük is, hogy a Bizottság értékelése általánosságban a betonágazatra vonatkozott, a felperes mindennek ellenére pontos és egybevágó

mutatók segítségével sem tudta bebizonyítani, hogy az érintett piac e részén tevékeny gyártók ténylegesen ellensúlyozni tudták a CVK erőfölényét.

- 215 Következésképpen a Bizottság a megtámadott határozat második tényezőjével kapcsolatos értékelése során nem vétett nyilvánvaló hibát.

— A piacra lépés jelentős akadályaira vonatkozó tényezőről

- 216 A Bizottság a megtámadott határozat (99)–(101) preambulumbekzdésében a következőket állapította meg:

„(99) A felek és a CVK által a kifogásközlésre benyújtott észrevételek, valamint a meghallgatás során adott magyarázatok ellenére a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a piacra lépésnek jelentős akadályai vannak. A CVK irányítja Hollandiában az összes mészhomoktégla-gyárat, és ennél fogva az érintett piacon a falépítéshez használt messze legjelentősebb építőanyag gyártását. A Bizottság által végzett piactanulmány azt mutatta ki, hogy a falépítéshez használatos más építőanyagot gyártó vállalkozások csupán hosszú idő után, nagyméretű beruházások árán tudtak a mészhomok téglagyártásába belefogni. Ugyancsak ez a helyzet a többi falépítésre használt építőanyag, mint például a pórusbeton tekintetében. Az egyes falépítésre használt építőanyagok gyártási folyamatai és ebből következően az ezeket gyártó üzemek – a gyártandó anyagtól függően – eltérőek.

(100) A Haniel egy mészhomoktégla-gyár beruházási költségeit csupán [*bizalmas*] euróra becsülte. A Haniel szerint egy új előrekevertbeton-gyár építési költsége

[*bizalmas*] euró; a Cementbouw azonban úgy vélte, hogy e beruházási költségek jóval magasabbak. Ezen túlmenően a piactanulmány keretében megkeresett versenytársak általában úgy vélik, hogy a már meglévő termelési kapacitásukat nagyon nehezen tudnák növelni, illetve a falépítésre használatos egyéb építőanyag gyártását beindítani. Az egyik megkérdezett vállalkozás kijelentette, hogy egy új mészhomoktégla-gyár nagyjából [*bizalmas*] [és] [*bizalmas*] euró közötti beruházást igényel, továbbá az ehhez szükséges közigazgatási engedélyt nehéz beszerezni, és csupán az üzem felépítése két évet vesz igénybe. A felek által kifejtett állásponttal ellentétben, miszerint a piacra lépés felsorolt akadályai jelentéktelenek, a Bizottság úgy ítéli meg, hogy e körülmények között a lehetséges belépések nem voltak képesek olyan versenyomást gyakorolni, amely elegendő lenne a CVK érintett piacon fennálló mozgásterének korlátozására. Következésképpen az utóbbi időben csak néhány – teljesen a betonágazatra korlátozódó – piacra lépés volt tapasztalható az érintett piacon.

(101) A mészhomok téglá kapcsán megjegyzendő, hogy jelentős túltermelés áll fenn a piacon, ami kevésbé teszi vonzóvá a piacra lépést, még az eredeti tizenegyből három gyár CVK általi bezárását követően is. A CVK fennmaradó üzemei továbbá egyenlően oszlanak el Hollandia területén, hogy a CVK bármelyik ügyfelet a legközelebb eső üzemből láthassa el mészhomok téglával. A Bizottság által végzett piactanulmány azt mutatja, hogy e tényező is csak tovább erősíti a CVK erőfölényét.”

- 217 A felperes azt sérelmezi, hogy a Bizottság a fent idézett elemzését lényegében a beruházás költségeire, valamint a mészhomoktégla-gyárak felépítésének és üzembeállításának hosszú idejére korlátozta, miközben az összes költséget, valamint a mészhomok téglával versenyző összes termékkel kapcsolatos potenciális akadályokat is meg kellett volna vizsgálnia. A felperes továbbá kétségbe vonja azokat az állításokat, miszerint a megtámadott határozatban megnevezett határidők és költségek képezik a piacra lépés valódi akadályait, főképp a tőkepiacok hatékony működése esetén. A felperes továbbá sérelmezi, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg azokat a költségeket, amelyeket a többi építőanyag-gyártónak kellett volna viselnie, ha gyártott termékeik egy részét a mészhomok téglával versenyző építőanyagokkal

kellett volna helyettesíteniük, miközben – amint azt a kifogásközlésre adott válaszában is kifejtette – betont többfajta célra gyártanak, például falépítésre. Végül a felperes kétségbe vonja, hogy a mészhomok téglá ágazatában fennálló túltermelés az érintett piacra való belépés valós akadályát képezné.

218 Legelőször: a felperes azon kifogását, miszerint a Bizottság kizárólag a mészhomoktéglagyártás beindításához szükséges költségeket vizsgálta, el kell utasítani. A Bizottság fent hivatkozott elemzése ugyanis – amint az különösen a megtámadott határozat (100) preambulumbekkezdéséből kiderül – a falépítésre használt más építőanyagokra – például az öntésre kész betonra – is vonatkozik. A megtámadott határozat (99) preambulumbekkezdéséből az is kiderül, hogy a Bizottság kijelentette, hogy a hosszú idő és a beruházások magas költségei nemcsak a mészhomoktéglagyártás piacára való belépést korlátozzák, hanem az érintett piac egyéb építőanyagai gyártásának piacára való belépésére is igaz, így például a pórusbeton gyártására. Ebből következően – a felperes állításával ellentétben – a Bizottság az érintett piacra való belépés akadályainak értékelését nem korlátozta a mészhomoktéglagyártás szegmensére.

219 Továbbá a megtámadott határozatban hivatkozott hosszú idő, valamint beruházási költségek „piacra lépést akadályozó” jellegével kapcsolatos kérdés tekintetében az Elsőfokú Bíróság elsősorban és általánosságban úgy ítéli meg, hogy az ilyen akadályok olyan különböző – különösen gazdasági, kereskedelmi vagy pénzügyi jellegű – elemekből állhatnak, amelyek a piacon jelen lévő vállalkozások potenciális versenytársaival szemben olyan kockázatokat és magas költségeket jelentenek, amelyek elegendőek ahhoz, hogy e versenytársakat elrettentsék a piacra való ésszerű időn belüli belépéstől, továbbá ahhoz, hogy e piacra lépést különösen megnehezítsék, és megfosztják a potenciális versenytársakat attól, hogy versenynyomást gyakoroljanak a piacon már jelen lévő vállalkozások magatartására.

220 Másodsor: bárelvileg nem kizárt, hogy a nagy tőkeerejű ágazatokban a beruházásokhoz szükséges pénzügyi források a tőkepiacon megszerezhetők, meg

kell állapítani, hogy a jelen ügyben a felperes nem tudta bizonyítani, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett, amikor a megtámadott határozat alátámasztása érdekében felhozott bizonyítékok összessége alapján azt állapította meg, hogy az érintett piacra való belépésnek jelentős akadályai vannak.

- 221 A mézshomoktégla-alpiacra való belépéssel kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy a Bizottság egy sor jogszabályi és gazdasági jellegű – a közigazgatási engedély beszerzésének szükségességére, egy üzem felépítésének két éves időtartamára, valamint a beruházási költségek nagyságára vonatkozó – tényezőre támaszkodott, miközben azt a tényt is figyelembe vette, hogy még a CVK tizenegy tagja közül három üzem (Boudewijn, Bergumermeer et Vogelenzang) bezárását követően is jelentős volt a túltermelés, ami a piacra lépést kevésbé vonzóvá tette, mivel a CVK bármely hollandiai ügyfelét könnyen elláthatta a fennmaradó nyolc vállalkozás telephelyéről.
- 222 Mindezen tényezők – együtt értelmezve azzal a felperes által sem cáfolt ténnyel, hogy az érintett piac többi alpiacán tevékeny vállalkozások is csak nagyon nehezen tudtak volna valamely, felépítésre használt másik építőanyag gyártásába belefogni – elegendők annak az állításnak a kizárására, hogy a Bizottság nyilvánvaló hibát vétett annak értékelésével kapcsolatosan, hogy mennyi esélye van a CVK potenciális versenytársainak a hivatkozott alpiacra való belépésre. Ezen túlmenően egy teljes üzem felépítéséhez szükséges beruházási költségek kapcsán a felperes az Elsőfokú Bíróság írásbeli kérdésére adott válaszában kijelentette, hogy e költségek [*bizalmas*] millió euróra tehetők, és ez a becslés igen közel esik a megtámadott határozat (100) preambulumbekzdésében feltüntetett értékekhez, ám a felperes nem adott magyarázatot arra, hogy a válaszában ugyancsak feltüntetett alacsonyabb beruházási összeg hogyan lenne elegendő arra, hogy lehetővé tegye az érintett piacra való belépést.
- 223 Az érintett piac egyéb alpiacai kapcsán egyrészt meg kell állapítani, hogy a felperes nem vonta kétségbe a megtámadott határozat (100) preambulumbekzdésében foglalt azon értékelést, miszerint a referenciapiacra való belépések esete ritka, és

kizárólag a betonalpiacra korlátozódik. E tekintetben az Elsőfokú Bíróság által a Bizottságnak feltett kérdésekre adott – és a felperes által nem vitatott – válaszokból kitűnik, hogy az új belépők, amelyek az öntésre kész beton alpiacán fejtik ki tevékenységüket, legfeljebb [0–2]% részesedést szereztek, miközben a megtámadott határozat meghozatala idején az összefonódás már több mint két éve megvalósult. Másrészről bár az akta bizonyítékaiból is kitűnik, hogy a felperes azon az állásponton volt, hogy egy új öntésrekészbeton-gyár felépítésének beruházási költsége nagyjából [*bizalmas*] millió euró – amely összeg sokkal magasabb a Haniel által becsült összegnél (vagyis [*bizalmas*] millió eurónál) –, és a megtámadott határozat is ezt az összeget vette át, a felperes nem vitatta, hogy még a jelenlevő versenytársai – különösen a fennálló túltermelés miatt – is csak nagy nehézségek árán tudják termelési kapacitásukat növelni, illetve nehezen tudnak valamely, falépítésre használt más építőanyag gyártásába fogni; e körülményeket a Bizottság az Elsőfokú Bíróság írásbeli kérdéseire adott válaszaiban részletesebben is kifejtette. E tényezők alapján megállapítható, hogy a Bizottság nem követett el nyilvánvaló értékelési hibát annak megállapításával, hogy a piacra lépés az érintett piac egyéb alpiacain is jelentős akadályokba ütközött, ami pedig megakadályozta, hogy e piacon a CVK-val szemben bármilyen verseny alakuljon ki.

224 Végül általánosságban megállapítható, hogy még ha a felperes elutasította is a piacon fennálló túltermelésnek a piacra lépés akadályaként történő minősítését, a tárgyaláson az Elsőfokú Bíróság által feltett kérdésre válaszolva elismerte, hogy az ilyen túltermelés „olyan hatású, mint ha piacra lépési akadály” lenne.

225 Harmadszor: hatástalan a felperes azon állítása, miszerint a Bizottság nem vizsgálta meg, hogy a nem falépítési alkalmazásokra használt téglá, gipsz és fa építőanyagok gyártói hogy tudnak a tartófal-építési piacra lépni. A termékpiac szerkezetére tekintettel megállapítható, hogy tartófalépítéshez csupán teljesen másodlagos jelleggel használnak téglát (lásd a megtámadott határozat (61) és (66) preambulumbekzdését), illetve sem a gipszet, sem a fát nem használják tartófalak építéséhez (lásd a megtámadott határozat (53) és (60) preambulumbekzdését). Következésképpen annak vizsgálata, hogy a téglá, a gipsz és a fa építőanyagokat gyártók ezeket

az anyagokat hogy tudják tartófalépítéshez felhasználni, nyilvánvalóan nem változtatott volna a megtámadott határozatban kifejtett értékelésen, amely azt állapította meg, hogy az érintett piacra való belépésnek jelentős akadályai vannak.

226 Az fenti indokokra tekintettel el kell utasítani a Bizottságnak a piacra való belépés jelentős akadályainak fennállására vonatkozó harmadik tényezővel kapcsolatos értékelésével szemben a felperes által felhozott kifogásokat.

— A CVK ügyfelei váráslóerejének hiányára vonatkozó tényezőről

227 A megtámadott határozat (102) és (103) preambulumbekzdése értelmében:

„(102) A felek és a CVK által a kifogásközléssel kapcsolatosan benyújtott észrevételek, valamint a meghallgatáson tett megjegyzések ellenére a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a CVK ügyfelei nem rendelkeznek vevői erővel. Egyetlen ügyfél sem teszi ki a CVK forgalmának jelentős részét. Az öt legfőbb építőanyag-forgalmazó ugyan a CVK eladásainak [60–80]%-át képviseli, ezen belül a legfőbb ügyfél által vett mennyiség aránya [20–30]%. Mindemellett az eladások összesített mennyisége alapján sem tulajdonítható jelentős vevői erő a legfontosabb vevőnek sem, mivel rajta kívül elegendő építőanyag-forgalmazó van a piacon. Közülük egyesek ráadásul felvásárló szövetkezetek (hollandul »inkoopcombinaties«). Az a meghatározó, hogy az építőanyag-forgalmazók a CVK termékeiktől függnnek. Hollandiában ugyanis a mészhomok téglá a falépítésre használt legjelentősebb építőanyag. Utána pedig a beton következik. Az utóbbi mégsem szolgál helyettesítő termékként az építőanyag-forgalmazók szemében, mivel sem öntésre kész betont, sem előre gyártott beton elemeket nem forgalmaznak rajtuk keresztül. Egyetlen más építőanyag sem helyettesítheti tehát a mészhomok téglát az építőanyag-forgalmazók számára. Ezt

a Raab Karcher is megerősítette a meghallgatás során. Amint azt a Haniel kifejtette, lehetséges, hogy az építőanyag-forgalmazók elveszítenek bizonyos projekt-megrendeléseket – ahol a kivitelezéseknél inkább betont használnak –, amennyiben az általuk ajánlott mészhomok téglá ára nem elég attraktív. Mindenesetre ez azt jelenti, hogy a mészhomok téglá eladására ajánlatot tevő forgalmazó, és így közvetetten a CVK is, versenyben áll a betonforgalmazókkal, ám nem jelenti azt, hogy a forgalmazó a CVK-val szemben gyakorolni tudja vevői erejét.

(103) Ráadásul a CVK jelentős befolyást gyakorol az építőipari vállalkozásokkal szemben érvényesített árak terén. Igaz ugyan, hogy az építőanyag-forgalmazókat terhelik a forgalmazás pénzügyi kockázatai, mindemellett nem ők, hanem az építőipari vállalkozások választják meg az építőanyagokat. Amint azt a Bizottság már részletesen kifejtette: a CVK-nak általában tudomása van termékei felhasználóiról és rendeltetéséről. A megrendelt termékeket közvetlenül a legközelebbi mészhomok-tégla-gyárból szállítják a meghatározott építkezési projekthez. A CVK által közölt információk szerint a CVK az egyes vállalkozásoknak, illetve bizonyos építkezési projektekhez szállított árukhoz kapcsolható árengedményeket nyújtja az építőanyag-forgalmazóknak is. Mindemellett a vállalkozások földrajzilag elszórtan helyezkednek el, és egyenként nem rendelkeznek vevői erővel. Az építőipari ágazat nagy holland vállalatcsoportjai – mint a Bam Groep, a Koninklijke Volker Wessels Stevin, a Heijmans, a Ballast Nedam és a HBG – keresleti részesedései önmagukban túl alacsonyak ahhoz, hogy e csoportok olyan vevői erőt gyakoroljanak, amely alkalmas lenne a CVK kínálati oldalon fennálló erőfölényének ellensúlyozására.”

228 A felperes fenntartja, hogy a Bizottság által bemutatott számszerű adatok azt mutatják, hogy a forgalmazók megfelelő vevői erőt gyakorolnak a CVK-re, főleg mivel nemzetközi csoportok tagjai, vagy felvásárlási szövetkezeteket alkotnak. A felperes véleménye szerint a forgalmazók tehát a mészhomok téglát az azzal versenyző termékekkel – kivéve az öntésre kész betonnal – is helyettesíthetik. Annak a ténynek, hogy a forgalmazók nem forgalmaznak öntésre kész betont, még inkább arra kellene ösztönöznie őket, hogy a CVK-tól előnyös árakat és feltételeket kényszerítsenek ki a ahhoz, hogy a betongyártókkal versenyezni tudjanak. A felperes megismétli azon állításait, miszerint a forgalmazók Németországból is hoznak be

mészhomok termékeket. Végül vitatja azon állításokat, miszerint a CVK-nak tudomása lenne termékei felhasználóiról és rendeltetéséről, és elutasítja a forgalmazóknak nyújtott árengedmények jelentőségére, valamint gyakoriságára vonatkozó állításokat is, mivel az utóbbi körülmény egyébként sem változtat semmit a forgalmazók CVK-val szemben fennálló vevői erején.

229 A fenti állítások nem elfogadhatók.

230 Először is meg kell jegyezni – amint azt a Bizottság a beadványaiban megtette, és állítását a felperes sem vitatta –, hogy a forgalmazó ügyfeleinek vevői ereje akkor ellensúlyozhatja a forgalmazó piaci erejét, ha az ügyfelek ésszerű határidőn belül megfelelő alternatív ellátási forrásokhoz tudnak fordulni abban az esetben, ha a forgalmazó úgy dönt, hogy árat emel, vagy rosszabb szállítási feltételekkel szállít.

231 A jelen ügyben ahhoz, hogy bebizonyítsa, hogy az építőanyag-forgalmazók nem rendelkeznek a CVK – piaci részesedéséből, valamint a kínálat fent kifejtett szerkezetéből eredő – erőfölényének ellensúlyozására alkalmas vevői erővel, a Bizottság egyrészt e piaci szereplők földrajzi szétszórtságára – vagyis a tartófalépítésre használt építőanyag-forgalmazás holland piacának dekoncentrált szerkezetére –, másrészt pedig a szereplők rendelkezésére álló alternatív ellátási forrás hiányára – vagyis tulajdonképpen e piaci szereplők CVK-tól való függőségére – támaszkodott.

232 Megállapítandó, hogy ez a két feltétel – amelyek nem szükségszerűen egyedüli mutatói az ügyfelek által képviselt, valamely forgalmazó gazdasági erejének ellensúlyozására alkalmas vevői erő fennállásának vagy hiányának – nagyon is meghatározó. Egyrészt a vevők piaci koncentrációjának mértékének kritériuma azt

jelenti, hogy az a tény, hogy a vevők száma korlátozott, lehetővé teheti számukra, hogy a forgalmazóval szembeni tárgyalóerejüket megerősítsék. Másrészt a megfelelő alternatív ellátási források létezése lehetővé teszi annak megállapítását, hogy a szállító minden valószínűség szerint kénytelen minden áremelést korlátozni, sőt, attól tartózkodni.

233 A jelen ügyben a forgalmazók földrajzi szétszórtsága kapcsán – bár megállapítható, hogy az öt fő hollandiai építőanyag-forgalmazó a CVK eladásainak közel [60–80]%-át rendeli meg, amelyből a legjelentősebb forgalmazó része [20–30]%, az Elsőfokú Bíróság – a felperes álláspontjával ellentétben – úgy ítéli meg, hogy ezek az adatok önmagukban nem bizonyítják, hogy a forgalmazók vevői erővel rendelkeznének CVK-val szemben. Egyrészt az is megállapítható, hogy a CVK forgalmában egyik ügyfél sem jelent lényeges részt. Másrészt a felperes nem vitatja, hogy más, vevői csoportosulásokba tömörült forgalmazók is léteznek, amelyek, ebből következően, nagy mennyiségű készleteket képesek beszerezni, és a CVK szükség esetén átirányíthatja ezek felé termelését, továbbá a felperes azt a tényt sem tagadta, miszerint a CVK bizonyos építőipari vállalkozásnak (végső fogyasztónak) közvetlenül szállítja termékeit, ami természetesen növeli azon vállalkozások számát is, amelyek felé a mészhomok téglá termelését terítheti.

234 Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy a CVK a vizonválaszhoz csatolt tájékoztatása szerint a felperes maga is szerepel a megtámadott határozatban említett öt legjelentősebb forgalmazó között. Vagyis a felperes CVK feletti irányítása miatt nagyon kevésbé valószínű, hogy a felperes részt vegyen abban, hogy a CVK ügyfelei vevői erejüket esetlegesen érvényesítsék, a CVK gazdasági erejének ellensúlyozására.

235 A megfelelő alternatív ellátási forrás hiányával kapcsolatosan a felperes elismeri, hogy az építőanyag-forgalmazók nem forgalmaznak értékelhető mennyiségben öntésre kész betont, továbbá nem nyilvánított véleményt azon kijelentéssel kapcsolatosan, miszerint e forgalmazók nem forgalmaznak előre gyártott betone-

lemeket. E körülmények között bár az öntésre kész beton forgalmazói a CVK legfőbb versenytársainak számítanak az érintett piacon, e forgalmazók nem jelentenek megfelelő alternatívát a forgalmazók részére. Ugyanez igaz az előre gyártott betonelemek gyártóira is – ezeket az elemeket Hollandiában a tartófalak [5–10]-ának építésénél használják.

²³⁶ Ezt az értékelést nem cáfolhatja meg a felperes azon érve, miszerint a forgalmazóknak lehetőségük van arra, hogy Németországból szerezzék be a mészhomok termékeket. Elég azt megjegyezni, hogy a Németországból származó mészhomok-behozatal tudvalevőleg elenyésző, és a felperes sem szolgál semmiféle konkrét adattal állítása alátámasztása érdekében.

²³⁷ Ráadásul meg kell jegyezni, hogy a Raab Karcher – a tartófalépítéshez használt építőanyagok egyik legfőbb hollandiai forgalmazója – a Bizottságnál tartott 2002. május 16-i meghallgatáson megerősítette, hogy a CVK-val szemben nem állt fenn semmiféle vevői erő – ezt a felperes nem cáfolta –, továbbá a Raab Karcher kijelentette, hogy a mészhomok téglának az érintett piacon betöltött szerepére tekintettel még a csekély számú egyéb lehetséges megoldás keresése is megghiúsult.

²³⁸ Továbbá ami a Bizottság azon értékelését illeti, miszerint a CVK-nak általában tudomása van termékei felhasználóiról és rendeltetéséről, és ez lehetővé teszi számára, hogy jelentős befolyást gyakoroljon az építőipari vállalkozásokkal (vagyis a végső fogyasztókkal) szemben érvényesített árakra, ez nem befolyásolja a forgalmazóknak a CVK-val szemben esetlegesen fennálló vevői erejét. Mivel a Bizottság nem követett el nyilvánvaló értékelési hibát annak megállapításával, hogy a forgalmazók részéről nem állt fenn ilyen vásárlóerő, elegendő megállapítani, hogy a felperes érve hatástalan; arra pedig senki nem hivatkozott, hogy az építőipari vállalkozások esetleg maguk is vevői erőt gyakorolhatnak a CVK-ra.

239 Következésképpen a felperes által a megtámadott határozatban feltárt negyedik tényezővel kapcsolatos, a CVK ügyfeleinek vevői erejére vonatkozóan felhozott kifogásokat el kell utasítani.

— Az arra vonatkozó tényezőről, hogy a válaszfal építésére szolgáló építőanyagok szomszédos piacának versenyfeltételei nem korlátozzák a CVK-nak a tartófalépítéshez használt építőanyagok piacán fennálló mozgásterét

240 A Bizottság a megtámadott határozat (104) preambulumbekkezdésében a következőket fejtette ki:

„(104) A CVK [érintett] piacon fennálló mozgásterét nem korlátozzák a válaszfal építésére szolgáló építőanyagok szomszédos piacának versenyfeltételei, amely piacon a CVK piaci helyzete gyengébb. A Bizottság kifogásközlésben foglalt azon megállapítását, miszerint a CVK az árképzés érdekében figyelembe tudja venni azt a tényt, hogy termékeit tartófalak vagy válaszfalak építéséhez használják-e fel, és árait elsősorban a CVK részére fontosabb tartófal-építési piacon uralkodó versenyfeltételek függvényében rögzíti, a felek és a CVK nem vonták kétségbe. Ezzel kapcsolatosan a Bizottság a (75) és (76) preambulumbekkezdésben kifejtettekre utal vissza.”

241 A fent hivatkozott preambulumbekkezdések értelmében:

„(75) A tartófalépítésre használt termékei árának meghatározásakor a CVK-t – mint az egyetlen hollandiai mészhomoktégla-gyártót – a válaszfalakhhoz való építőanyagok piacán felszámolt árak nem korlátozzák. A Bizottság által végzett piactanulmány

kimutatja, hogy a CVK-nak gyakran tudomása van arról, hogy termékeit konkrétan mire használják. Egyrészt a CVK sok esetben tudja, hogy a termékeit hova kell szállítani, mivel gyakran saját maga felelős termékeinek az adott telephelyről való elszállításáért. Továbbá a forgalma felét kitevő elemek szállítása tekintetében hozzáférhet az építészeti tervekhez. A Haniel ugyancsak jelezte, hogy a mészhomok termékek nagy részének vastagsága alapján könnyen megtudható, hogy tartófalak, vagy válaszfalak építésére használják őket. Ezt erősítette meg a Raab Karcher is a meghallgatás során. Következésképpen a Bizottság a felek és a CVK által a kifogásközlésre válaszul benyújtott észrevételek, valamint meghallgatás során e kérdésekre adott válaszok ellenére úgy ítéli meg, hogy a CVK-nak igenis módjában áll árait a figyelembe vett versenyhelyzettől függően különbözően alakítani. E tekintetben például közvetett módon különbséget tud tenni a nagy- és a kisméretű projektek között, úgy, hogy mennyiségi kedvezményt ad, valamint egységes szállítási díjakat alkalmaz. A CVK egyébként jelezte, hogy az építőanyag-forgalmazóknak projekt- illetve vállalkozásfüggő árengedményeket ad.

(76) Még ha a CVK-nak nem is állna módjában különböző árakat alkalmazni a tartófal- és válaszfalépítésre használt termékek tekintetében, árstratégiáját valószínűleg elsősorban a [z érintett] piac igényeihez kell igazítani, mivel termékeinek [60–80]%-át ezen a piacon értékesíti.”

242 A felperes egyrészt arra hivatkozik, hogy a CVK köteles a válaszfal építéséhez használt építőanyagok piacán kialakult versenyhelyzetet figyelembe venni, függetlenül attól a tényről, hogy a CVK mészhomoktégla-gyártásának [60–80]%-át az érintett piacon értékesíti. Másrészt a felperes fenntartja, hogy a válaszfalak építésére szolgáló építőanyagok szomszédos piaca „korlátozó hatást” gyakorol az érintett piacra, ami a Bizottságnak benyújtott, ám a megtámadott határozatban nem említett, von Wieszäcker professzor és Elberfeld professzor által készített jelentésből is kiderül.

- 243 Az első érveléssel kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy függetlenül attól, hogy a CVK-nak vajon tudomása van termékei rendeltetéséről, és még ha fel is tesszük, hogy – amint azt a felperes állítja – a CVK nem ismeri a termékek rendeltetését, ez nem jelenti azt, hogy a CVK-t az érintett piacon alkalmazandó árak kialakításánál a válaszfalak építésére szolgáló építőanyagok szomszédos piacán fennálló versenyhelyzete korlátozná, ugyanis tudvalevő, hogy a CVK a mészhomoktégla-gyártásának [60–80]-át az érintett piacon értékesíti. Következésképpen nem nyilvánvalóan téves annak megállapítása – amint azt a Bizottság a megtámadott határozat (104) preambulumbekzdésében a (76) preambulumbekzdésre utalva tette –, miszerint a CVK „árait elsősorban a CVK részére fontosabb tartófal-építési piacon uralkodó versenyfeltételek függvényében rögzíti”.
- 244 A felperesnek a válaszfalak építésére szolgáló építőanyagok szomszédos hollandiai piacának az érintett piacra gyakorolt „korlátozó hatására” vonatkozó állításával kapcsolatosan, amelyet a von Wieszäcker professzor és Elberfeld professzor által készített tanulmány állapít meg, meg kell jegyezni, hogy ezt a tanulmányt a megtámadott határozat valóban nem idézi. Ennek ellenére ez a körülmény nincs hatással a megtámadott határozat (76) és (104) preambulumbekzdésében kifejtett értékelésre. Megjegyzendő, hogy e tanulmány elemzései megegyeznek a megtámadott határozatban kifejtett értékeléssel, miszerint a CVK legfőképpen az érintett piac függvényében rögzíti árait. E tanulmányból különösen az derül ki, hogy az „elenyésző méretű alpiacon” – vagyis a válaszfalak építéséhez használt építőanyagok piacán – fennálló keresleti feltételek figyelembevételére azt eredményezi, hogy a „főpiacon” – vagyis az érintett piacon – alacsonyabb árszintet alkalmaznak ahhoz az árhoz képest, amely kizárólag a főpiac figyelembevételéből következett volna, ám ettől a CVK – még e körülmények között is – árait elsősorban a főpiacon, vagyis az érintett piacon uralkodó versenyhelyzete függvényében rögzíti.
- 245 Hozzá kell tenni, hogy a felperes válaszában – miközben a keresetében már bemutatott általános észrevételekre szorítkozott – nem igazán vitatta a Bizottság által feltárt és a fenti 189. pontban összefoglalt azon indokokat, amelyek miatt indokolt volt, hogy a megtámadott határozat indokolása nem hivatkozott a von Wieszäcker professzor és Elberfeld professzor által készített tanulmányra.

246 Következésképpen a felperes nem bizonyította, hogy az ötödik, arra vonatkozó tényező elemzésekor, hogy a válaszfalak építésére szolgáló építőanyagok szomszédos piacának versenyfeltételei nem korlátozzák a CVK-nak a tartófal-építéshez használt építőanyagok piacán fennálló mozgásterét, a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna.

— A CVK és a felperes közötti strukturális viszony fennállására vonatkozó tényezőről, amely mind a tartófal-építőanyag szállítása, mind annak forgalmazása terén jóval szélesebb mozgásteret biztosít e cégeknek, mint amilyennel versenytársaik rendelkeznek

247 Emlékeztetni kell, hogy a megtámadott határozat (105) preambulumbekkezdésében a Bizottság megállapította, hogy a CVK erőfölényét – az utóbbit alapító és irányító – felperessel fennálló strukturális viszonyok jellemezték. Először is: az érintett piaccal kapcsolatosan a megtámadott határozat (106) preambulumbekkezdése megállapította, hogy tekintettel arra a tényre, hogy a felperes öntésre kész betont, valamint előre gyártott betonelemeket forgalmazott, a CVK-val összefogva a releváns piac meghatározásától függően a tartófal-építéshez használt építőanyag-piac két-három termékét tudta kínálni. A Bizottság úgy ítélte meg, hogy ez a helyzet szélesebb mozgásteret biztosított e cégeknek, mint amilyennel bármelyik versenytársuk rendelkezhetett. Másodsor: a válaszfalak építésére szolgáló építőanyagok szomszédos piacára vonatkozóan a Bizottság a megtámadott határozat (107) preambulumbekkezdésében megállapította, hogy a felperes tulajdonában volt az egyik legnagyobb holland nagykereskedelmi vállalkozás, és hogy egyes forgalmazók szerint a CVK a független forgalmazókhöz képest megkülönböztetett elbánásban részesítette a felperest.

248 Emlékeztetni kell továbbá, hogy a felperes cáfolja, hogy ő irányítja a CVK-t, és fenntartja, hogy nincs erőfölényben az érintett piacon, mivel piaci részesedése csupán [2–5]%. Hozáteszi, hogy az építőanyag-forgalmazási tevékenységével kapcsolatos piaci részesedése csupán [0–2]%, és a CVK nem kezeli megkülönböztetett módon, és még ha fennállna is ez a helyzet, harmadik személyek nyilatkozataiból

nem lehet a 4064/89 rendelet értelmében vett erőfölényre következtetni.

249 Az Elsőfokú Bíróság ezen állításokat elutasítja.

250 Először is: az első jogalap első részének értékelése során kifejtett indokok miatt el kell utasítani a felperes azon érvét, miszerint nem irányítja a CVK-t. Hozzá kell még tenni, hogy semmi akadálya annak, hogy a Bizottság úgy vegye figyelembe a felperes és a CVK közötti strukturális viszonyt, mint a CVK gazdasági erejét jellemző, illetve azt bizonyos mértékben erősítő elemet. Mivel a felperes a közös vállalat piacán, valamint a nagykereskedelmi forgalmazói *downstream* piacon is jelen van, az a tény, hogy a közös vállalatát irányítja, lehetővé teszi, hogy a CVK a két vállalkozás közötti piaci koordinálásból szükségszerűen eredő további gazdasági erővel is rendelkezzen. A 4064/89 rendelet ugyanis nem tiltja meg a közös vállalat és az alapító vállalkozások egyike vagy másika közötti – egyetlen összefonódásból eredő – vertikális együttműködés esetleges aspektusainak a rendelet rendelkezései alapján történő vizsgálatát; a közös vállalat önállóságáról pedig nem alkot előzetesen ítéletet.

251 A felperesnek a megtámadott határozatban állítólagosan megállapított, az érintett piacon fennálló erős pozíciójával kapcsolatban megjegyzendő, hogy a felperes helytelenül értelmezi a megtámadott határozat (106) preambulumbekendését. A megtámadott határozat csupán annak megállapítására szorítkozik, hogy a felperes a leginkább a lakóház-építésre használt kisméretű elemek alpiacán van erős helyzetben, és nem az érintett piacon általánosságban. Mindenesetre az a tény, hogy a felperes az előre gyártott betonelemek, valamint az öntésre kész beton forgalmazásának köszönhetően [2–5]-os piaci részesedéssel rendelkezik az érintett piacon, miközben a CVK után következő versenytársa csupán nagyjából [2–5]-os részesedéssel rendelkezik, ami alapján a Bizottság nyugodtan következtethetett arra – anélkül, hogy nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna –, hogy a CVK és a felperes

olyan termékválasztékot nyújthatott ügyfeleinek – az elfogadott releváns piac meghatározása alapján –, amelyet egyetlen másik versenytárs sem volt képes nyújtani.

252 Végül: a felperesnek a nagykereskedelmi építőanyag-piacon való – általa sem vitatott – jelenlétéből ellenkező bizonyíték hiányában az a következtetés vonható le, hogy a CVK az alapító vállalkozása forgalmazási hálózatát használhatja, függetlenül attól egyébiránt, hogy mekkora e hálózat mérete és helyzete a piacon, különösen akkor, ha a felek versenytársai nem rendelkeznek ehhez hasonló vertikális struktúrával. A Bizottság az Elsőfokú Bíróság e tárgyban feltett kérdésére válaszolva a tárgyaláson kijelentette – anélkül, hogy a felperes cáfolta volna –, hogy az akta elemei alapján az derül ki, hogy csupán egyetlen téglagyártó vállalkozás rendelkezett ilyen előnnyel. Mindemellett meg kell jegyezni, hogy e körülménynek a verseny szempontjából ténylegesen nincs jelentősége, mivel különösen a piac szerkezetéből következően a téglá – amely a Hollandiában tartófal-építésre használt összes építőanyag közül csupán [2–5]-ot képvisel – az érintett piacon teljesen másodlagos szerepet tölt be. Következésképpen nem cáfolható meg a Bizottságnak a felperes forgalmazói hálózata erejével, valamint azzal kapcsolatos értékelése, miszerint a CVK megkülönböztetett módon kezeli a felperest. Mindenesetre még ha feltételezzük is, hogy ezen értékelés hibás, ez sem vezethet a megtámadott határozat megsemmisítéséhez, mivel ezt az értékelést a Bizottság csupán mellékesen említette.

253 A felperesnek a megtámadott határozat azzal kapcsolatos indokolásának elégtelenségére vonatkozó kifogásaival kapcsolatosan, hogy a Bizottság miért határolódott el az NMa által megállapításaitól (lásd a fenti 176. pontot), elegendő arra emlékeztetni, hogy egyrészt az első jogalapra adott válaszból kiderült, hogy az 1999. augusztus 9-én megkötött jogügyletek egyetlen olyan összefonódást képeznek, amely a Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik, másrészt a megtámadott határozatban feltárt tényezőket megelőző vizsgálat megerősítette, hogy a Bizottság nem vétett nyilvánvaló értékelési hibát annak megállapításával, hogy a CVK az érintett piacon erőfölényes helyzetben volt. Ebből következően – a felperes állításával ellentétben –

a Bizottság nem volt köteles külön feltüntetni azon indokokat, amelyek miatt az adott esetben nem osztotta az NMa állítólagosan eltérő értékelését.

254 A fenti megfontolások tekintetében meg kell állapítani, hogy a Bizottság helyesen állapította meg azt, hogy a CVK erőfölényes helyzetben volt az érintett piacon.

255 Következésképpen a második jogalap első részét el kell utasítani.

A második jogalap második részéről: az összefonódás és az erőfölény létrejötte közötti okozati kapcsolat hiánya

A felek érvei

256 A felperes először is fenntartja, hogy még ha feltételezzük is – amint azt a Bizottság állítja –, hogy a RAG-ügylet összefonódásnak minősül, az utóbbi elkülönül az NMa-nak bejelentett poolmegállapodástól, amellyel a CVK irányítást szerzett tagvállalkozásai felett, és amely nyilvánvalóan nem hoz létre erőfölényt. A felperes szerint ugyanis a RAG-ügylet csupán a CVK irányítási struktúráját módosította, ám nem befolyásolta a piaci helyzetét.

257 Másodszor a felperes azt állítja, hogy a Bizottság – a 4064/89 rendelet 2. cikkének (2) bekezdésében előírtakkal ellentétben – nem bizonyította, hogy okozati kapcsolat állna fenn az összefonódás és az erőfölény létrejötte, illetve megerősödése között. A

felperes álláspontja szerint a CVK – mint a holland jog alapján létrejött szövetkezet – már a RAG-ügyletet megelőzően is önálló gazdasági egységként végezte tevékenységét, és a benne tömörült tagvállalkozásokat befolyásoló – nem csupán a mézshomok termékek eladását érintő, hanem az árak megállapítására, az értékesítési feltételekre, a gyártásra, valamint a vásárlásokra vonatkozó – stratégiai döntéseket maga hozta meg.

258 A megtámadott határozatban kifejtettekkel ellentétben a felperes úgy véli, hogy az a tény, hogy a létező gazdasági viszonyokat egyszerűbb közös értékesítési struktúrában megoldani, mint sokrétű közös vállalat keretében, nem releváns annak a kérdésnek a tekintetében, hogy az összefonódás erőfölényt hozott-e létre. Ezzel szemben a felperes szerint a Bizottság köteles az összefonódás és az erőfölény létrejötte közötti okozati összefüggést bizonyítani. A jelen ügyben a felperes megjegyzi, hogy a megtámadott határozat nem elemezte a CVK-nak sem a RAG-ügylet előtti, sem a RAG-ügylet utáni piaci részesedését. A felperes véleménye szerint amennyiben a Bizottság elvégezte volna ezt az elemzést, az kimutatta volna, hogy az összefonódásnak semmiféle hatása nem volt a CVK piaci részesedésére, amint azt az NMa 1998. október 20-i határozata, valamint a megtámadott határozat összevetése is jól szemlélteti.

259 Végül a felperes megjegyzi, hogy nem teljesen világosak azon indokok, amelyek miatt a megtámadott határozat szerint a RAG-ügyletből következően a falépítésre használt építőanyagok nagykereskedelmi forgalmazási piacán a felperes piaci részesedését a CVK-nak kell tulajdonítani. A felperes szerint könnyen ugyanerre a következtetésre lehetett volna jutni a tagsági jogokat megtestesítő részesedések átruházását megelőzően is. Mindenesetre a felperes úgy véli, hogy az a tény, hogy a Bizottság a felperesnek a falépítésre használt építőanyagok nagykereskedelmi forgalmazási piacán fennálló piaci részesedését a CVK-nak tulajdonítja, még nem hoz létre erőfölényt.

260 Harmadszor: a felperes fenntartja, hogy a Bizottság nem nyújtott további bizonyítékokat annak bizonyítására, hogy a RAG-ügylet létrejötte erőfölényt hozott volna létre.

- 261 Először is a felperes vitatja, hogy a megtámadott határozat (117) preambulumbekelésében leírt mézshomoktégla-áremelkedés az erőfölény létrejöttét bizonyítja. A CVK-nak a 2002. május 16-i tárgyaláson kifejtett álláspontjával egyezően a felperes is fenntartja, hogy ez az áremelkedés a megnövekedett költségeknek tulajdonítható, és az árak általános ingadozásától függ, nem pedig a piac struktúrájának a RAG-ügylet által kiváltott változásától. Egyébiránt a felperes megjegyzi, hogy a megtámadott határozat kizárólag a RAG-ügyletet követő időszakokat vette figyelembe, és a Bizottság meg sem kísérelte az összefonódást megelőző különböző árakat összehasonlítani annak feltárása érdekében, hogy az összefonódás ténylegesen hogyan befolyásolhatta a CVK által alkalmazott árakat. Válaszában a felperes hozzáteszi, hogy a versenytársak és vevők a megtámadott határozatban hivatkozott nyilatkozatai, miszerint a CVK termékeinek árai 1999 óta természetellenesen megnöttek, nem meghatározóak, mivel azon bizottsági akta, amelybe a felperes is betekintetett, számos olyan piaci szereplő nyilatkozatát is tartalmazza, amelyek pont ennek ellenkezőjét állítják.
- 262 A felperes továbbá azt állítja, hogy a piaci szereplőknek és ügyfeleknek a CVK magatartására vonatkozó, a megtámadott határozat (119)–(121) preambulumbekelésében idézett nyilatkozatai sem bizonyítják, hogy a RAG-ügylet következtében erőfölény jött létre. A felperes szerint továbbá a piaci szereplőknek a megtámadott határozat (120) preambulumbekelésében hivatkozott, a Haniel magatartására vonatkozó nyilatkozatai nem relevánsak, mivel ugyan a CVK bizonyos tagjainak részvényeséről szólnak, az erőfölényben részt nem vevő harmadik személyre vonatkoznak. Ráadásul mivel a RAG-ügylet következtében a CVK piaci részesedése nem nőtt, a felperes elutasítja a Bizottság azon következtetését, miszerint a CVK az összefonódást követően még szabadabban, a versenytársaitól és ügyfeleitől függetlenül végezhetette tevékenységét.
- 263 Végül a felperes úgy véli, hogy a megtámadott határozat (125) preambulumbekelésében hivatkozott, az NMa előtt folyt kartelleljáráás sem minősül releváns tényezőnek annak meghatározása tekintetében, hogy a RAG-ügylet következtében erőfölény jött-e létre. A felperes megjegyzi, hogy ez a hivatkozás ráadásul nehezen összeegyeztethető a Bizottság által általánosságban elfogadott állásponttal, miszerint a Bizottságot nem kötik a más hatóságok által más jogszabályok alapján meghozott határozatok.

264 A Bizottság emlékeztetett a megtámadott határozat indoklásának releváns tartalmára, és kétségbe vonja a felperes érveinek összességét.

265 Először is: amennyiben igaz a felperes azon állítása, miszerint a CVK az összefonódást megelőzően is már önálló gazdasági egységként végezte tevékenységét az érintett piacon, ez teljesen hatástalanná tenné az összefonódás utólagos ellenőrzését. A Bizottság szerint ez azt jelentené, hogy amikor a közös forgalmazói struktúrához tartozó független vállalkozások önállóan működő közös vállalatban tömörítik tevékenységeiket, e művelet következtében nem jöhet létre erőfölény. A Bizottság fenntartja, hogy a közös forgalmazói struktúra önálló közös vállalattá alakítása olyan strukturális változást idéz elő a piacon, amely erőfölény létrejöttéhez vezethet, és következésképpen elvileg az összefonódás-ellenőrzés tárgyát képezi.

266 A jelen ügyben a Bizottság emlékeztet arra, hogy az összefonódás megtörténtét követően a CVK egyedül irányítja a holland mészhomok termékek gyártásának egészét képviselő tizenegy vállalkozást, ami lehetővé teszi számára, hogy a közös vállalat bevételeinek maximalizálása érdekében az összes versenyfeltételt összpontosított módon befolyásolja azzal, hogy sokkal több, a termékforgalmazással kapcsolatos funkciót egyesít, mint amennyit a CVK az összefonódás előtt gyakorolt. A Bizottság ezenfelül megjegyzi, hogy a felperes azon állításai, miszerint a CVK az összefonódást megelőzően különösen a gyártással és felvásárlással kapcsolatos funkciókat tömörítette, pontatlanok, ráadásul a közigazgatási eljárás során egyszer sem hangoztak el. Ezenkívül a Bizottság megjegyzi, hogy a felperes nem ad magyarázatot arra, hogy ha állítása szerint a CVK már az összefonódást megelőzően is „különálló gazdasági egységet” képezett, akkor miért volt szükség arra, hogy együttműködési megállapodást kössön a Haniellel, és hogy a felek bejelentési eljárást indítsanak az NMa előtt. A Bizottság megjegyzi, hogy a közös vállalat és a forgalmazói struktúra stabilitása közötti különbség olyan releváns tényező, amely azt jelzi, hogy az érintett piac tartós strukturális változáson megy keresztül.

267 Másodsor: a Bizottság az okozati összefüggéssel kapcsolatosan elutasítja azt az érvet, miszerint csupán a RAG-ügyletet megelőző és az azt követő időszak tekintetében elemezte a piaci részesedéseket. A Bizottság emlékeztet, hogy ez az ügylet nem különül el az összefonódástól, és a CVK nem rendelkezett piaci részesedéssel az összefonódást megelőzően. E tekintetben a Bizottság hangsúlyozza, hogy az NMa-nak a felperes által hivatkozott 1998. október 20-i határozatában kiszámított piaci részesedés az összefonódás előtt még független vállalkozások összesített piaci részesedéseit tartalmazta. Ráadásul a Bizottság szerint az a tény, hogy a felperesnek az építőanyag nagykereskedelmi forgalmazási piacán fennálló piaci részesedését a CVK-nak tulajdonította, azzal magyarázható, hogy a felperes és a Haniel CVK feletti közös irányítása miatt az előbbi nem tekinthető a CVK-val versenyben álló piaci szereplőnek.

268 Harmadsor: az összefonódás és az erőfölény létrejötté közötti okozati összefüggés bizonyításához szükséges „további bizonyítékok” tekintetében a Bizottság általánosságban emlékeztet arra, hogy az összefonódás a megtámadott határozat meghozatala idején már megvalósult, és ez arra is magyarázatot ad, hogy hogyan tudta a megtámadott határozat (117)–(121) preambulumbekzdésében azt az *ex post* elemzést elvégezni, amely bizonyította, hogy az összefonódás következtében erőfölény jött létre. Ezenfelül a Bizottság vitatja a felperes által felhozott egyéb érveket.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

269 Először is meg kell jegyezni, hogy a 4064/89 rendelet 2. cikkének (2) bekezdéséből az következik, hogy valamely összefonódást, amely nem hoz létre, vagy nem erősít meg olyan erőfölényt, amelynek következményeként a közös piacon vagy annak egy jelentős részén a hatékony verseny jelentősen korlátozódna, a közös piaccal összeegyeztethetőnek kell nyilvánítani (a Franciaország és társai kontra Bizottság ügyben hozott, a 196. pontban hivatkozott ítélet 109. és 110. pontja).

- 270 A jelen ügyben tehát azt kell megvizsgálni, hogy a jelen jogalap első részében megvizsgált erőfőlény az 1999. augusztus 9-én kötött összefonódás következményeként jött-e létre. A felperes állításával ellentétben az Elsőfokú Bíróság felülvizsgálata nem korlátozható csupán a CVK erőfőlénye, valamint a RAG-ügylet közötti kapcsolatra, mivel – amint azt már az első jogalap második része vizsgálatának keretében megállapítottuk – a fenti 8. pontban hivatkozott első és második ügyletcsoporthoz egyetlen egységes jogügyletnek számít, mert szorosan összefüggnek, és ezért egyetlen összefonódásnak minősülnek. Ráadásul azt is meg kell jegyezni, hogy mivel a jelen jogalap első részének vizsgálata alapján az Elsőfokú Bíróság azt állapította meg, hogy a CVK az érintett piacon erőfölényben van, csupán akkor lenne elvethető – amint azt a felperes javasolja – az erőfölény létrejötte és az összefonódás közötti okozati összefüggés, ha az erőfölény esetleg az 1999. augusztus 9-i jogügylet létrejötte előtt is fennállt volna.
- 271 Továbbá emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (110)–(115) preambulumbekzdésében elutasította, hogy a CVK önálló erőfölénnyel rendelkezett, valamint azt, hogy a mézshomok-gyártók három csoportja – vagyis a felperes által irányított gyártók, a teljesen a Haniel által irányított gyártók, illetve azok a gyártók, amelyekben a RAG tulajdonosi jogokat megtestesítő részesedéssel rendelkezett – az 1999. augusztus 9-i összefonódást megelőzően együttesen rendelkezett erőfölénnyel, és meghatározta e három csoportnak az érintett piacon meglévő piaci részesedését. Ezen túlmenően azt is ki kell emelni, hogy a megtámadott határozat (116)–(125) preambulumbekzdésében a Bizottság olyan elemeket tárt fel, amelyek megerősítették az összefonódás és a CVK erőfölénye közötti okozati összefüggést.
- 272 Először: a felperes a CVK-nak az összefonódást megelőzően állítólagosan fennállt önálló erőfölényére való hivatkozásával kapcsolatosan el kell utasítani azokat az állításokat, amelyek egyrészt arra vonatkoznak, hogy a megtámadott határozat nem vizsgálta meg a CVK összefonódás előtti piaci részesedését, másrészt pedig arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (113) és (114) preambulumbekzdésében kifejtettek szerint nem volt hajlandó a CVK-t az összefonódás előtti állapotában független gazdasági egységnek tekinteni.

273 Az első ponttal kapcsolatosan elegendő megjegyezni, hogy a hivatkozott vizsgálat hiánya azzal a körülménnyel magyarázható, hogy a CVK-nak tulajdonított piaci részesedések kérdése a második pontban felhozott kérdéstől függ, vagyis attól, hogy az összefonódást megelőzően a CVK a 4064/89 rendelet értelmében önállóan működő közös vállalatnak minősült-e, és nemcsak a tagjai közötti, a mézshomok téglá hollandiai értékesítésére vonatkozó együttműködés eszközének, mivel az utóbbi esetben a piaci részesedéseket azon csoportoknak kell tulajdonítani, amelyekhez a CVK tagjai tartoztak.

274 A második ponttal kapcsolatosan emlékeztetni kell arra, hogy amint az 1999. augusztus 9-én kötött poolmegállapodás megállapítja: „a felek a CVK vezetése alatt gazdasági egységet alkotnak, amelynek célja a mézshomoktéglá-termékek gyártása és értékesítése, illetve minden olyan tevékenység, amely tágabb értelemben e tevékenységeket segítheti” (a poolmegállapodás B. preambulumbekzdése). E megállapodás 1. cikkéből kiderül, hogy az irányítás az igazgatótanácsának vezetésével a CVK-ban összpontosul, és az igazgatótanács foglalkozik „a CVK és gyárainak igazgatásával, olyan értelemben, hogy ami a mézshomoktéglá [...] gyártását és értékesítését, illetve az olyan tevékenységeket illeti, amelyek tágabb értelemben e tevékenységeket segíthetik, az igazgatótanács felelős a CVK, valamint a gyárak saját vezetésének megfelelő, a CVK, illetve a CVK tagjainak érdekét figyelembe vevő központi irányításért”. Ugyanezen rendelkezés szerint az igazgatótanács feladatai magukban foglalják a CVK tagvállalkozásainak adandó esetleges utasításokat, amelyek különösen a termékfejlesztésre, értékesítésre, felvásárlásokra, beruházásokra és átruházásokra, megrendelésekre, homokhasznosításra és személyzeti ügyekre vonatkozhatnak. A megállapodás 5. és 6. cikke értelmében a tagvállalkozások nyeresége és veszteségei is közössé válnak.

275 Ezzel ellentétben az aktából nem tűnik úgy, hogy ez a fajta gazdasági egység 1999. augusztus 9. előtt is létezett. Az összefonódás előtt ugyanis a CVK a tagvállalkozásainak a hollandiai mézshomoktéglá-gyártásához kapcsolódó közös forgalmazói struktúráként működött, és egyébként nem végzett semmilyen gazdasági tevékenységet. A Bizottság tehát az összefonódást megelőzően tekinthette a CKV-t a

tagjai érdekében működő üzletfióknak. Bár válaszában a felperes azt állítja, hogy a CVK ebben az időben mézshomoktégla-gyártással kapcsolatos funkciókat is ellátott, nem tudta bizonyítani, hogy valóban ez a helyzet állt fenn.

276 Természetesen nem kizárt, hogy egy közös forgalmazói struktúra esetleg önálló közös vállalat jellegét ölti, amennyiben az általa forgalmazott termékek vagy szolgáltatások e struktúra szintjén nagymértékű hozzáadott értéket szereznek, vagy ha valódi piaci szereplőként működik, és jelentős mértékben a saját tagvállalkozásaival versenyben egyéb forgalmazóktól végzi beszerzéseit.

277 Mindenesetre a felperes a jelen ügyben nem erre hivatkozott.

278 A felperes tulajdonképpen csak a közös forgalmazói struktúrának – a megtámadott határozat (114) preambulumbekzdésében meghatározott – az ún. „önállóan működő” közös vállalathoz viszonyítottan kevésbé tartós jellegét vitatja. E tekintetben elegendő megjegyezni, hogy a fent hivatkozott (114) preambulumbekzdésben foglalt értékelés, amelyet az „ezenfelül” kifejezés vezet be, csupán mellékesen került kifejtésre. A felperes egyébként adós maradt a Bizottság azon értékelésének cáfolatával, miszerint az összefonódás következtében a CVK olyan önálló vállalkozássá vált, amelynek feladata az előzőleg elkülönült vállalkozások különböző funkcióinak ellátása lett, és a Bizottság e körülmény miatt tulajdonított piaci részesedést, és ebből következően esetleges az érintett piacon betöltött erőfölényt az új jogalanynak.

279 Másodsor: a három mézshomoktégla-gyártó csoport közös erőfölényének hiányával kapcsolatosan elegendő megállapítani, hogy a felperes nem állította, hogy e három csoport erőfölénnyel rendelkezett. Hozzá kell tenni, hogy az akta elemei

– nevezetesen az összefonódás előtt a három csoportnak tulajdonított piaci részesedés, vagyis a Haniel és a felperes [20–30]-os, valamint a RAG [5–10]-os részesedése – alapján nem állapítható meg, hogy az 1999. augusztus 9-i összefonódást megelőzően közös erőfölény állt fenn.

280 Harmadszor: az 1999. augusztus 9-i összefonódás és a CVK erőfölénye közötti okozati kapcsolat tekintetében az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy még ha a Bizottság jogosult is a jelen ügyhöz hasonló helyzetben – vagyis amikor az összefonódás a megtámadott határozat meghozatala idején már megvalósult – ezeket a tényezőket figyelembe venni, e tényezők fő szabály szerint nem feltétlenül szükségesek a felperes által kétségbe vont megállapításokhoz, miszerint a CVK erőfölénye a 1999. augusztus 9-i összefonódás következménye. Következésképpen még ha feltételezzük is, hogy a felperes érvei megalapozottak, azok nem vonhatják kétségbe a fenti pontokból következő értékelést.

281 Mindenesestre a megtámadott határozat (117) preambulumbekzdésében kifejtett, a CVK összefonódás utáni árképzéssel kapcsolatos magatartásának elemzése tekintetében megállapítandó, hogy a felperes nem tudta bizonyítani pontos és egybevágó mutatók segítségével, hogy ez az elemzés nyilvánvalóan téves.

282 Pontosabban a felperes először is nem vitatta a CVK által az összefonódás megvalósítása óta végrehajtott (2001-ben [5–10]-os, 2002-ben ugyancsak [5–10]-os) áremelések tényét, sem a Bizottság beadványaiban pontosított kijelentéseket, miszerint az 1997-től vizsgált árak alakulására vonatkozó információk egy, a falépítéshez használt építőanyagokat gyártó valamennyi vállalkozás, valamint 18 forgalmazó bevonásával készült módszertani vizsgálaton alapulnak, amely világosan kimutatja, hogy az 1999-ben és 2000-ben történt áremelések (0–5%) az előző időszakot tükröző példaként szolgálnak, amikor is az összefonódás konkrét hatásai érezhetővé váltak a piacon. A felperes azt sem vitatta, hogy a mészhomoktéglagyártás területén túlermelés áll fenn, és azt sem, hogy a felépítéshez használt építőanyagok iránti kereslet a Bizottság által vett referenciaidőszak alatt inkább

csökkent. E feltételek mellett a felperes alá nem támasztott azon állítása, miszerint az áremelések csupán a termelési költségek növekedése, valamint az általános árszintek alakulása miatt következtek be, meglehetősen valószínűtlen, mivel az összefonódás megvalósulását követően inkább az lett volna életszerű, hogy a keresletcsökkenés, valamint a túltermelés miatt a mészhomok téglá ára csökkenjen, vagy legalábbis stagnáljon.

283 E tekintetben a felperesnek a Bizottság által a piaci szereplőktől a többi építőanyag 1999 és 2002 közötti árszintjeivel – illetve azok csökkenésével vagy stagnálásával – kapcsolatosan összegyűjtött nyilatkozatok relevanciájára vonatkozó kifogásai nem elfogadhatók. A Stenncentrum Utrecht 2002. februári nyilatkozatából – amely a bizottsági akta részét képezi, és amelyre a felperes beadványaiban azon elméletének alátámasztása kapcsán hivatkozott, miszerint a CVK által alkalmazott mészhomok-tégla-árak nem nőttek, illetve ellenkezőleg: a többi építőanyag ára ment fel – például az derül ki, hogy „a mészhomoktégla-gyártók által alkalmazott árak a piaci mechanizmusok révén [20–30]%-kal csökkentek”, illetve „ugyanaz történt az előrekevert beton alpiacán is”, miközben „a CVK-t – az egyetlen mészhomok-tégla-forgalmazót – nem érintette ez a hátrány, és így 2001-ben és 2002-ben jelentős mértékben növelte árait”. Ez a nyilatkozat tehát egyáltalán nem támasztja alá a felperes állításait.

284 Ezenkívül a felperes annak magyarázatával is adós maradt, hogy miért tévesek a Raab Karcher 2002. május 16-i bizottsági meghallgatáson tett kijelentései, miszerint az összefonódás előtt még lehetőség volt az egyéni mészhomoktégla-gyártókkal bizonyos esetekben ártárgyalásokat folytatni, ám az összefonódás óta e vállalkozások az ügyfelekkel történő mindennemű egyéni tárgyalást elutasítottak, és azokat a CVK-hoz irányították.

- 285 Következésképpen a Bizottságnak a CVK összefonódást követő árképzési magatartására vonatkozó értékelése megfelelő mértékben bizonyítja, hogy a kérdéses összefonódás következtében erőfölény jött létre, amely lehetővé tette, hogy az utóbbi vállalkozás a versenytársaitól és ügyfeleitől nagymértékben független magatartást gyakoroljon. Ezért tehát nincs szükség a felperes egyéb kifogásainak vizsgálatára.
- 286 E körülmények között a Bizottság a 4064/89 rendelet 2. cikkének megsértése nélkül állapíthatta meg a megtámadott határozat (126) preambulumbekzdésében, hogy a kérdéses összefonódás a CVK erőfölényét hozta létre az érintett piacon, amely azzal a következménnyel járt, hogy a közös piacon vagy annak egy jelentős részén jelentősen korlátozta a hatékony versenyt.
- 287 Következésképpen a második jogalap második részét, valamint a jelen jogalap egészét el kell utasítani.

3. A harmadik jogalapról: a 4064/89 rendelet 3. cikkének és 8. cikke (2) bekezdésének, valamint az arányosság elvének megsértése

A felek érvei

- 288 A felperes először is arra hivatkozik, hogy a Bizottságnak nem volt hatásköre arra, hogy a 4064/89 rendelet címén a Haniel és a felperes által felajánlott – a CVK közös irányításának megszüntetésére irányuló – kötelezettségvállalási tervezeten felül további kötelezettségvállalásokat írjon elő, és így a CVK-n belüli szövetségek újbóli megváltoztatására adjon lehetőséget, tekintettel arra, hogy ezzel a tervezettel a 4064/89 rendelet értelmében bejelentésköteles összefonódás megszűnt. A felperes véleménye szerint a Bizottság a kötelezettségvállalási tervezeteket követően – mivel

már nem állt fenn a 4064/89 rendelet értelmében vett összefonódás – a fenti rendelet alapján nem követelhetett további, a CVK feldarabolásához vezető kötelezettségvállalásokat, amint azt a megtámadott határozatból következik. Válaszában a felperes kifejti, hogy ez a szabály a már megvalósult összefonódások esetén is érvényes, és a jelen esetben ez a helyzet. A felperes azt is kiemeli, hogy – a Bizottság állításával ellentétben – az a tény, hogy a CVK az első kötelezettségvállalások ellenére továbbra is erőfölényben van az érintett piacon, nem releváns. A felperes álláspontja szerint a 4064/89 rendelet csak akkor írja elő jogilag kötelező határozat meghozatalát, ha közösségi léptékű összefonódásról van szó, ám nem teszi lehetővé a Bizottság számára, hogy az állítólagosan erőfölényes helyzetben lévő vállalkozás egészének feldarabolását célzó intézkedéseket hozzon. Következésképpen a felperes véleménye szerint az eredeti kötelezettségvállalási tervhez járuló további kötelezettségvállalások követelésével a Bizottság túllépte hatáskörét, és ezzel megsértette a 4064/89 rendelet 3. cikkét és 8. cikke (2) bekezdését.

289 Másodszor: a felperes úgy véli, hogy azzal, hogy a Bizottság az összefonódás előtti állapot visszaállításán túllépő és CVK végelszámolásához vezető kötelezettségvállalásokat írt elő, az arányosság elvét is megsértette. A felperes szerint mivel a kötelezettségvállalások megfelelnek a 4064/89 rendeletben előírt feltételeknek, a Bizottság köteles lenne a felajánlott kötelezettségvállalások legenyhébb csoportját elfogadni, amit a jelen esetben nem tett meg.

290 A Bizottság a hatáskör kérdésével kapcsolatosan először is elismeri, hogy amennyiben a valamely összefonódást neki bejelentő felek úgy döntenek, hogy mégsem kívánják megvalósítani az összefonódást, és ezért bejelentésüket visszavonják, a Bizottság nem ragaszkodik a kötelezettségvállalások teljesítéséhez.

291 Ennek ellenére a Bizottság a jelen ügyben úgy ítéli meg, hogy a helyzet eltérő, mivel a szóban forgó összefonódás már megvalósult. Ilyen esetben a Bizottság szerint a 4064/89 rendelet 8. cikkének (4) bekezdése alapján kell eljárnia, bármilyen egyéb

intézkedést hozva az összefonódás megszüntetésének vagy a hatékony verseny feltételeinek visszaállítása érdekében. A Bizottság továbbá emlékeztet arra, hogy a jelen ügyben az összefonódás két ügyletcsoportból áll. A Bizottság véleménye szerint a CVK-nak a Haniel és a felperes általi közös irányításának a megszüntetése nem elegendő a hatékony versenyfeltételek visszaállításához, mivel a CVK továbbra is erőfölényes helyzetben maradna az érintett piacon. Vagyis még ha a felek vállalják is, hogy megszüntetik a közös irányítást, a Bizottság úgy ítéli meg, hogy ettől még nem szűnne meg az összefonódás ellenőrzésére vonatkozó, a 4064/89 rendeletben előírt hatásköre. A Bizottság álláspontja szerint hatáskörét kizárólag a bejelentési kötelezettséget keletkeztető összefonódás határozza meg, és nem pedig a kötelezettségvállalási javaslatok benyújtása. A Bizottság ebből azt a következtetést vonja le, hogy – a megtámadott határozat mellékletében felsorolt kötelezettségvállalások betartásától függően – az összefonódást a 4064/89 rendelet 8. cikkének (2) bekezdése értelmében a közös piaccal összeegyeztethetőnek kellett nyilvánítania.

- 292 Az arányosság elvének állítólagos megsértése kapcsán a Bizottság úgy véli, hogy teljes mértékben betartotta a fenti elvet. A Bizottság álláspontja szerint az első kötelezettségvállalás-csoport egyszerűen nem volt elegendő a közös piaci hatékony verseny biztosítására, mivel a CVK továbbra is erőfölénnyel rendelkezett volna az érintett piacon. Csupán a második kötelezettségvállalás-csoport tudta orvosolni ezt a helyzetet.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 293 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a 4064/89 rendelet 8. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Amennyiben a Bizottság megállapítja, hogy – a vállalkozások által elvégzett szükséges módosítások után – valamely bejelentett összefonódás megfelel a 2. cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek, határozatot hoz, amelyben az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítja.

A határozatához csatolhatja azokat a feltételeket és kötelezettségeket, amelyek célja az érintett vállalkozások által a Bizottsággal szemben vállalt, az összefonódás közös piaccal való összeegyeztethetőségét megteremtő kötelezettségek betartásának biztosítása.[...]"

- 294 Azt is ki kell emelni, hogy a 4064/89 rendelet keretében a Bizottság csak olyan kötelezettségvállalásokat fogadhat el, amelyek az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetővé teszik. Másképpen fogalmazva: az érintett vállalkozások által javasolt kötelezettségvállalásoknak a rendelet 2. cikke (2) bekezdésének értelmében alkalmasnak kell lenniük arra, hogy meggyőzzék a Bizottságot, hogy az összefonódás nem hoz létre, illetve nem erősít meg erőfölényt (a Gencor kontra Bizottság ügyben hozott, a 195. pontban hivatkozott ítélet 318. pontja).
- 295 Továbbá a jelen ügyben a megtámadott határozat (127) preambulumbekendéséből, valamint mellékletének 13. pontjából kiderül, hogy a Bizottság először elutasította azt a kötelezettségvállalási tervezetet, amely előírta, hogy a Haniel és a felperes megszünteti a közöttük létrejött együttműködési megállapodást annak érdekében, hogy az Anker, a Vogelenzang és a Van Herwaarden vállalkozásban a RAG-ügyletet követően szerzett részesedéseiket független harmadik személyre ruházhassák át, ám a poolmegállapodás, valamint a CVK létesítő okirata továbbra is fennmarad.
- 296 A Bizottság a megtámadott határozat (132) preambulumbekendésében ennek elutasítását a következőképpen indokolta:

„A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a felek által először benyújtott kötelezettségvállalás-tervezetek nem elegendők az [érintett] piaccal kapcsolatos versenyjogi aggályok eloszlására. A kötelezettségvállalási tervezet csupán a CVK-nak a Haniel és a felperes általi közös irányítását szünteti meg, anélkül hogy az összefonódás által létrehozott erőfölényt megszüntetné. A kötelezettségvállalási tervezet azon, a jelen határozat II. részében már elutasított elméleten alapul, miszerint a Bizottság jelen

eljárásban gyakorolt ellenőrzési hatásköre csupán a Hanielnek és a Cementbounak a CVK feletti közös irányításszerzésére terjed ki, miközben a CVK-nak a tagvállalkozásai feletti párhuzamos irányításszerzése az NMa 1998. október 20-i határozat értelmében már nem tartozik a Bizottság hatáskörébe.”

297 A Bizottság mindezek ellenére elfogadta a megtámadott határozat (129)–(131) preambulumbekzdésében meghatározott végeleges kötelezettségvállalásokat, úgy ítélve meg, hogy azok elegendőek ahhoz, hogy az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítsa.

298 E kötelezettségvállalások tartalma a következő:

- a megtámadott határozat meghozatalától [*bizalmas*] határidőn belül a poolmegállapodás megszüntetése, a CVK létesítő okirata módosításainak hatályon kívül helyezése, valamint az utóbbi végelszámolása;
- az együttműködési megállapodás azonnali hatályú felmondása;
- a poolmegállapodás felmondásával párhuzamosan a felperes és a Haniel arra vonatkozó kötelezettségvállalása, hogy az Anker és a Van Herwaarden feletti közös irányításukat a megtámadott határozat (129) preambulumbekzdésében foglalt feltételek mellett megszüntetik;
- a felperes és a Haniel arra vonatkozó kötelezettségvállalása, hogy az Anker és a Van Herwaarden feletti irányításra vonatkozókkal megegyező feltételek mellett megszüntetik a Vogelenzang feletti közös irányítást, amennyiben a Vogelenzang újra megkezdéné tevékenységét;

- a felperes és a Haniel kötelezettségvállalása [a CVK belső szervezetével kapcsolatos nyilatkozat tekintetében];³

- ügygondnok kinevezése, a kötelezettségvállalások felek általi betartásának ellenőrzésére.

299 Nem vitatva, hogy a bejelentő feleknek módjukban állt a Bizottság által a kifogásközlésben feltárt „versenyproblémák” megszüntetése érdekében megfelelő korrekciós intézkedéseket javasolni, a felperes lényegében arra hivatkozik, hogy mivel a 4064/89 rendelet alkalmazásában csupán a második ügyletcsoporthoz kellett bejelenteni, az első kötelezettségvállalási csoport – amely a második ügyletcsoporthoz megszüntetéséből és az összefonódás előtti helyzet visszaállításából állt – az összefonódás olyan mértékű módosításához vezet, hogy ez utóbbi már nem is létezik. E körülmények között a felperes fenntartja, hogy a Bizottság nem rendelkezett hatáskörrel arra, hogy a feleket felhívja, hogy egyéb kötelezettségvállalásokat javasoljanak – többek között a CVK végelszámolását –, mivel a 4064/89 rendelet alkalmazásában fennálló hatáskörének alapja már megszűnt. Ezzel összefüggésben a felperes azt állítja, hogy a Bizottság köteles lett volna az első kötelezettségvállalási tervet elfogadni, mivel az elégséges és kevésbé szigorú volt, mint a végleges kötelezettségvállalások. A felperes tehát úgy véli, hogy a Bizottság megsértette az arányosság elvét.

300 Ezt az érvelést mindenképpen el kell utasítani.

301 Először is meg kell jegyezni, hogy a felperes állításai ismét az Elsőfokú Bíróság által már az első jogalap második részének vizsgálata keretében elutasított téves előfeltételezésen alapulnak. Ugyanis kizárólag egyetlen, az első és második

3 – Titkosított bizalmas adatok.

ügyletsoportból álló, 1999. augusztus 9-én kötött összefonódás létezik, amely a 4064/89 rendelet alkalmazásában a Bizottság hatáskörébe tartozik. Következésképpen a felperes állításával ellentétben az első kötelezettségvállalás tervezet nem módosítja az összefonódást oly módon, hogy az már nem is létezik.

- 302 Ennélfogva a Bizottság hatáskörének hiányára vonatkozó érvet el kell utasítani.
- 303 Másodszor: ugyanez a megállapítás érvényes az első kötelezettségvállalási tervezet állítólagos arányos voltára, illetve a Bizottság által – különösen a CVK-nak a megtámadott határozat meghozatalától számított [*bizalmas*] határidőn belüli végelszámolásával kapcsolatosan – elfogadott kötelezettségvállalások aránytalan jellegére; e határidő betartásától függ az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító határozat meghozatala.
- 304 Egyrészt meg kell említeni, hogy a felperes nem adott magyarázatot arra, hogy a fenti 295. pontban ismertetett első kötelezettségvállalási tervezet milyen módon alkalmas arra, hogy meggyőzze a Bizottságot arról, hogy az összefonódás a közös piaccal összeegyeztethető, miközben nyilvánvaló, hogy a CVK-nak az 1999. augusztus 9-én kötött összefonódás következtében létrejött erőfölénye e kötelezettségvállalási tervezet keretében változatlan marad. A CVK közös irányításának megszüntetése ellenére e vállalkozás a piaci meghatározástól függően az érintett piac legalább [50–60]-ával rendelkezett volna, anélkül egyébként, hogy legfőbb versenytársai piaci részesedése eközben nőtt volna.
- 305 Ennélfogva – a felperes állításaival ellentétben – a Bizottság a 4064/89 rendelet 8. cikkének (2) bekezdése alkalmazásában nem volt köteles az első kötelezettségvállalási tervezetet elfogadni, mivel e tervezet alapján a Bizottság nem állapíthatta meg, hogy az 1999. augusztus 9-i összefonódás a fenti rendelet 2. cikkének (2) bekezdése értelmében nem hoz létre erőfölényt.

- 306 Ezt az értékelést ráadásul a felperes által a beadványaiban idézett 1310/97/EK rendelet (8) preambulumbekzdésének szövegezése is alátámasztja, amelynek értelmében „a Bizottság egy összefonódást összeegyeztethetőnek nyilváníthat a közös piaccal, az eljárás második fázisában, a felek által tett olyan kötelezettségvállalások után, amelyek arányosak a versennyel kapcsolatos problémával, és azt teljesen kiküszöbölnék [...]”.
- 307 Vagyis ahhoz, hogy a Bizottság a 4064/89 rendelet 8. cikkének (2) bekezdése alapján határozatot hozhasson, a felek kötelezettségvállalásainak nemcsak arányosnak lenniük a Bizottság határozatában feltárt, versennyel kapcsolatos problémával, hanem azt teljesen ki is kell küszöbölniük, ám ez a cél a jelen esetben a bejelentő felek által javasolt első kötelezettségvállalási tervvel nem valósult meg.
- 308 Másrészt azon végleges kötelezettségvállalás tekintetében, amelyben a felek a CVK-nak a megtámadott határozat meghozatalától számított [*bizalmas*] határidőn belüli végelszámolását vállalták – amely tulajdonképpen a felek által a jelen eljárás során egyedül vitatott kötelezettségvállalás –, még ha igaz is, hogy ez a kötelezettségvállalás túllép az összefonódást megelőző helyzet visszaállításán, mert a meghatározott határidő lejártával még a CVK eredeti üzletfiókformáját is megszünteti, a bejelentő felek még nem kötelesek kizárólag olyan kötelezettségvállalásokat tenni, amelyek célja szigorúan az összefonódást megelőző versenyhelyzet visszaállítása, hogy a Bizottság ezen összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítsa. A 4064/89 rendelet 8. cikke (2) bekezdésének értelmében a Bizottság a felek minden olyan kötelezettségvállalását elfogadhatja, amely lehetővé teszi az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító határozat meghozatalát.
- 309 Végül meg kell jegyezni, hogy a bejelentő feleknek a fenti 298. pontban összegzett végleges kötelezettségvállalásainak benyújtását követően a Bizottságnak nem volt módjában ezeket elutasítani, és akár a 4064/89 rendelet 8. cikkének (3) bekezdése alapján az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánító határozatot, akár a rendelet 8. cikkének (2) bekezdése alapján az összefonódást a

közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító – ám az összefonódást megelőző helyzet visszaállítását egyoldalúan előíró feltételekkel ellátott – határozatot hozni.

- 310 Az első esetben – vagyis nemleges határozat meghozatala esetén – a Bizottság megsértette volna a 4064/89 rendelet 8. cikkének (2) bekezdését, amely arra kötelezi a Bizottságot, hogy az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítsa, amennyiben megállapítja, hogy – a vállalkozások által elvégzett szükséges módosítások után – a bejelentett összefonódás megfelel a 2. cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek.
- 311 A második esetben – vagyis a felek javára döntő, ám az előző helyzet szigorú visszaállítására vonatkozó feltételekkel ellátott határozat esetén – a Bizottság szintén megsértette volna a 4064/89 rendelet 8. cikke (2) bekezdése második albekezdésének szövegét, amely nem rendelkezik arról, hogy a Bizottság jogosult lenne az összefonódás összeegyeztethetőségét kinyilvánító határozathoz egyoldalúan – a bejelentő felek által tett kötelezettségvállalásoktól függetlenül – feltételeket csatolni.
- 312 E körülmények között a felperes nem hivatkozhat érvényesen az arányosság elvének megsértésére. A jelen ügy körülményei tükrében a Bizottság kizárólag a bejelentő felek által tett kötelezettségvállalások alapján volt jogosult az összefonódást a 4064/89 rendelet 8. cikkének (2) bekezdése alkalmazásában a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítani.
- 313 Ezt a következtetést nem vonhatja kétségbe a felperes azon állítása, miszerint a Bizottság a bejelentő feleket önkényesen arra kényszerítette, hogy a CVK-nak a megtámadott határozat meghozatalártól számított [*bizalmas*] határidőn belüli végelszámolására vonatkozó kötelezettségvállalást tegyenek.

- 314 Az igaz, hogy a kifogásközlést és a felperes erre adott válaszát olvasva el kell ismerni, hogy a Bizottság bizonyos befolyást gyakorolt a felek által javasolt és általa végül elfogadott kötelezettségvállalások tartalmára. A kifogásközlés ugyanis megjegyezte, hogy a Bizottság a 4064/89 rendelet 8. cikke (4) bekezdésének értelmében készen állt arra, hogy a hatékony verseny visszaállítása érdekében megfelelő intézkedéseket hozzon – köztük a CVK végelszámolására vonatkozót –, amennyiben a felek saját maguk nem ajánlanak megfelelő korrekciós intézkedéseket.
- 315 Az is igaz, hogy a Haniel részéről a CVK végelszámolására vonatkozó javaslatot az a tény indokolta, hogy ez lehetővé tette a Haniel számára, hogy részesedést szerezzen az Ytong Netherlands nevű vállalkozásban, amely – az összefonódást a közös piaccal és az EGT-megállapodással való összeegyeztethetőnek nyilvánító, 2002. április 9-i 2003/2929/EK bizottsági határozat (COMP/M.2568 – Haniel/Ytong ügy) (HL 2003. L 111., 1. o.) (141), (142) és (151) preambulumbekzdése értelmében – a pórusbetongyártás területén tevékenykedik.
- 316 Mindemellett megállapítható – amint az a megtámadott határozat (138) preambulumbekzdésében kifejtésre került –, hogy a felek a CVK végelszámolására vonatkozó kötelezettségvállalást az előírt határidőn belül teljesítették, „mivel úgy vél[ték], hogy a poolmegállapodás felmondása esetén nem volt elképzelhető, hogy a CVK a továbbiakban közös forgalmazói struktúráként működjen tovább”.
- 317 Továbbá a csupán a Hanielt érintő 2002. április 9-i bizottsági határozat (lásd a fenti 315. pontot) a CVK jövőbeli struktúrájára nézve semmiféle különös feltételt nem szab ahhoz, hogy a Haniel Ytong Netherlands-ben fennálló részesedésének eladása feloldásra kerüljön. Ez a határozat azt jegyzi meg, hogy a Haniel által vállalt eladási kötelezettségvállalás tárgytalanná válik, amennyiben a CVK végelszámolásra kerül, illetve ha egyik olyan vállalkozás sem rendelkezik többé részesedéssel a CVK-ban, amelyben a Hanielnek közvetlenül vagy közvetlenül részesedése áll fenn

((142) preambulumbekzdés). A 2002. április 9-i határozat (151) preambulumbekzdése hozzteszi, hogy e kötelezettségvállalás akkor is tárgytalanná válik, ha a CVK kerül eladásra. Mindenesetre e határozat indokolásából nem lehet arra következtetni, hogy az arra kényszerítette a felperest, hogy a jelen ügyben hivatkozott végleges kötelezettségvállalást javasolja, mivel a felperesre nem vonatkozott a 2002. április 9-i határozat.

318 Végül: a felperes nem ad magyarázatot arra, hogy a CVK-nak a megtámadott határozat meghozatalától számított [*bizalmas*]-ig történő végelszámolását – amelyet a Bizottság a jelen ügy különleges körülményeire tekintettel fogadott el – a Bizottság milyen módon kényszerítette rá a felperesre, és az miért aránytalan.

319 Ennélfogva megállapítandó, hogy a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság a bejelentő feleket önkényesen arra kényszerítette, hogy egyéb, a CVK-nak a megtámadott határozat meghozatalártól számított [*bizalmas*] határidőn belüli végelszámolására vonatkozó korrekciós intézkedést javasoljanak. Az aktában szereplő iratokból az sem következik, hogy a feleket önkényesen arra kényszerítették volna, hogy a hatékony verseny visszaállítása érdekében tett végleges kötelezettségvállalásban tett más korrekciós intézkedéseket javasolják.

320 E körülmények között, és mivel a felperes nem állítja, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett annak megállapításával, hogy a felek által javasolt végleges – a CVK-nak a megtámadott határozat meghozatalártól számított [*bizalmas*] határidőn belüli végelszámolására vonatkozó – kötelezettségvállalások lehetővé tették a hatékony verseny helyreállítását, meg kell állapítani, hogy a Bizottság helyesen ítélte úgy, hogy e kötelezettségvállalások alapján – feltéve, hogy a felek betartják őket – a szóban forgó összefonódást a közös piaccal, valamint az EGT-megállapodás működésével összeegyeztethetőnek kell nyilvánítania.

321 Következésképpen a harmadik jogalapot, valamint a kereset egészét el kell utasítani.

A költségekről

322 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A felperest, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (kibővített negyedik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **A keresetet elutasítja.**

- 2) **A felperest kötelezi a költségek viselésére.**

Legal

Lindh

Mengozzi

Wiszniewska-Białecka

Vadapalas

Kihirdetve Luxembourgban, a 2006. február 23-i nyilvános ülésen.

E. Coulon

hivatalvezető

H. Legal

elnök

II - 441

Tartalomjegyzék

A jogvita előzményei	II - 332
Az eljárás és a felek kérelmei	II - 336
A jogkérdésről	II - 338
1. Az első jogalapról: a szóban forgó ügyleteknek a 4064/89 rendelet 3. cikke szerinti vizsgálatával kapcsolatos bizottsági hatáskör hiánya	II - 338
Az első jogalap első részéről: a RAG-ügylet vizsgálatával kapcsolatos bizottsági hatáskörnek a CVK irányításának változatlansága miatti hiánya	II - 339
A felek érvei	II - 339
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 344
— Előzetes megjegyzések	II - 344
— A felperesnek a második ügyletcsoport megkötését megelőző CVK feletti közös irányításra vonatkozó állításairól	II - 350
— A Haniel és felperes CVK feletti, a második ügyletcsoport megkötése során létrejött közös irányításszerzéséről	II - 356
— Az indokolás állítólagos elégtelenségéről	II - 361
Az első jogalap második részéről, amely szerint a Bizottság nem rendelkezett hatáskörrel arra, hogy két ügyletet egységes összefonódásként minősítsen, illetve amely szerint a jelen ügyben nem állt fenn a 4064/89 rendelet 3. cikke értelmében vett összefonódás	II - 363
A felek érvei	II - 363
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 366
— A Bizottság arra vonatkozó jogosultságáról, hogy a 4064/89 rendelet 3. cikkének alkalmazásában két külön ügyletet egységes összefonódásnak tekintsen	II - 367
— Az 1999. augusztus 9-én kötött ügyletek önálló jellegéről	II - 373

Az első jogalap második részéről, amely szerint a Bizottság nem rendelkezett hatáskörrel a CVK-nak a saját tagvállalatai feletti irányításszerzésre vonatkozó vizsgálatra, mivel az irányításszerzést az NMa engedélyezte	II - 382
A felek érvei	II - 382
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 383
2. A második jogalapról: a 4064/89 rendelet megsértésével történt összefonódás révén létrejött erőfölényre vonatkozó bizottsági megállapítással kapcsolatos értékelési hiba	II - 386
A második jogalap első részéről: a CVK erőfölényére vonatkozó bizottsági megállapítással kapcsolatos értékelési hiba	II - 386
A felek érvei	II - 386
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 395
— Előzetes megjegyzések	II - 395
— Az öntésre kész betont gyártók által a CVK-ra gyakorolt jelentős versenynyomás hiányára vonatkozó tényezőről	II - 400
— A piacra lépés jelentős akadályaira vonatkozó tényezőről	II - 404
— A CVK ügyfelei váráslóerejének hiányára vonatkozó tényezőről ...	II - 409
— Az arra vonatkozó tényezőről, hogy a válaszfal építésére szolgáló építőanyagok szomszédos piacának versenyfeltételei nem korlátozzák a CVK-nak a tartófalépítéshez használt építőanyagok piacán fennálló mozgásterét	II - 414
— A CVK és a felperes közötti strukturális viszony fennállására vonatkozó tényezőről, amely mind a tartófal-építőanyag szállítása, mind annak forgalmazása terén jóval szélesebb mozgásteret biztosít e cégeknek, mint amilyennel versenytársaik rendelkeznek	II - 417
	II - 443

A második jogalap második részéről: az összefonódás és az erőfölény létrejötte közötti okozati kapcsolat hiánya	II - 420
A felek érvei	II - 420
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 424
3. A harmadik jogalapról: a 4064/89 rendelet 3. cikkének és 8. cikke (2) bekezdésének, valamint az arányosság elvének megsértése	II - 430
A felek érvei	II - 430
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 432
A költségekről	II - 441